

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन काभ्रेपलान्चोक २०७२/७३

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

Serving the Nation and the People

दूरदृष्टि (Vision)

जनहितका लागि जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय संस्था हुन प्रयत्नशील रहने ।

(We strive to be a credible institution in promoting accountability, transparency and integrity for the benefit of the people)

गन्तव्य (Mission)

सरोकारवालालाई सार्वजनिक कोषको दक्षतापूर्ण उपयोग सम्बन्धमा आश्वस्त पार्न स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने ।

(Provide independent and quality audit service to assure our stakeholders that the public funds are efficiently used)

मूल्य मान्यता (Core Values)

निष्ठा	(Integrity)
स्वतन्त्रता	(Independence)
व्यावसायिकता	(Professionalism)
पारदर्शिता	(Transparency)
जवाफदेहिता	(Accountability)

प्राक्कथन

नेपालको संविधानले महालेखापरीक्षकलाई संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहका सबै सरकारी कार्यालयको लेखापरीक्षण गर्ने जिम्मेवारी सुम्पेको छ । महालेखापरीक्षकले संविधान, प्रचलित कानून र लेखापरीक्षणका मान्य सिद्धान्त बमोजिम सार्वजनिक स्रोत साधनको परिचालन, विकास निर्माण एवं सेवा प्रवाहमा रहेका कमी कमजोरी र आर्थिक अनियमितता पहिचान गरी सुधारका लागि सुझावसहित प्रतिवेदन गर्दै आएको छ ।

सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी र जवाफदेही बनाई सुशासनको प्रत्याभूति गर्न राज्यका क्रियाकलाप निर्देशित हुने संवैधानिक व्यवस्था छ । जिम्मेवार व्यक्तिले सरकारी आम्दानी वा खर्च गर्दा नियमसम्मत, मितव्ययी, दक्ष, प्रभावकारी र औचित्यपूर्ण तवरले गर्नुपर्ने र आफूले गरेको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक जाँच गरी वा गराई ठीक छ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुनुपर्ने कानूनी व्यवस्था छ । यसबमोजिम आर्थिक कारोबार नभएबाट नै बेरुजू सिर्जना हुने गरेको छ ।

पारदर्शी आर्थिक कारोबारले जवाफदेहिता, विश्वसनियता र आर्थिक अनुशासन कायम राख्न मद्दत पुऱ्याउँदछ । आफ्नो कामप्रतिको निष्ठा, पेशागत इमान्दारिता र जिम्मेवारीको बोध हुन सकेमा मात्र सरकारी आर्थिक कारोबार सुदृढ हुन सक्दछ । यसका निमित्त आर्थिक कारोबार गर्ने कार्यालय, नियमनकारी निकाय तथा सरोकारवाला सबैको ध्यान पुऱ्नु जरुरी छ । यस क्रममा आन्तरिक नियन्त्रण र लेखापरीक्षणको भूमिका उत्तिकै महत्वपूर्ण रहने हुनाले यसमा पनि प्रभावकारिता ल्याउनुपर्दछ ।

लेखापरीक्षणमा जोखिमको पहिचान गरी कार्यालयको छनौट, योजना/कार्यक्रम तर्जुमा, प्रवेश बैठक, स्थलगतरूपमा परीक्षण गरी प्रमाण सङ्कलन, मस्यौदा उपर छलफल पश्चात् कार्यालयगत रूपमा लेखापरीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपलब्ध गराइएको छ । कानूनबमोजिम ३५ दिनभित्र फछ्यौट नभई बाँकी रहेका ब्यहोरा मिलान गरी प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

बहुजनहितायको मान्यता अवलम्बन गर्दै प्रतिवेदनमा सहज पहुँच पुऱ्याई सरोकारवालालाई सुसुचित गर्ने उद्देश्यले यो प्रतिवेदन प्रकाशित गरिएको छ । यसबाट आगामी दिनमा संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहको जनचासो सम्बोधन गरी प्रतिवेदन गर्न सहयोग मिल्ने विश्वास लिइएको छ । प्रतिवेदन तयार गर्न योगदान पुऱ्याउनु हुने सबैमा कार्यालय आभार व्यक्त गर्दछ । साथै प्रतिवेदनलाई कार्यान्वयनमा ल्याई सरकारी आर्थिक कारोबारमा पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धन गर्न सबै पक्षबाट सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा गरिएको छ । यो प्रतिवेदन कार्यालयको वेभसाइट www.oagnep.gov.np मा समेत राखिएको छ ।

विषय सूची

सि.नं.	विषय	पृष्ठ
१.	लेखापरीक्षणको उद्देश्य, क्षेत्र र पद्धति	१
२.	लेखापरीक्षण र बेरुजूको स्थिति	२
३.	कार्यालयगत लेखापरीक्षण व्यहोरा	३
३.१.	कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	३
३.२.	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	३
३.३.	२६ नं.वाहिनी अड्डा	५
३.४.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	५
३.५.	जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय	८
३.६.	जिल्ला विकास समितिको कार्यालय	१०
३.७.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	१६
३.८.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	१९
३.९.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	२४
३.१०.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	२४
३.११.	डिभिजन सहकारी कार्यालय	२४
३.१२.	पनौती प्राविधिक शिक्षालय	२४
३.१३.	पुनर्निर्माण प्राधिकरण उपक्षेत्रीय कार्यालय	२५
३.१४.	विष्णुदल गण	२५
३.१५.	भूमिगत जल सिचाई विकास डिभिजन	२६
३.१६.	भूमि व्यवस्थापन तालिम केन्द्र	२७
३.१७.	मालपोत कार्यालय	३०
३.१८.	मेथिनकोट अस्पताल	३०
३.१९.	रेशम खेती विकास शाखा	३१
३.२०.	शहरी विकास तथा भवन निर्माण डिभिजन कार्यालय	३२
३.२१.	शैक्षिक तालिम केन्द्र	३५
३.२२.	सिंचाइ विकास डिभिजन कार्यालय	३५
४.	आन्तरिक लेखापरीक्षण	३७
अनुसूची १	: लेखापरीक्षण गरिएका कार्यालय र लेखापरीक्षण अड्डा	४०
अनुसूची २	: बेरुजूको स्थिति	४२
अनुसूची ३	: जिल्ला विकास समितिको कार्यालयको आय व्यय विवरण	४४
अनुसूची ४	: जिम्मेवार पदाधिकारीको नामावली	४६

लेखापरीक्षणको उद्देश्य, क्षेत्र र पद्धति

१. **संवैधानिक तथा कानूनी व्यवस्था :** संविधानको धारा २४१ मा महालेखापरीक्षकले संघीय, प्रदेश र स्थानीय तहका सबै सरकारी कार्यालय र कानूनद्वारा तोकिएका अन्य संस्थाको लेखा कानून बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य समेतको विचार गरी लेखापरीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षण (संशोधन सहित) ऐन, २०४८ ले महालेखापरीक्षकले लेखापरीक्षण गर्ने निकायको सबै वा कुनै ईकाइ मात्र छनौट गरी आर्थिक कारोबारको विस्तृत वा आंशिक रूपमा परीक्षण गर्ने गरी लेखापरीक्षणको तरिका, क्षेत्र र अवधि तोकी लेखापरीक्षण गर्न, प्राप्त तथ्यहरु दर्साउन, त्यसमा आलोचना गर्न र राय सहितको प्रतिवेदन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । संविधान, लेखापरीक्षण ऐन र अन्य कानूनद्वारा प्रदत्त व्यवस्था अनुरूप लेखापरीक्षण गरिएको छ ।
२. **उद्देश्य :** सार्वजनिक आर्थिक कारोबारमा स्वच्छता, पारदर्शिता, जवाफदेहिता, विश्वसनियता र अनुशासन प्रवर्धन गराउनु लेखापरीक्षणको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देहायका विषयको परीक्षण एवं विश्लेषणमा केन्द्रित गरिएको छ :
  - विनियोजन, राजस्व र धरौटीको लेखा तोकिएको ढाँचामा राखेको र यथार्थ स्थिति चित्रण गरेको,
  - स्वीकृत कार्यक्रम, बजेट र अख्तियारीको सीमा भित्र रही तोकेको कार्य र प्रयोजनमा खर्च गरेको,
  - राजस्व लगायत समस्त आमदानी, असूली एवं दाखिला र धरौटी आमदानी कानून सम्मत रहेको,
  - सरकारी सम्पत्तिको अभिलेख, सुप्रबन्ध र संरक्षणको पर्याप्त व्यवस्था गरेको,
  - नगदी, जिन्सी तथा सरकारी सम्पत्ति एवं स्रोतको हानि नोक्सानी र दुरुपयोग हुन नपाउने गरी आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरेको,
  - आर्थिक कारोबार गर्दा प्रचलित कानूनको पालना गरेको एवं पुष्ट्याई गर्ने प्रमाण यथेष्ट राखेको,
  - स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार निर्धारित समय भित्र प्रगति हासिल गरेको,
३. **क्षेत्र :** यस जिल्ला स्थित अनुसूची १ मा उल्लिखित सरकारी कार्यालय र समितिको २०७२।७३ को आर्थिक कारोबारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ ।
४. **पद्धति :** संविधान, लेखापरीक्षण ऐन, सर्वोच्च लेखापरीक्षण संस्थाहरुको अन्तर्राष्ट्रिय संगठन (इन्टोसाई) द्वारा प्रतिपादित सिद्धान्त र असल अभ्यासको अनुसरण गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देहायका मानदण्ड एवं मार्गदर्शन प्रयोग गरिएको छ ।

● सरकारी लेखापरीक्षण नीति मानदण्ड, ● वित्तीय लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, ● महालेखापरीक्षकको लेखापरीक्षण सम्बन्धी निर्देशन तथा परिपत्र, ● संयुक्त लेखापरीक्षण टोली सम्बन्धी निर्देशन, ● गुणस्तर आश्वस्तता निर्देशिका, ● आयोजना हिसाबको लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, ● राजस्व लेखापरीक्षण मार्गदर्शन,	● सार्वजनिक खरिद व्यवस्थाको लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, ● प्रशासकीय खर्चको लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, ● जिल्ला विकास समिति लेखापरीक्षण निर्देशिका, ● जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण निर्देशिका, ● लेखापरीक्षकको आचारसंहिता, ● सार्वजनिक संस्थाका लेखापरीक्षकको लागि निर्देशन,

वार्षिक योजना र कार्यक्रमको अधीनमा रही स्थलगत रूपमा लेखापरीक्षण गरी प्रतिवेदन गरिएको छ । लेखापरीक्षणको गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि कार्यान्वयन चरणमा निरीक्षण, सुपरिवेक्षण तथा आचारसंहिता पालनाको अनुगमन गरी गुणस्तर आश्वस्तताको निमित्त सम्पादित कामको पुनरावलोकन गर्ने गरिएको छ ।

लेखापरीक्षण गरिने निकाय र कारोबारको छनौट गर्दा जोखिम मूल्याङ्कनको आधारमा स्वीकृत योजना र कार्यविधि अवलम्बन गरी अनुसूची १ बमोजिम २२ कार्यालयको विस्तृत र २७ कार्यालयको आन्तरिक लेखापरीक्षण तथा केन्द्रीय आर्थिक विवरणको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएकोछ ।

लेखापरीक्षण र बेरुजूको स्थिति

१. **लेखापरीक्षण** : यस जिल्ला स्थित ४९ सरकारी कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी र अन्य कारोबार समेत रु.८ अर्ब ४६ करोड ३६ लाख ७६ हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । लेखापरीक्षण गरिएका कार्यालय र लेखापरीक्षण अङ्क अनुसूची १ मा उल्लेख छ ।

२. **बेरुजू** : आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम पुन्याउनुपर्ने रीत नपुन्याई कारोबार गरेको वा राख्नुपर्ने लेखा नराखेको तथा अनियमित वा बेमनासिब तरिकाले आर्थिक कारोबार गरेको भनी लेखापरीक्षण गर्दा औल्याइएको वा ठहर्‍याएको कारोबारलाई बेरुजूको रूपमा परिभाषित गरिएको छ ।

यस वर्ष ३१ कार्यालयको प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट कूल दफा २९५ र रु ४१ करोड ६२ लाख ८४ हजार बेरुजू देखिएकोमा ३५ दिनभित्र फछ्यौट गरी सम्परीक्षण गराउन सम्बन्धित कार्यालयहरूलाई जानकारी गराइएको थियो । प्रतिवेदन अवधिसम्म १६ कार्यालयको फछ्यौट र समायोजन भएका ६१ दफा रु.९८ लाख ४९ हजार मिलान गरी ३१ कार्यालयको दफा २३४ र रु.४० करोड ६४ लाख ३५ हजार बेरुजू बाँकी रहेको छ । लेखापरीक्षणको प्रारम्भिक प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको दफा संख्या समायोजन गरी कार्यालयगत व्यहोरा र बाँकी दफा संख्या कायम गरिएको छ । लेखापरीक्षणको क्रममा रु.२ लाख असुल भएको छ ।

बाँकी बेरुजू मध्ये असुल उपर गर्नुपर्ने रु.८४ लाख ५४ हजार, अनियमित रु. ७ करोड ५७ लाख १३ हजार र पेशकी रु.३२ करोड २२ लाख ६८ हजार रहेको छ । यस सम्बन्धि विवरण अनुसूची २ मा उल्लेख छ ।

३. **सुभाब** : तोकिएको प्रक्रिया अपनाइ समयमै बेरुजू फछ्यौट गर्ने दायित्व जिम्मेवार व्यक्तिको हो । प्राप्त अख्तियारीबमोजिम कार्यसञ्चालन गर्ने, जिम्मा लिने, खर्च गर्ने, लेखा राख्ने, बेरुजू फछ्यौट गर्ने गराउने, सरकारी नगदी जिन्सी असुलउपर गर्ने गराउने तथा दाखिला गर्ने र सरकारी कामको जिम्मा लिने व्यक्तिलाई कानूनले जिम्मेवार व्यक्ति तोकेको छ । बेरुजू औल्याइएका कार्यालय र जिम्मेवार पदाधिकारीको नामावली अनुसूची ४ मा दिइएको छ ।

आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ९८ अनुसार असुलउपर गर्नुपर्ने देखिएको बेरुजू जिम्मेवार व्यक्तिबाट समयमै असुलउपर गरी फछ्यौट गर्नुपर्दछ ।

अनियमित बेरुजूको हकमा आर्थिक कार्यविधि ऐन, २०५५ को दफा २१(२) र नियम १०० (३) बमोजिम सरकारी हानि नोक्सानी भए नभएको यकिन गरी प्रचलित कानूनको रीत पुन्याउनुपर्नेमा रीतसम्म नपुगेको तर सरकारी हानि नोक्सानी नभएको अवस्थामा यथेष्ट प्रमाण र मनासिब कारणसहित नियमित गरेर फछ्यौट गर्नुपर्दछ । तर सरकारी नगदी जिन्सीको हानि नोक्सानी भएको अवस्थामा जिम्मेवार व्यक्तिउपर नियमानुसार कारबाहीसहित हानि नोक्सानी भएको रकम असुलउपर गरी अनियमित बेरुजू फछ्यौट गर्नुपर्दछ । प्रमाण पेश नभएको अनियमित व्यहोरा सम्बन्धमा प्रमाण कागजात पेश गरी फछ्यौट गर्नुपर्दछ ।

पेशकी बेरुजू अन्तर्गत म्याद नाघेको पेशकी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७९ अनुसार कारबाही गरी र म्याद बाँकी रहेको पेशकीको हकमा सम्भौता वा कबुलियतनामा अनुसार फछ्यौट गर्नु गराउनुपर्दछ ।

कार्यालयगत लेखापरीक्षण व्यहोरा

कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृति अनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नुपर्नेमा मूल्य नखुलेको समानहरूको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नरनखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, इकाइहरूको संख्याको आधारमा पर्याप्त जनशक्ति विद्यामान नरहेकोले प्रयाप्त जनशक्ति पदपूर्ति नगरेको, आन्तरिक लेखापरीक्षकलाई नियमित रूपमा लेखापरीक्षण सम्बन्धी तालिम प्रदान गरी क्षमता विकास गर्ने सम्बन्धमा सम्बन्धित निकायको ध्यान नपुगेको, लेखापरीक्षकले लेखापरीक्षण गर्ने निकायको बारेमा जानकारी हासिल गर्न जोखिम मूल्यांकन गर्नको लागि पर्याप्त सूचना संकलन गरेको नपाइएको, सबै निकायको जोखिम पहिचान गरी सोही बमोजिम कार्यालयले लेखापरीक्षण गर्नु नगरेको, आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने क्रममा कार्यालयले सबै निकायको इकाइगत योजना तथा कार्यक्रम तयार गरी लेखापरीक्षण गर्नुपर्नेमा सो गरेको नपाइएका, आन्तरिक लेखापरीक्षण कार्यविधि निर्देशिकाको १.६ (ख) बमोजिम प्रत्येक चौमासिक अवधि व्यतीत भएको एक महिनाभित्र अनिवार्य रूपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण कार्य सम्पन्न गर्नुपर्नेमा नगरेको पाइएको हुँदा यसमा सुधार गर्नुपर्दछ ।
२. **तलवी प्रतिवेदन** : निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ (ख-२) बमोजिम जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरूले कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । यस कार्यालयबाट कूल ४८ कार्यालयको तलवी प्रतिवेदन पारित गराउनु पर्नेमा ३८ कार्यालयले तलवी प्रतिवेदन पारित गराएको छ । बांकी कार्यालयको पनि पारित गराउनु पर्दछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृति अनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयले विभिन्न २० जना कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, दरवन्दी पदपूर्ति नभएको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, मूल्य नखुलेका समानहरूको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको आदि अवस्था रहेको छ । कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
२. **ठेक्का बिल र नापी किताब** : नापी किताब म.ले.प.फा.न.१७१ मा उल्लेख हुनुपर्ने ठेक्का नं. आर्थिक वर्ष, कार्यालयको नाम, निर्माण व्यवसायीको नाम, कामको नाम र स्थान, चेनेज, काम शुरु भएको मिति, सम्पन्न हुनुपर्ने मिति र सम्पन्न भएको मितिका साथै अधिल्लो बिलसम्म भएको कामको परिमाण र भुक्तानी रकम, हालको बिलबाट भएको कामको परिमाण र भुक्तानी हुने रकम तथा हालसम्म भएको कामको परिमाण र रकम समेत स्पष्ट रूपमा उल्लेख गरी नापी किताब राख्नुपर्ने देखिन्छ ।
३. **चौमासिक पूजिगत खर्च** : तोकिएको लक्ष्य अनुसार तोकिएको चौमासिकमा खर्च गर्नु पर्दछ । यो वर्ष भएका कार्यक्रम सञ्चालन भएको मध्ये अन्तिम चौमासिकमा बढी खर्च र त्यस मध्ये पनि आषाढ महिनामा रु.१,७३,३७,९३७/- खर्च भएको देखिन्छ । जसले गर्दा समय अभाव, तथा वर्षातको कारणले गुणस्तर युक्त निर्माण कार्य हुन नसक्ने, खरिद सम्भौताको अवधि थप गर्नुपर्ने अवस्था

सिर्जना हुने भएकाले अन्तिम चौमासिक र आषाढ महिनामा मात्र अधिकांश बजेट खर्च गर्ने प्रवृत्तिमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

४. **तालुक विभागमा रकम पठाएको** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३५ (२) को व्यवस्था विपरित यो वर्ष कार्यालयले खानेपानी तथा ढल निकास विभागको २०७३।१।३१ को पत्रानुसार २% कन्टिन्जेन्सी रकम वापतको रु.१२,२०,८००।- पठाएकोमा कार्यालयबाट संचालन हुने योजनाहरूको लागत अनुमानमा समावेश भएको कन्टिन्जेन्सी वापतको रकम मध्येबाट हुने रकम कार्यालयले योजनागत कार्यमा खर्च नगरी विभागको आदेश अनुसार भनी तालुक विभागमा पठाएको देखिएको छ । डिभिजन कार्यालयले यस वर्ष कन्टिन्जेन्सी खर्च वापत रु.३१,८९,०००।- खर्च लेखेको छ ।
५. **बढी भुक्तानी** : पलाञ्चोक खानेपानी सुधार विस्तार आयोजनाको निर्माण कार्य पलाञ्चोक कालिका भगवती धार्मिक तथा सांस्कृतिक जलसंरक्षण व्यवस्थापन समितिसँग नेपाल सरकारले व्यहोर्ने रु.२५७३४५८।- मा जनश्रमदान रु ३१,४३,३८४।- समेत गरी रु.६७,१६,८४२।- मिति २०७३।३।२० सम्ममा कार्य सम्पन्न हुने गरी २०७२।१।२३ मा कार्य सम्पन्न भएको छ । सम्झौता बमोजिम नेपाल सरकारको र जनश्रमदान गरी रु ५७,१६,८४२।- को काम सम्पन्न हुनुपर्नेमा रु.२६,१२,१५५।- को मूल्यांकन गरी सोही बराबरको रकम भुक्तानी भएकोले नेपाल सरकारले व्यहोर्ने रु.२५,७३,४५८।२४ माग भुक्तानी हुनुपर्नेमा रु.२६,१२,१५५।- गरी रु.३८,६९७।- बढी भुक्तानी भएको रकम उपभोक्ता समितिबाट असुल गर्नुपर्दछ । साथै उक्त खानेपानी योजनाको जनश्रमदान रु ३१,४३,३८४।- को कार्य मूल्यांकनमा समावेश नगरेकोले जनश्रमदानको योगदान समावेश गर्नुपर्दछ ।
६. **पारिश्रमिक आयकर** : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७(१) बमोजिम प्रत्येक बासिन्दा रोजगारदाताले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको आय गणना गर्दा समावेश गरिने नेपालमा श्रोत भएको कुनै रकम भुक्तानी गर्दा अनुसूची १ बमोजिमको दरले हुने कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयका एक कर्मचारी पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा कट्टी नगरेको पारिश्रमिक कर रु.२३,१५०।- असुल गरी संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ ।
७. **बढी भुक्तानी** : खर्च गर्दा जिल्ला दर रेट अनुसार भुक्तानी गर्नु पर्दछ । कार्यालयले कार्यालयको विभिन्न काम गराए वापत रु ३०,०००।- भुक्तानी भएकोमा जिल्ला दररेट अनुसार रु ४४५।- प्रति दिन दिनु पर्नेमा रु १,२००।- दरले भुक्तानी भएको देखियो । स्वीकृत जिल्ला दररेट भन्दा बढी भुक्तानी भएको २५ जनाको फरक रकम रु ७५५।- ले जम्मा बढी भुक्तानी रु. १८८७५।- असुल गर्नु पर्दछ ।
८. **तलव वृद्धि** : निजामती सेवा ऐन २०४९ को दफा ७ख(२)निजामती कर्मचारीकलाई जिल्ला स्थितकोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराई सो अनुसार तलव भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले मनमोहन देउजा र नवराज हुमागाइको रु. २६१६।- का दरले र केशवराज जोशीको रु. २३५२।- समेत गरी ७८५४।- कर्मचारीहरूको तलवी प्रतिवेदनमा पारित गरेभन्दा बढी तलव वृद्धि भुक्तानी भएको असुल गर्नुपर्दछ ।
९. **मोविलाइजेशन पेस्की** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ बमोजिम एक संयुक्त उपक्रमलाई दिइएको मोविलाइजेशन पेस्की रु.१०६३८००।- नियमानुसार फछर्योर्ट गर्नु पर्दछ ।

१०. **पाइप तथा फिटिङ्स** : नेपाल सरकार (सचिव स्तर) को २०६२/११/८ को निर्णय तथा खानेपानी तथा ढल निकास विभागको २०६३/१/३ को परिपत्रानुसार पाइप तथा फिटिङ्स/औजार खरिद गर्ने सम्बन्धमा गत विगतको मौज्जातको ख्याल गरी सोको उपयोग गर्ने र अत्यावश्यक भएमा मात्र खरिद गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ। खानेपानी आयोजनाहरूको कूल लागतमा पाइप तथा फिटिङ्सको अंश भार) उल्लेख रहने गरेको सन्दर्भमा उक्त सामग्री खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धात्मक विधिबाट खरिद गर्नुका साथै स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको परिधिभित्र रही, पुरानो मौज्जात समेतलाई ख्याल गरी खरिद गरिनु पर्दछ। कार्यालयले जिल्लामा संचालित खानेपानी आयोजनाहरूका लागि पाइप खरिद गर्दा स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रममा उल्लेखित परिमाण भन्दा बढी खरिद गर्ने साथै पुरानो मौज्जातलाई ख्याल नगरी पुनः मौज्जातमा रहने गरी खरिद गर्ने गरेको पाइयो। यस वर्षको अन्तमा रु.२३,१४,५७५.०० मूल्यका विभिन्न साइजका १८५६० मिटर पाइप मौज्जातमा रहेको पाइयो। मौज्जात रहेको पाइपको गणना गरेर मात्र बाँकी नपुगको लागि मात्र खरिद गर्नु पर्दछ।

२६ नं.वाहिनी अड्डा

१. **सामुदायिक आवाश भवन** : बाहिनीबाट संखुपाटीचौरमा १ युनिट १६ कोठाको सामुदायिक आवाश भवन निर्माण गर्न विभिन्न फर्महरूबाट सामान सप्लाई गरी रु. ५३,१०,४२४।- मा कार्य सम्पन्न गरी सम्बन्धित गाउँ विकास समितिलाई हस्तान्तरण गरेको छ। उक्त सामुदायिक भवन निर्माण गरी बाहिनीले २०७३/०३/१० मा नै गाउँ विकास समितिलाई हस्तान्तरण गरेकोमा शंखुपाटीचौर गा.वि.स.बाट बाहिनीलाई लेखेको २०७३/१/५को पत्रानुसार ९ वटा कोठा भूकम्प पीडित स्थानीयवासीले प्रयोग गरिरहेको र ७ वटा कोठा खाली रहेकोमा इच्छुक व्यक्ति कोही बस्न अनुरोध हुन नआएको भनी जानकारी गराएको देखिएको छ। निर्माण भएको संरचनाको पूर्ण प्रयोगमा आउने व्यवस्था हुनु पर्दछ।
२. **राशन आपूर्ति** : मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली,२०५३ अनुसार कार्यालयमा सेवा तथा सामग्री आपूर्ति गर्ने आपूर्तकले रीतपूर्वकको मूल्यअभिवृद्धि कर विजक जारी गरेर मात्र सम्बन्धित निकायबाट भुक्तानी पाउने व्यवस्था छ। यस बाहिनीमा २०७१ माघ देखि २०७२ पौष सम्म राशनआपूर्ति गर्ने निर्माण व्यवसायी एक संयुक्त उपक्रमलाई प्रस्तुत ६ थान विल अनुसारको रु ५,३४, १६६।- मूल्य अभिवृद्धि कर समेत थप गरी भुक्तानी गरेकोमा विजक नम्बर केरिएको एवं स्पष्ट नबुझिने भएको देखिएकोले उक्त रकम दाखिला सम्बन्धमा यकिन हुन मूल्यअभिवृद्धि कर दाखिला वा समायोजनको प्रमाण प्रस्तुत गर्नु पर्दछ।

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था अनुसार वार्षिक खरिद योजना तयार गरी सो अनुसार खरिद प्रक्रिया अगाडि नबढाएको, प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई लागु नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरे पनि तोकिएको तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, पुराना मालसामानको मूल्य खुलाई अभिलेख नराखेको, म.ले.फा.नं.२ मा समावेश नगरी मर्मत खर्च लेखेको, ५३ स्वीकृत दरवन्दी व्यवस्था रहेकोमा ४४ पद पूर्ति भई ११ पद रिक्त भएको र प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्नेमा आर्थिक वर्ष समाप्त भए पश्चात एकै पटक गराई प्रतिवेदन जारी गरेको आदि अवस्था रहेको देखिएको छ। कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादन व्यवस्थित र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ।

२. **तलव वृद्धि** : निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ ख(२) अनुसार निजामती कर्मचारीलाई जिल्ला स्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराई तलव भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले विभिन्न ६ कर्मचारीहरूको रु ८,१५६।- तलवी प्रतिवेदनमा पारित गरे भन्दा बढी वार्षिक तलव वृद्धि भुक्तानी गरेकोले उक्त रकम असुल गरी संचित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ।
३. **खरिद व्यवस्थापन** : सार्वजनिक खरिद नियमावली बमोजिम दश लाख रुपैया भन्दा बढी लागत अनुमान भएको मालसमान खरिद गराउँदा बोलपत्र माध्यमद्वारा खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले दैविक प्रकोप उद्धार समितिका २०७३।३।९ को निर्णय अनुसार ७ वटा सहकारी तथा कृषक समूहलाई बीउ, औषधी र कृषि सामाग्री खरिद गर्न रु.१२,६५,८१०।- लागत अनुमान भएको समान खरिद बोलपत्रको माध्यमबाट नगरी सिलवन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट गरी दुई वटा फर्मसंग सम्भौता गरी खरिद गरेको पाइयो। त्यसैगरी कार्यालयले विभिन्न सहकारी संस्थाबाट पटक पटक गरी रु. १५,००,०००।- मूल्य बराबरको २०,००० के.जी. विभिन्न जातको मकैको बीउ सोभै खरिद गरी किसानलाई अनुदान वितरण गरेको छ। तसर्थ नियमावलीको व्यवस्था अनुसरण गरी खरिद गर्नुपर्दछ।
४. **नमूना परीक्षण** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ५७ (२) बमोजिम बोलपत्र साथ पेश भएको नमूनाको विशेषता बोलपत्र खोल्नु अघि सार्वजनिक नहुने गरी गोप्य र सुरक्षित तरिकाले राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। यसै गरी सोही नियमावली नियम ६८ (३) बमोजिम स्वीकृत बोलपत्रको माल सामानको नमूनाको आपूर्ति गर्ने मालसामानसंग तुलना गर्ने प्रयोजनको लागि बोलपत्र मूल्यांकन समितिबाट प्रमाणित गराई सुरक्षित राख्नु पर्दछ। कार्यालयले रु.१२,६५,८१०।- मा बीउ, औषधी तथा कृषि सामाग्री खरिद सम्बन्धी सिलवन्दी बोलपत्रको सूचनामा बोलपत्र साथ नमूना पेश गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको भएपनि बोलपत्र पेश गर्दा नमूना पेश गरेको देखिएन। नियम भएका व्यवस्थाको अनुसरण गर्नुपर्दछ।
५. **निरीक्षण र स्वीकृति** : सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११५(१) बमोजिम सार्वजनिक निकायले आपूर्ति गरिएका मालसामान संभौतामा उल्लेखित स्पेसिफिकेशन र गुणस्तर बमोजिमका भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गराउनु पर्ने भन्ने व्यवस्था छ। खरिद सम्भौता बमोजिम रु. १२,६५,८१०।- खरिद भएका बीउ, औषधी तथा कृषि सामाग्रीहरूको संभौता बमोजिम तोकिएको परिमाण, मूल्य, स्पेसिफिकेशन, उत्पादन मिति, म्याद भुक्तानी, टुटफुट लगायतका विषयमा प्राविधिक जाँच गरी समग्र व्यहोरा खोली निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गरेको देखिएन। निरीक्षण प्रतिवेदनको आधारमा विवरण तयार गरी वितरण गर्नुपर्ने देखिन्छ।
६. **भुक्तानीको जानकारी** : मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ क बमोजिम ठेक्का दिने सरकारी निकायले आफूले गरेको ठेक्का संभौता र कर भुक्तानीको जानकारी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा दिई कर भुक्तानी सम्बन्धित ठेकदारलाई गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले भवनको माथिल्लो तला हटाई ट्रस्ट निर्माणको लागि सिलवन्दी बोलपत्रको माध्यमबाट एक निर्माण सेवासंग सम्भौता गरी मूल्य अभिवृद्धि कर समेत रु.१८,६०,५३२।- भुक्तानी भएकोमा रु २,४१,८६९।- मूल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानी भएकोमा सो भुक्तानीको जानकारी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई दिएको देखिएन। आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई समयमै जानकारी दिनु पर्दछ।

७. **बढी भुक्तानी** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२४(१) अनुसार करारका शर्त बमोजिम अन्तिम भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयको भवनको माथिल्लो तला हटाई ट्रस्ट निर्माणको लागि सिलबन्दी बोलपत्रको माध्यमबाट एक निर्माण सेवालार्ई रु.१८,१२,७४२।- को सम्झौता भएकोमा कार्यालयले रु.१८,६०,५३२।- (मूल्य अभिवृद्धि कर बाहेक) भुक्तानी गरेको छ। सम्झौता भन्दा रु.५४,००२।-बढी भुक्तानी भएको रकम असुल गर्नुपर्ने देखिन्छ।
८. **युवा स्वरोजगार** : कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७० बमोजिम युवाहरुलाई तरकारी खेती प्रति आर्कषण गराई विदेशिन लागेको जनशक्तिलाई स्वदेशमै वसेर परिश्रम गर्ने अवस्था श्रृजना गर्नको लागि पहाडी जिल्लामा प्रति युवा कम्तिमा ५ रोपनी क्षेत्रफलमा तरकारी खेती गर्न बढीमा रु ४०,०००।- सम्मको अनुदान दिने साथै कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धित स्थानीय सेवा केन्द्र र जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले गर्ने निर्देशिकाले व्यवस्था गरे अनुरूप रु.२३,२०,०००।- अनुदान वितरण गरेको छ। उक्त कार्यक्रमको अनुगमन एवं मूल्यांकन सम्बन्धित कार्यालयले गर्नुपर्दछ।
९. **योजना छनौट तथा अनुगमन** : स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रमको लक्ष्य तोकिएको संख्या बराबर कार्यक्रम छनौट गर्नुपर्ने र छनौट कार्यक्रमको अनुगमन गर्नुपर्दछ। यस वर्ष साना सिचाई कार्यक्रममा स्वीकृत कार्यक्रम संख्या २३ वटा भएकोमा ३७ वटा विभिन्न सहकारी तथा समूहलाई भुक्तानी दिएको देखिएको छ। कार्यक्रममा तोकिएको संख्या भन्दा बढि हुने गरि जिल्ला कृषि विकास समितिले स्वीकृत दिएकोले वार्षिक कार्यक्रमको संख्याको दायरामा रही योजना छनौट गर्नुपर्ने र छनौट भएका योजनाको अनुगमन गरि प्रगति समीक्षा गर्नुपर्दछ।
१०. **प्राङ्गारिक मल अनुदान** : प्राङ्गारिक मल अनुदान(जिल्लास्तर) कार्यविधि, २०७२ बमोजिम जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको सिफारिसमा प्राङ्गारिक मलको अनुदान दर खुद्रा मूल्यको पचास प्रतिशत वा प्रति के.जी. रु १० मध्ये जुन कम हुन्छ सो भन्दा बढी नहुने गरी दिइने व्यवस्था रहेको छ। किसानहरुले खरिद गरी वितरण गरेको नाला, टुकुचा, धनेश्वर सेवाकेन्द्र बनेपाबाट ५४,६९४ के.जी. र पाँचखाल सेवाकेन्द्रबाट ३,६२५ के.जी. समेत ५८,३१९ के.जी.मल प्रति के.जी. रु २१ ले हुने रु १२,२४,६९९।- को नेपाल इन्टिग्रेटेड मोडेल एग्रीभेट प्रा.लि. उग्रचण्डी नाला बनेपाले विल जारी गर्नु पर्नेमा नेपाल सरकारले व्यहोर्ने अनुदान रकम प्रति के.जी. रु.१०।- ले हुने रु ५,८३,१९०।- को मात्र विल जारी गरी गरेको छ। कार्यविधि बमोजिम प्रकृया पुरा गरी अनुदान रकम उपलब्ध गराउन कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ।
११. **कम्पोष्ट अनुदान** : समूह/सहकारी मार्फत प्राङ्गारिक मल उत्पादनका लागि सहयोग कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२ बमोजिम भकारी सुधार तथा भर्मिबेड र छानासमेत तयार गरेको र गड्यौला खरिद गरी प्रयोग गरेका समूह तथा सहकारीका सदस्य कृषकहरुलाई सम्बन्धित कृषक समूह वा सहकारी मार्फत जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले प्रति कृषक रु.२५,०००।- अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ। साथै कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि केन्द्रीयस्तर, क्षेत्रीयस्तर तथा स्थानीय स्तरबाट आवश्यकता अनुसार अनुगमन गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। कार्यालयले माथी उल्लेखित प्रवधानको पूर्ण रुपमा पुरा नगरी विभिन्न कृषक समूहमा आवद्ध ५० जना कृषकलाई जनही रु. २५,०००।- का दरले रु. १२,५०,०००।- कम्पोष्ट उत्पादनका लागि अनुदान वितरण प्रकृया पूर्ण रुपमा पालना नगरी कार्यक्रम सञ्चालन गरेको देखिएको छ। कार्यविधिको पालना गर्नुपर्दछ।

१२. **धरौटी** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२३(४) अनुसार विल वा विजक भुक्तानी गर्दा विजकमा उल्लिखित रकमको ५ प्रतिशत रकम कट्टा गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयको भवनको माथिल्लो तला हटाई ट्रस्ट निर्माणको लागि सिलवन्दी बोलपत्रको माध्यमबाट एक निर्माण सेबालाई रु १८,१२,७४२।- को सम्झौता गरेकोमा कार्यालयले रु.१८,६०,५३२।- (मूल्य अभिवृद्धि कर बाहेक) भुक्तानी गरेकोले नियम अनुसारको धरौटी कट्टा नगरी आर्थिक वर्ष २०७३/७४ मा आएर नगद जम्मा गरी धरौटी राखेको देखियो । साथै सो अनुसारको रकम धरौटीको आर्थिक विवरणमा समेत समावेश गरेको छ । भुक्तानी जुन समयमा भएको हो त्यहीँ समयमा धरौटी राख्नु पर्दछ ।

जिल्ला भू-संरक्षण कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयले रु. २,९७,६३,०६७।- पुर्जिगत खर्च गरेको भएता पनि खरिद योजना बेगर खर्च गरेको, विभिन्न ११ जना कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुभाविदिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको, म.ले.प.फा.नं.२ को प्रयोग नभएको, अनूसूची १४ तयार गरी तालुक कार्यालयमा नपठाएको र प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण नगराई वर्षको अन्त्यमा गरी प्रतिवेदन दिएको आदि कमिकमजोरी देखिएको छ । कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनमा नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
२. **चौमासिक खर्च** : स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम बमोजिम तोकिएको चौमासिकमा तोकिएका कार्यक्रम संचालन गर्न बजेट व्यवस्था भए मुताविक सोही चौमासिकमा कार्यक्रम संचालन गरी खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा कार्यालयले पूँजीगत कार्यक्रम तर्फ रु. २ करोड ६१ लाख ५७ हजार खर्च गरेकोमा प्रथम चौमासिकमा १७.८६, दोश्रो चौमासिकमा २३.७७ र तेस्रो चौमासिकमा ५८.३७ प्रतिशत खर्च गर्ने लक्ष्य रहेकोमा प्रथम चौमासिकमा ४.३२, दोश्रो चौमासिकमा १४.४४ र तेस्रो चौमासिकमा ८१.२४ र आषाढमा ४४ प्रतिशत खर्च गरेको छ । तोकिएको चौमासिक अनुसार नै कार्यक्रम सञ्चालन गर्न ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।
३. **बिरुवा उत्पादन, वितरण** : कार्यालयले विरुवाको उत्पादन लागि रु ४८०,०००।- बजेट व्यवस्था भएकोमा रु.४,७६,०७९।- खर्च गरेको छ । त्यस्तै ६०,००० वटा विरुवा उत्पादन तथा वितरण गर्ने लक्ष्य रहेकोमा ३१,०८६ वटा विरुवा वितरण गरी मौज्जात ३२,९३२ रहेको देखिन्छ । साथै कुन प्रजातीका के कति विरुवा कुन कुन अवधिमा उत्पादन, खरिद, वितरण र वृक्षारोपण हुनुपर्ने हो सो को कार्ययोजना र वितरित विरुवाको वृक्षारोपणको अनुगमन गरी अभिलेख व्यवस्थित गर्नु पर्दछ ।
४. **माग पहिचान र योजना तर्जुमा** : भू-तथा जलाधार संरक्षण विभागको कार्यविधि, २०६१ बमोजिम सेवाग्राहीबाट प्राप्त निवेदनको आधारमा सो क्षेत्र निरीक्षण गरि लक्षित समुह/गा.वि.स.मा बैठक, छलफल र आवश्यकतानुसार तालिम/गोष्ठी जस्ता परिचयात्मक कार्यक्रम संचालन गरि वास्तविक समस्या पहिचान गर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपभोक्ता समितिको निवेदन एवं निर्णय र गा.वि.स.को सिफारिस आधारमा योजना छनौट गरि संझौता गरेको देखिन्छ । कार्यक्रम संचालन गर्दा वास्तविक माग एवं समस्या पहिचान र योजना छनौट ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

५. **खर्चको सार्वजनिकरण** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(७) बमोजिम उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले आफुले प्रत्येक किस्तामा गरेको खर्चको सूचना सार्वजनिक स्थानमा टाँस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न कार्यक्रम अर्न्तगत उपभोक्ता समिति मार्फत भएको कार्यको उपभोक्ताको भेला गराई खर्चको अनुमोदन एवं सार्वजनिकरण गरेको ४ नमुना परीक्षण गरिएकोमा प्रमाण पेश भएन । साथै प्राविधिक जाँचपासको आधारमा कार्यालयले दिएको वस्तुगत अंशको मात्र विल भरपाई रहेको तथा अन्य वस्तुगत समान वाहेकको खर्चको विल भरपाई प्रस्तुत गरेको छैन । खर्चको पुष्ट्याई गर्न सार्वजनिकरण गरी पारदर्शितामा वृद्धि गर्न तर्फ ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।
६. **कार्यक्रम संचालन एवं मर्मत संभार** : भू-संरक्षण विभागको कार्यविधि, २०६१ बमोजिम सम्पन्न कार्यक्रम व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन मर्मत संभारको लागि उपभोक्ता समुहले कार्ययोजना निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याउने र कार्यालयबाट आवश्यक सहजिकरण र प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने व्यवस्था बमोजिम योजनाको कार्य सम्पन्न भई अन्तिम फरफारक पश्चात उक्त योजना उपभोक्ता समितिमा हस्तान्तरण भई त्यसको मर्मत संभार एवं संचालन सम्बन्धित उपभोक्ता समिति मार्फत गराउने व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।
७. **सोभै खरिद** : भू तथा जलाधार संरक्षण विभागको २०७०।१२।१० को परिपत्र बमोजिम रु १० लाख भन्दा बढिको ग्यावियन तार खरिद गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ बमोजिम अनिवार्य प्रतिस्पर्धा गराई खरिद गर्ने निर्देशन जारी गरेको देखिन्छ । कार्यालयले यस वर्ष ग्यावियन तार र ग्याविन वक्स लगायतका निर्माण सामाग्री उपभोक्ता समिति मार्फत खरिद गरी समितिको बैंक खाता मार्फत भुक्तानी गरेको देखियो । कार्यालयले प्रतिस्पर्धात्मक रूपमा विभागिय परिपत्र अनुसार खरिद गर्नु पर्दछ ।
८. **गुणस्तर परीक्षण** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११५(१) बमोजिम सार्वजनिक निकायले आपूर्ति गरिएका मालसामान स्पेसिफिकेशन र गुणस्तर बमोजिमका भए नभएको निरिक्षण वा परीक्षण गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । भू तथा जलाधार संरक्षण विभाग (आर्थिक प्रशासन शाखा)को २०७०।१२।१० को परिपत्र बमोजिम खरिद गरिएका निर्माण सामाग्री गुणस्तर परीक्षण गराई बुझ्ने व्यवस्था मिलाउने उल्लेख गरेको देखिन्छ । निर्माण सामाग्री खरिद गरी गुणस्तर परीक्षण गरेको र भेरिफिकेशन गरेको देखिएन । गुणस्तर परीक्षण र भेरिफिकेशन गरेर मात्र खरिद कार्य गर्नुपर्दछ ।
९. **भुक्तानीको जानकारी** : मुल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ को नियम ६ क बमोजिम मुल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानीको सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा जानकारी दिनुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपभोक्ता समितिहरूसँग भएको सम्झौता बमोजिम निर्माण सामाग्रीको विल रकम भुक्तानी गर्दा आपूर्तिकर्ताहरूलाई मू.अ.कर भुक्तानी भएको जानकारी २०७३।६।१६ मा ढिलो गरी सम्बन्धित आन्तरिक राजश्व कार्यालयलाई दिएको छ । सम्बन्धित आन्तरिक राजश्व कार्यालय समयमै जानकारी दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ ।
१०. **कन्टीजेन्सी खर्च** : नेपाल सरकार मन्त्री परिषदको २०७०।१।१५ को निर्णयानुसार सार्वजनिक निर्माण शीर्षकमा विनियोजित बजेट खर्च गर्ने सिलसिलामा निर्माण कार्यको लागत गणना गर्दा समावेश गरिने ५ प्रतिशत कन्टीजेन्सी वापतको रकम मध्येबाट २ प्रतिशत रकम आवश्यकता अनुसार फर्निचर, सवारी साधन, मेशिनरी औजार, सफ्टवेयर निर्माण खरिद जस्ता पूजि निर्माण तथा सम्पत्ति खरिद सम्बन्धि शीर्षकहरूमा अर्थ मन्त्रालयबाट सैद्धान्तिक सहमति लिई अनिवार्य

रुपमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस वर्ष कन्टीजेन्सी खर्च ११,४९,७७६/- गरेकोमा पूर्जी निर्माण र सम्पत्ति खरिद खर्च रु. १३,६९,४१०० र बाँकी रकम चालु खर्च रहेको देखियो । तोकिएको प्रतिशत भित्र रहि खर्च गर्नु पर्दछ ।

११. **तार मौज्जात** : कार्यालयमा गत वर्षको ग्यावियन तार ८ गेजको ५१०० के.जी. तथा १० गेजको ३९३३० के.जी. मौज्जातमा रहेकोमा कार्यालयका एक कर्मचारीबाट ८ गेजको विभिन्न मितिमा ३६३७६ के.जी., १० गेजको २८२५७४ के.जी. तथा अर्को एक कर्मचारीले ८ गेजको १८६०.९ के.जी. र १० गेजको १७०३६१ के.जी. माग गरी बुनाइएको देखिन्छ । साथै आर्थिक वर्षको अन्तमा ८ गेजको १५२७, १० गेजको १३८९० र १२ गेजको १५४६ के.जी. तार मौज्जात रहेको देखिन्छ । माग विश्लेषणको आधारमा नभई कार्यालयको अनुमानका आधारमा तार आम्दानी गर्ने गरेको देखियो । भुकम्प पीडितको माग तथा जोखिम क्षेत्रको पहिचानका आधारमा तत्काल वितरण गरी भूक्षयबाट रोकन पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
१२. **भुक्तानीमा कर कट्टी** : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ अनुसार कुनै प्रतिफल रकम भुक्तानी गर्दा कुल प्रतिफलको १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । एक कर्मचारीले पेशकी लिई डाटा संकलन वापत भुक्तानी खर्च लेखेकोमा नियम अनुसार १००४४०१- को १५ प्रतिशतका दरले रु १५०६६/- र रु १५०००१- को १५ प्रतिशतका दरले रु २२५०१- समेत गरी रु १७३१६१- र फरक फर्मलाई अग्रिमकर कर कट्टी गरेको रकम रु.१६,७४७/- असुल गर्नु पर्दछ ।

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

१. **असुल गर्न बाँकी** : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ को दफा २६० बमोजिम आन्तरिक आय रकम असुल नभएमा सरकारी बाँकी सरह असुल गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस कार्यालयमा विगत वर्षदेखि नै असुल गर्नु पर्ने विभिन्न १४ जना व्यक्तिहरुको नाममा आन्तरिक आय बक्यौता देखाएको रु.५,७३,३७२/- असुल गर्नुपर्दछ ।
२. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नुपर्नेमा कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, कार्यालयको उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको, सवारी साधनको मर्मतमा प्रयोग गर्नुपर्ने म.ले.प.फा.नं.२ को प्रयोग नगरेको आदि कमि कमजोरी रहेकोमा कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
३. **उपभोक्ता समिति** : स्थानीय निकाय आप्रा नियमावली २०६४ को नियम १५५ मा जिल्ला विकास समितिले स्थानीय स्तरमा संचालन हुने आयोजना मध्ये ६० लाख रुपैया सम्मका लागत अनुमान भएका कार्यक्रम स्थानीय उपभोक्ता समुहद्वारा गठीत उपभोक्ता समितिद्वारा गराउन प्राथमिकता दिनु पर्ने र उक्त काम गर्ने प्रयोजनका लागी स्थानीय निकायले उपभोक्ता समितिलाई विषयगत रुपमा वर्गीकरण र सूचिकृत गरी उनीहरुको लागत अद्यावधिक गर्नु पर्ने व्यवस्था भए तापनि २०७२/७३ मा यस कार्यालयबाट हुने अधीकांस योजनाहरु उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन भएकोमा उपभोक्ता समितिहरुलाई विषयगत रुपमा वर्गीकरण र सूचिकृत गरी उनीहरुको लागत अद्यावधिक गरी तालिमको व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

४. **मालपोत सम्बन्धमा** : नेपाल सरकारले विकेन्द्रीकरणको अवधारण अनुरूप स्थानीय निकायलाई सक्षम र सुदृढ बनाउने नीति अनुसार आर्थिकरूपमा समेत सक्षम बनाउन मालपोत कर बापत गाउँ विकास समिति तथा नगरपालिकाले उठाउने गरेको रकमको २५ प्रतिशत रकम जिविसमा पठाउनु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस जिल्लामा ७५ गाविस र ५ नगरपालिका रहेका छन् र २०७२।०७३ को लागि रु. ४,००,०००।-प्रस्ताव गरी रु. ४,३९,९९९ आम्दानी गरेको पाइयो । कुन कुन गाविस तथा नगरपालिकाबाट कति कति रकम उठ्नु पर्ने हो सो को लगत अभिलेख अद्यावधिक गर्नुपर्दछ ।

जि.वि.स कोषतर्फ

५. **पेशकी सम्बन्धमा** : स्थानीय निकाय आ.प्र. नियमावली, २०६४ अनुसार आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्ममा चालु आर्थिक वर्षमा दिएको पूर्जिततर्फ १७ व्यक्ति, संस्था र उपभोक्ता समितिहरूको नाममा रहेको बाँकी पेशकी रु.१९,९३,८९०।- र जिविस कोष चालु रु.१५०००।०० नियमानुसार फछ्यौट गर्नु पर्दछ ।

६. **प्राविधिक मूल्यांकन** : जिविस बोर्ड बैठकको २०७२।५।१० गतेको निर्णयअनुसार विनियोजित रकम वाट पोखरीचौरी सिंचाई योजना पोखरीचौरी १,२ का लागि गाउँ घर कृषि सहकारी संस्थालाई रु.१,९९,०४९।- को ६ केज प्रेसरको एच्.डि.पि.पाईप उपलब्ध गराएकोमा सो वाट भएको कामको प्राविधिक मूल्यांकन र उपभोक्ता समितिको निर्णय संलग्न गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

७. **मूल्यअभिवृद्धि कर** : मूल्यअभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ अनुसार कार्यालयमा सेवा तथा सामग्री आपूर्ति गर्ने आपूर्तिकले रीतपूर्वकको मूल्य अभिवृद्धि कर विजक जारी गरेर मात्र सम्बन्धित निकायबाट भुक्तानी पाउने व्यवस्था छ । कार्यालयले २०७३।२।१७ मा भालेश्वर उच्च मा. वि.पनौतीलाई विज्ञान प्रयोगशाला निर्माणको लागि ल्याव टेवल तथा फर्निचर खरिद बापत निकाशा दिएको रकमबाट सामग्री खरिद गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर बापत रु.१,२५,४३८।- भुक्तानी गरेकामा सो कर दाखिला गरेको प्रमाण वा समायोजन गरेको प्रमाण प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।

८. **कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन** : जिल्ला विकास समितिको बैठकका २०७३।१।२६ गतेको निर्णय वमोजिम खहरे पांगु प्रहरी चौकी भवन का लागि विनियोजित रकम रु.२,००,०००।- जिल्ला प्रहरी कार्यालयको पत्रका आधारमा लागत अनुमान विना उपलब्ध गराएको र व्यावसायिक पशुपालन कार्यक्रमको पे फ भुक्तानी श्रमीक कृषक सहकारी संस्थालाई रु. ४,५६,०००।- भुक्तानी भएकोमा उक्त संस्थाले पेश गरेको विल भर्पाइ तथा निर्णयका आधारमा पक्की गोठ १ निर्माणको रु.४,०५,५००।- र इतार निर्माणको रु.६६,२०८।- खर्च भएकोमा कामको मूल्यांकन गरी नापि किताव कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन संलग्न गर्नु पर्दछ ।

९. **कार्यक्रम स्वीकृति** : २०७१।१।२७ को २३ औँ जिल्ला परिषदबाट जिविस कोष विपन्न महिला लक्षित तर्फ महिला एकता तथा रुपान्तरण अभियान नेपाल डाडागाउँलाइ तालीम संचालनका लागी रु.९५,०००।०० विनियोजन भएकोमा उक्त कार्यक्रम परिषदबाट स्वीकृत संस्थाबाट नभई आधार पाल्लेखेत नामक गैर सरकारी संस्थाबाट संचालन भएको देखिएकोले परिषदबाट अनुमोदन गराउनु पर्दछ ।

१०. **कर विजक** : विभिन्न खेलमा सहभागी खेलाडीलाई वितरणको लागि एक मेडल प्रिन्ट हाउस काठमाडौंलाई मु अ कर विजक बेगर विभिन्न विलबाट पटक पटक गरि मेडल खरिद बापत

रु.१,१८,०१५।- र विरगंज स्थित एक लजलाइ खाना तथा वस्न को लागि रु.१,५३,९१५।- भुक्तानी खर्च गरेकोमा नियमानुसार नभएकोले नियमको पालना गरी खर्च गर्नुपर्दछ ।

११. **लागत सहभागिता** : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १५५(५)७ मा उपभोक्ता समितिको योगदान भन्दा कम कार्य सम्पन्न भइ रनिङ बिल र मुल्यांकन प्रतिवेदन प्राप्त भएकोमा सोही अनुरूप स्थानीय निकायबाट व्यहोरिने रकमलाइ पनि सोहि अनुपातमा कम गरि भुक्तानि गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयल १० वटा निर्माण कार्य गाँउ विकास समिति र न पा मार्फत उपभोक्ता समितिबाट गराउँदा उससँग सम्भौता हुदाँको रकम भन्दा कम रकममा कार्य सम्पन्न हुँदा कार्यालयको योगदान कम नगरि पुरै भुक्तानि भएको रु. २८८४७१।- नियमित गर्नु पर्दछ ।
१२. **जनश्रमदान** : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १५५(५)७ मा उपभोक्ता समितिको योगदान भन्दा कम कार्य सम्पन्न भइ रनिङ बिल र मुल्यांकन प्रतिवेदन प्राप्त भएकोमा सोही अनुरूप स्थानीय निकायबाट व्यहोरिने रकमलाइ पनि सोहि अनुपातमा कम गरि भुक्तानि गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले ५ वटा निर्माण कार्य गाउँ विकास समिति र नगरपालिका मार्फत उपभोक्ता समितिबाट गराउँदा उपभोक्ता समितिसंग सम्भौता हुदाँको अनुदान रकम भन्दा कम रकममा कार्य सम्पन्न हुँदा कार्यालयको योगदान कम नगरि पुरै भुक्तानि भएको रु.१,०८,९२८।- असुल गरी संचित कोषमा दाखिला हुनु पर्दछ ।
१३. **बढी भुक्तानी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६ (३) मा खर्च गर्दाको विल भरपाई सहित लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले चाखोला सडक निर्माण वापत दोस्रो रनिङ बिल वापत रु.४५,२६,८३७।- भुक्तानी गर्दा एक निर्माण सेवालाई लुम्बिनी जनरल इन्सुरेन्स कम्पनी लिमिटेडको बीमा पोलिसी अनुसार कामदार कर्मचारीको बीमा प्रिमियम वापत रु.९,६२७।- र निर्माण सामग्रीको बीमा प्रिमियम रु.५१,६६३।- समेत रु.६१,२९१।- भुक्तानी गर्नुपर्नेमा ठेक्का सम्भौताको आधारमा रु.१,८५,०००।- भुक्तानी गरेकोले बढी भुक्तानी भएको रु.१,२३,७०८।- असुल हुनुपर्ने देखिन्छ ।
१४. **पेशकी** : आर्थिक वर्षको अन्तमा पनि ६ नगरपालिका तथा गाउँ विकास समितिलाई दिएको पेशिक रकम रु.४,१६,०००।- स्थानिय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम अर्न्तगत मधुसुदन गुरागाइ पनौतीको रु.१,००,०००।-विद्युत रोयल्टी व्यवस्थापनको चालु तर्फ साल्मेचालक रु.१,०००।- र नेपाल विद्युत प्राधिकरणको रु.७४४८००।- र पूज्गततर्फ हरि आचार्य रु.१,६०,०००।००, ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई कार्यक्रमको टुकुचानाला र नयाँ गाँउ देउपुरको रु.५१०००।- का दरले रु.१०२०००।- साना सिचाँई तथा नदि नियन्त्रण कार्यक्रम अर्न्तगत पनौती नगरपालिका रु.१०,००,०००।- र सुकलाल दोड, मेच्छे ९ को रु.१,६०,०००।- समेत रु.११,६०,०००।-फछ्यौँट नभएकोले स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली २०६४ बमोजिम फछ्यौँट गर्नुपर्दछ ।
१५. **कर बिजक** : राडचाखोला आहाले वासपुर वनखु ८ सडक मोटरवाटो उपभोक्ता समितिलाई उक्त योजनाका लागी रु ६५०,०००।- विनियोजन भई रु.६,२४,०००।- भुक्तानी भएकोमा उक्त रकमवाट रु.८,१२,३१९।- र कालहुंगा भ्याकुरे च्यानटार पंचकन्या उच्च माध्यमिक विद्यालय सडकका लागी रु.४,००,०००।- विनियोजन भई रु.३,८४,०००।- भुक्तानी भएकोमा उक्त रकमवाट रु.४,८६,३००।- को अन्तिम मुल्यांकन पेश भएको छ । उपभोक्ता समितिले स्काभेटर प्रयोग गरि सडक खन्ने काम गरेको र उक्त कामको मुल्य अभिवृद्धि कर समेत जोडी मुल्यांकन भएकोमा सो स्काभेटर प्रयोग गरेको रु.७,५७,९००।-को मुल्य अभिवृद्धि कर रु.९८५२७।- र रु.४०९५०।- जोडी

एक एग्रिगेट प्रा.लि.को कर विजक पेश गरेकोमा उक्त कर विजकमा विजक नं उल्लेख नगरी भुक्तानी दिएको मुल्य अभिवृद्धि कर दाखिला भएको कर समायोजन प्रमाण संलग्न नभएकोले असुल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

१६. **माछापालन कार्यक्रम** : रेन्वो ट्राउट माछा पालन कार्यक्रमका लागी फुल्चोकी मानेदोभान माछा पालन फर्म विहावर रयाले र कार्यालयबीच २०७३।३।१५ मा रु ८,३४,२६२।- को लागत अनुमान तयारी भई वांकी जन श्रमदानको रकम उपभोक्ता समितिले व्यहोर्ने संभौता भई रु.२,६०,०००।- पेशिक गएकोमा भुकम्पका कारण गत वर्षको योजना सम्पन्न हुन नसकी यो वर्षमा पेशकी फछ्यौट गरी रु २,२०,०००।- भुक्तानी दिएकोमा मूल्यांकन देखाएको रु.५९५९०७।-को प्राविधिक मुल्यांकन, कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन पेश भएको छैन । उपभोक्ता समितिबाट काम गराउंदा संभौता हुंदाको रकम भन्दा कम रकमको कार्य सम्पन्न भएमा कार्यालयको योगदान कम नगरि पुरै भुक्तानी दिएकोले वढी भुक्तानी असुल गर्नु पर्ने देखिन्छ ।
१७. **जिल्ला परिषदको स्वीकृति** : स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट भुकम्पको कारण वजेट फ्रिज भएका योजनाहरु चालु वर्ष सम्पन्न हुने गरी कार्यान्वयन प्रक्रिया अगाडि वडाउन रु. १,९३,१८,८४०।- रकम निकास भएकोमा जिल्ला विकास समितिको २०७३।२।२६ को बैठकको निर्णय वमोजिम विभिन्न ५५ वटा योजना रु.१,८६,६८,०००।- विनियोजन भई विगतका योजनाको भुक्तानी भएकोमा त्यसरी विगतमा वजेट फ्रिज भएको विवरणमा नपरेका कालढुंगा भ्याकुरे खोला च्यानटार पञ्चकन्या उच्च माध्यमिक विद्यालय सडक रु.२,५६,०००।- र नगरकोट नयांगाउ पिपलवोट तिमल्सीना गाउं सर्वभांड कुन्तावोसी मोटरबाटोमा खर्च रु.३,३७,०००।- र परम्परागत ज्ञान शीपमा आधारित शिप विकास कार्यक्रमको आरन सुधार र वाजातर्फको रु.३,००,०००।- ,वालवालिका सम्बन्धि विभिन्न प्रतियोगितात्मक कार्यक्रम जिल्ला रु.१,००,०००।- , एकिकृत विकास आयोजना पनौतीमा रु.१,५०,०००।- भुक्तानी भएको अख्तियारी भन्दा फरक योजनामा लगानी गरेकोले जिल्ला परिषदको स्वीकृति पेश गर्नुपर्दछ ।
१८. **लागत सहभागिता** : काभ्रे नित्य सामुदायीक भवन निर्माणमा रु.२,८५,०००।- विनियोजन भई कन्टेन्जेन्सी कट्टा गरि रु.२,७९,३००।- निकास भएको छ । जिल्ला विकास समितिले योजना संभौतामा न्यूनमत १० प्रतिशत लागत सहभागिता व्यहोर्नु पर्ने गरि संभौता लागत सहभागिता नभई पुरै रकम भुक्तानी भएको छ । वढी भुक्तानी असुल गरी संचित कोषमा दाखिला हुनु पर्दछ ।
१९. **अलैची खेती व्यवस्थापन** : व्यावसायिक अलैची खेती व्यवस्थापन र विस्तार जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको समन्वय तथा सहकार्यमा कुशादेवी रयाले र कलांती भुमेडांडामा संचालन गर्न विभिन्न १८ वटा शीर्षकमा रु. ५,७६,४२५।- को प्रस्तावना पेश भएकोमा नर्सरी स्थापना कार्य वापत २ व्यक्तिलाई रु.३,८५,०००।- भुक्तानी गरेकोमा नर्सरी कुन दर रेटमा स्थापना भएको प्रमाण पेश नभएको, जिल्ला कृषि कार्यालयको समन्वय तथा सहकार्यमा भएको नदेखिएको र नर्सरी वाट उत्पादन भएका अलैचीका विरुवाहरु कसलाई वितरण भई कुन कुन क्षेत्रमा वृक्षारोपण गर्ने कार्य भयो सोको विवरण र प्रगती प्रतिवेदन प्रस्तुत नभएकोले कार्यक्रम सञ्चालनको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
२०. **उपभोक्ताको योगदान** : स्थानीय निकाय आर्थिक प्रशासन नियमावली, २०६४ को नियम १५५(५)७ मा उपभोक्ता समितिको योगदान भन्दा कम कार्य सम्पन्न भइ रनिड बिल र मुल्यांकन प्रतिवेदन प्राप्त भएकोमा सोही अनुरूप स्थानीय निकायबाट व्यहोरिने रकमलाई पनि सोहि अनुपातमा कम गरि भुक्तानि गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले २ योजना निर्माण कार्य गांउ विकास समिति र न पा मार्फत उपभोक्ता समितिबाट गराउंदा संभौता हुंदाको रकम भन्दा कम

रकममा कार्य सम्पन्न हुदाँ सम्झौताको रकम बराबर भुक्तानी भएकोमा कार्यसम्पन्न भन्दा बढी भुक्तानी भएको रु.१,०३,००८- र स्थानिय शासन तथा सामुदायिक विकास कार्यक्रम अर्न्तगत कार्यालयले ३ वटा निर्माण कार्यको भुक्तानि भएको रु.९९६२- असुल हुनु पर्दछ ।

२१. **जन सहभागिता** : निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) नियमावली, २०५८ पाँचौ संसोधन २०७१ को नियम ३ उपनियम ६(ग) मा योजना छनौट गर्दा कम्तीमा २० प्रतिशत जन सहभागीता हुने योजना छनौट गर्नु पर्ने उल्लेख भएकोमा खर्च भएका १० वटा कार्यक्रममा घटीमा सहभागिता नै नभएको अवस्था देखि बढीमा ११.२० प्रतिशत मात्र जनसहभागिता जुटेको देखिएकोले यसमा सुधार हुनु पर्ने देखिन्छ ।
२२. **विल भरपाई** : राष्ट्रिय पुनः निर्माण प्राधिकरणको अख्तियारी सँग संलग्न बाँडफाँड विवरण अनुसारको रकम नगरपालिका तथा गाउँ विकास समितिहरूमा विल भरपाई पेश गरेपछि फछ्यौट हुने गरि उपलब्ध गराउने भनि उल्लेख भएकोमा ६८ वटा गाउँ विकास समितिहरूको रु.३२,५३,१२०- र ५ नगरपालिकाको रु.३३,१७,६३०- को विल भरपाई पेश हुनु पर्ने देखिन्छ ।
२३. **भत्ता वितरण** : ६ गा.वि.स. सचिवले पेश गरेको फाँटवारीमा उल्लेखित व्यक्तिहरूलाई अन्य भत्ता वापतको रकम रु.३४,०००- भुक्तानी दिएकोमा को कसलाई वितरण गरेको खुल्ने प्रमाण संलग्न नभएकोले असुल हुनुपर्ने देखिन्छ । निज गा.वि.स. सचिवले अन्य भत्ता वापतको रकम रु.८५,०००- भुक्तानी लिएकोमा सो इन्रोलमेन्ट क्याम्प सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका बमोजिम नभएकोले रु ४२,५००- र अन्य भत्ता वापतको रकम रु.४१,८४०- का दरले रु.२,५१,०४०- र विविध खर्च वापत रु.६०००- का दरले रु.३६,०००- समेत रु.२,८७,०४०- को एकमुष्ट खाजा र खाना खुवाएको भनी भरपाई राखी भुक्तानी लिएको रु.४७,१२०- सम्बन्धित कर्मचारीलाई रकम बुझाएको भरपाई पेश नभएकोले असुल हुनुपर्ने देखिन्छ ।
२४. **विद्युत रोयल्टी व्यवस्थापन** : लप्सीखोला सिंचाई योजना बेखसिम्ले १२३ को लागि लागत अनुमान १६६४१३- स्वीकृत भइ जिविसले व्यहोर्ने कन्टेन्जेन्सी बाहेक १३९६५०- रकममा सम्झौता भइ काम भएको पाइयो । उक्त योजनाको अन्तिम प्राविधिक मुल्यांकन तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन रु.८९,९०१- रकमको प्राप्त भएकोमा रु.१३९६५०- भुक्तानी भएको पाइयो । कार्यालयले मुल्यांकनको आधारमा आनुपातिक रुपमा कट्टी नगरी पुरै रकम निकास भएकाले बढि रकम रु. ४९,७४९- असुल हुनु पर्ने देखिन्छ ।
२५. **बढी भुक्तानी** : योजनाको लागत अनुमान तयार गरी प्राविधिको मुल्यांकन नापी किताव तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा भुक्तानी भएको पाइयो। उक्त योजनाहरूको लागत अनुमान तयार गर्दा जिल्ला दर रेट अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर थप गरी लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने सामानमा सोही बमोजिम थप समेत भएको र सोही आधारमा मुल्यांकन समेत भएको छ । विभिन्न तीन सडक योजनाहरूको मूल्य अभिवृद्धि कर थप भन्दा कमको कर विजक संलग्न भएकोले बढी भुक्तानी भएको रु ८४३९७- असुल गर्नुपर्दछ ।
२६. **असम्बन्धित भुक्तानी** : बुढाखानी वडा नं. २ स्थित बुढाखानी विद्युत उपभोक्ता समितिद्वारा राष्ट्रिय प्रशारण लाईन विस्तार सम्बन्धी निर्माण कार्यको रु.४,३९,१६५।०० मूल्यांकन भएकोमा उक्त निर्माण कार्यको लागत अनुमान र कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरेको छैन । साथै नेपाल विद्युत प्राधिकरण काभ्रे वितरण शाखाको २०७३।३।२६ को पत्र बमोजिम नेपाल विद्युत प्राधिकरणका एक कर्मचारीलाई उक्त निर्माण कार्यको लागि खटाएकोमा पारिश्रमिक वापत रु.७४,६००- भुक्तानी

लिएको दृष्टिआएको छ । साथै प्राधिकरणमा कार्यरत कर्मचारीले पारिश्रमिक (मिस्त्री ज्याला भनी) वापत भुक्तानी लिन पाउने नदेखिएको हुँदा उक्त रकम असुल गर्नुपर्दछ ।

२७. **जनश्रमदानको मूल्यांकन** : साना सिचाँई तथा नदि नियन्त्रण कार्यक्रम अर्न्तगत कुइकेल मार्ग सडक ढल विस्तार बनेपा ११ को योजनाको लागि रु.१,१५,७९०१-को लागत अनुमान स्वीकृत भई कन्टेन्जेन्सी बाहेक ९३,१००१०० विनियोजन भएको पाइयो । उक्त कार्यक्रमको प्राविधिक मूल्यांकन ९०८७५१- भएकोमा रु.९३,१००१०० रकम निकास भएकै छ । जनश्रमदानबाट व्यहोर्ने रकम रु.१६,०२२१- मूल्य बराबरको मूल्यांकन भएको छैन । आयोजनामा जनश्रमदान समेतको योगदानलाई अनिवार्य गराउने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्ने देखिन्छ ।
२८. **मूल्य अभिवृद्धि कर** : योजनाको लागत अनुमान तयार गरी प्राविधिको मूल्यांकन र नापी किताव तथा कार्यसम्पन्न प्रतिवेदनका आधारमा भुक्तानी भएको पाइयो । उक्त योजनाहरूको लागत अनुमान तयार गर्दा जिल्ला दर रेट अनुसार मूल्य अभिवृद्धि कर थप गरी लागत अनुमान तयार गर्नु पर्ने सामानमा सोही बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर रकम थप समेत भएको र सोही आधारमा मूल्यांकन समेत भएको छ । कार्यालयले ७ वटा योजनाहरूको मूल्य अभिवृद्धि कर वापत थप रकम भन्दा कमको कर विजन संलग्न भएकोले वढी भुक्तानी भएको मूल्य अभिवृद्धि कर रु.१७७४८११- असुल गर्नुपर्दछ ।
२९. **प्रसारण लाइन विस्तार** : उर्जा कोषतर्फ विद्युत प्रसारण लाइनको कार्य गर्दा विभिन्न सप्लायर्सबाट निर्माण सामग्री तथा टर्बाइन खरिद वापतको भुक्तानीको आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अग्रिम कर कट्टीको रु.१०,१८०१०० र भाडाकर रु.३६००१- दाखिला गरेको छैन । साथै नेपाल विद्युत प्राधिकरणका मिस्त्र श्री दाताराम खड्कालाई उक्त निर्माण कार्यको लागि खटाएकोमा पारिश्रमिक वापत रु.७४,६००१०० भुक्तानी लिएको छ । भुक्तानी रकमको नियमानुसार लाग्ने कर रु.११,१९०१०० कट्टा नगरेकोले असुल हुनुपर्दछ ।
३०. **बढी भुक्तानी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ को नियम ३६(३) मा खर्च गर्दा विल भरपाई सहितको लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । चाखोला सडक निर्माण वापत दोश्रो रनिङ विल भुक्तानी गर्दा विमा प्रिमियम वापत रु.६१२९१२० बराबरको लुम्बिनी जनरल इन्सुरेन्सलाई विल रकम बराबरको भुक्तानी गर्नु पर्नेमा वि.ओ.क्यू अनुसार रु.१८५०००१- बढी भुक्तानी भएको रु.१२३७०८१- असुल गरी संचित कोषमा दाखिला गर्नु पर्दछ ।
३१. **आन्तरिक आय ठेक्का** : कार्यालयबाट विभिन्न २० वटा क्षेत्रमा आन्तरिक आय व्यवस्थापन गर्न सूचना प्रकाशित गरिएकोमा जिल्ला निकासी कर, रोडा, ढुंगा, ग्राभेल, बालुवा विक्री कर, सडक सवारी कर समेत जम्मा १४ वटा क्षेत्रमा मात्र ठेक्का व्यवस्थापन भएको र ६ वटा क्षेत्रमा ठेक्का लागेको नदेखिएकोले आगामी दिन यसतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।
३२. **प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण** : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन तथा नियमावली अनुसार ढुंगा गिटी, बालुवा गिटीको ठेक्का व्यवस्था गर्दा प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गराई त्यसको प्रतिवेदन लिएर मात्र गर्नुपर्नेमा पनौती नगरपालिका भित्र प्रवेश हुने खानी उत्खननका रोडा ढुंगा ग्राभेलको कर उठाउने ठेक्का एक जेभी लाई रु.१,९७,७५,१९७१- मा लगाएको छ । उक्त ठेक्का व्यवस्था गर्नुभन्दा अगाडि प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण गरेको छैन । निजी क्षेत्रको खानी भएकोले वातावरणीय परीक्षण नगरेको कार्यालयको भनाइ रहेको छ । वातावरणीय परीक्षण गरेर मात्र खानी उत्खननको कर वापत ठेक्का व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

३३. **बढी परिमाणमा विक्री** : स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन, २०५५ तथा नियमावली, २०५६ अनुसार खानी बाट रोडा हुंगा गिटी बालुवा आदि सम्बन्धी ठेक्का व्यवस्था गर्दा त्यसबाट निकाल्न मिल्ने परिमाण यकिन गरी सोभन्दा बढी नहुने गरी ठेक्का व्यवस्था गर्नुपर्दछ । भकुण्डे कटुन्जे क्षेत्रमा (भ्याकुरे खोला, नार्के खोला, माम्ती र रोशी खोला, पोटा खोला) हुंगा गिटी बालुवा रोडा विक्री कर एक कन्स्ट्रक्सनलाई रु.१६४३१३३०।- मा दिएको छ । प्रारम्भिक वातवरण परीक्षण प्रतिवेदनबाट सुरक्षित तवरले निकाल्न मिल्ने परिमाण भ्याकुरे खोलाबाट २७,७९८ घ.मी. नार्केखोलाबाट २०,२७५ घ.मी., माम्ती र रोशी खोलाबाट २६,७३२ घ.मी. र पोटा खोलाबाट १८,६७९ घ.मी गरी जम्मा ९३,४८४ घ.मी. को प्रति घ.मि. ३५.२८ क्यूफिटले ३२,९८,११५ क्यूफिट मात्र ठेक्का व्यवस्था गर्न पाउनेमा ठेक्का सूचना अनुसार ४८,४६,४१३ क्यूफिट परिमाण तोकिएको देखिन्छ । उक्त ठेक्काको लागत अनुमान अनुसारको परिमाण पुऱ्याउने गरी परिमाण बढाएको कारण लेखापरीक्षणको क्रममा जानकारी गराएको छ । वातावरणीय परीक्षणले नै निकाल्न मिल्ने परिमाण तोकिएकोमा सो भन्दा बढी १५,४८,२९७ घ.मी.विक्रीको सूचना प्रकाशित गरी प्रति क्यूफिट रु.३- ले रु.४६,४४,६९१- विक्री आय प्राप्त गरेको छ । ऐन नियमले तोकेको व्यवस्था बमोजिम र वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदनको पालना गरी अत्यधिक दोहन नहुने गरी ठेक्का सूचना प्रकाशित गर्नु पर्दछ ।
३४. **मुल्य अभिवृद्धि कर** : मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन तथा निमायवली अनुसार स्थानीय निकायले आफूले प्राप्त गर्ने आयमा मूल्य अभिवृद्धि कर समेत असुल गरी आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा दाखिला गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले ९ वटा निर्माण व्यवसायी फर्मलाई सडक सवारीकर ठेक्का आय रु.६०५४६६५।- मा गरी मुल्यअभिवृद्धि कर असुल नगरी ठेक्का व्यवस्था गरेकोले रु.७८७१३५।- असुल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

जिल्ला शिक्षा कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली** : कार्यालयले प्रचलित ऐन नियमको पालना गरी आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था भरपर्दो र प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ । आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्थाको मूल्याङ्कन गर्दा वार्षिक खरिद योजना तयार नगरेको, जिन्सी निरीक्षण नगरेको, जिन्सी खातामा रहेका केही सामानको मूल्य नखुलाई आम्दानी बाँधेको, समितिको कामसँग सम्बन्धित सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गर्ने, तिनको विश्लेषण गर्ने र सो अनुरूप आवश्यक नियन्त्रण प्रणाली तयार गर्ने नगरेको, कर्मचारीहरुको कार्य विवरण तयार नगरेको, प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण नगराई वर्षको अन्त्यमा मात्र गरेको, स्रोत व्यक्तिहरु सम्बन्धित स्रोत केन्द्रमा रही के कति कार्य गरेका छन् समग्र प्रतिवेदन तयार पार्ने नगरेको, दरबन्दी मिलान नगरी निकाशा दिएको आदि कमीकमजोरी देखिएका छन् । कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार नगरेकोले कार्य सम्पादनमा नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी नहुने हुदाँ सो प्रणाली मजबुत र भरपर्दो बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।
२. **अन्तर विद्यालय काज** : विद्यालयका शिक्षकहरु एकबाट अर्कोमा काज आउने र जाने गरेको देखियो । एकबाट अर्कोमा काज राख्नु पर्दा स्पष्ट कारण खुल्याएको छैन । विद्यार्थी संख्याको आधारमा शिक्षक संख्या घटबढ हुने गरी काज राखेको अवस्थामा दरबन्दी मिलान गर्नुपर्नेमा सो समेत भएको छैन । अधिकांश विद्यालयका शिक्षकहरु काजमा जाने आउने प्रवृत्ति देखिएकोले स्पष्ट नीति तय गरेर मात्र काज स्वीकृत गर्न गर्ने व्यवस्था गरी सुधार भएको पाइएन । तसर्थ काजमा रहेका शिक्षकहरुलाई आ-आफ्नो दरबन्दी रहेको विद्यालयमा फिर्ता गर्नु पर्दछ । साथै अन्तर विद्यालय काज भएकोमा रु.१,४०,००२।- विद्यालयहरुलाई दोहोरो निकाशा गरेको रकम फिर्ता लिई सञ्चित कोषमा दाखिला हुनु पर्दछ ।

३. **भुक्तानी वाँकी विवरण** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ नियम ४० (७,८) को व्यवस्था अनुसार खर्च गर्दा रकम नपुग भएमा स्वीकृत ढाचाँ अनुसार म.ल.प.फा.नं. १८ मा आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने कार्यालयले प्रमाणित गरी अर्को वर्ष खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न विद्यालयको २०७३७४ मा खर्च लेख्ने गरी रु. २२,६०,००८।- विवरण समावेश गरेको छ । तर उक्त रकम यो वर्षको भुक्तानी खर्च अनुसार परीक्षण तथा भिडान गर्दा यकिन हुन सकेको छैन । निकाशा भुक्तानी दिनुपर्ने आधार प्रमाण यकिन गरेर मात्र दायित्व राख्नुपर्ने देखिन्छ । साथै विभिन्न ७४ विद्यालयको आर्थिक वर्ष २०७१।७२ को रु.४६९९४९९।७५ आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्ने कार्यालयको प्रमाणित वेगर भुक्तानी वाँकी रकम खर्च लेखेकोमा उक्त रकम समेत यकिन हुन सकेको छैन । खर्च लेख्न पाउने आधार प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।
४. **पारिश्रमिक आयकर** : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७(१) बमोजिम प्रत्येक वासिन्दा रोजगारदाताले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको आय गणना गर्दा समावेश गरिने नेपालमा श्रोत भएको कुनै रकम भुक्तानी गर्दा तोकिएको दरले अग्रिम कर कटौती गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा घटी कट्टा गरेको विभिन्न ५ श्रोत व्यक्तिहरूको रु.८,४४३।-असुल गर्नुपर्दछ ।
५. **तलव वृद्धि** : शिक्षा नियमावली अनुसार प्रत्येक शिक्षकको शिक्षक कितावखानाबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराई सो अनुसार तलव भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न विद्यालयका सात शिक्षकहरूको तलवी प्रतिवेदनमा पारित रकम भन्दा बढी तलव वृद्धि भुक्तानी भएको देखिएको रु ३३,८२०।- असुल गर्नुपर्दछ ।
६. **अनुदान निकाशा** : जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट विद्यालयहरूको मागका आधारमा चौमासिक रुपमा निकाशा गरी बैंक जम्मा गरेकोमा प्रा.वि.शिक्षकहरूको विद्यालयको बैंक खातामा रु.५८,७९,९६,०००।- र नि.मा.वि. र मा.वि. शिक्षकहरूको विद्यालयको बैंक खातामा रु.३२,२७,५९,९७८।- तलव भत्ता निकासा गरेको छ । तर कुन विद्यालयमा वार्षिक रुपमा कति रकम निकासा भयो र उक्त विद्यालयमा कति जना शिक्षकको दरवन्दी रहेको छ, सो स्पष्ट देखिने गरी विद्यालयगत निकाशा खाता राखेको छैन । यसबाट निकाशा रकम भिडान गरी यकिन गर्ने अवस्था छैन । विद्यालयगत खाता राखी निकाशा माग फाराम अनुसार दरवन्दी रुजु गरी चौमासिकको निकासा दिने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
७. **बढी भुक्तानी** : कार्यालयबाट यो वर्ष अवकास लिएका र असाधारण विदा बसेका विभिन्न विद्यालयका १० शिक्षकहरूलाई अवकास मिति पछिको तलव भत्ता रु.३,६४,२४८।- निकासा भएको देखिएको छ । उक्त रकम विद्यालयहरूबाट फिर्ता लिई संचित कोष दाखिला गर्नुपर्दछ ।
८. **बढी निकासा** : जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट निकासा दिएका विद्यालयमध्ये केही विद्यालय छनौट गरी निकासा भिडान गर्दा प्रा.वि.शिक्षकको तलवमा १४ विद्यालयहरूको रु.१२,७२,६०२।- र नि.मा.वि र मा.वि शिक्षकहरूको तलवमा १३ विद्यालयहरूमा रु.२०,७९,८०२।- बढी निकासा भएको देखिएको छ । उल्लेखित जम्मा रकम रु ३३,५३,४०४।- फिर्ता लिई संचितकोष दाखिला गर्नुपर्दछ ।
९. **फरक बजेट शीर्षक** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३५(२) सरकारी काममा बाधा पुग्न गएमा स्पष्ट कारण खुलाई एक खर्च शीर्षकबाट अर्को खर्च शीर्षकमा मौज्जात रकम खर्च गरी सात दिन भित्र नियमित गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । कायालयले प्रा.वि. शिक्षकको तलव भत्ता भुक्तानी गर्न बजेट उपशीर्षक नं.३५००९६३ बाट रकम नपुग भई मा.वि./नि.मा.वि.अनुदान

शीर्षकबाट रकम भुक्तानी गरेको रकम रु. १०,९३,०४५।- बजेट उपशीर्षक फरक पारी भुक्तानी दिएको देखिएको छ। यसरी खर्च गर्न पाउने स्वीकृति पेश गर्नुपर्दछ।

१०. **फरक ब.उ.शि.नं.मा टान्सफर** : कार्यालयले बढी निकाशा भएको एक उच्च माध्यमिक विद्यालयको नाममा रहेको च.हि.नं. १२५३ बाट विभिन्न विद्यालयहरूलाई २०७२।०८।२० मा रु.६,९२,२३५।- र २०७२।१०।१० मा रु.९९,२००।- कम निकाशा भएका विद्यालयहरूमा टान्सफरको लागि बैंकलाई अनुरोध गरेको छ। तर उक्त २ विद्यालयका श्रेस्ताबाट सो रकम जम्मा भएको नदेखिएकोले उल्लेखित रकम रु.७९१४२५७९१,४३५।- असूल गर्नुपर्दछ।
११. **पेशकी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७४ को उपनियम १ र २ बमोजिम दिएको पेशकी रकम नियम ७५ को उपनियम ३ बमोजिम तोकिएको अवधि भित्र फछ्यौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले ४ जना केन्द्राध्यक्षको नाउँमा रहेको रु.४,४२,५३६/- पेशकी फछ्यौट गरेको नदेखिएकोले उक्त पेशकी नियमानुसार फछ्यौट गर्नुपर्दछ।
१२. **विल भरपाई** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६ (३) मा खर्च गर्दा खर्चको विल भरपाई सहित लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले भौतिक सुधार तथा विकास कार्यक्रम निर्देशिका, २०७२ अनुसार विद्यालय भवन निर्माण, मेशिनरी औजार खरिद, कम्प्यूटर ल्याव, विज्ञान प्रयोग शाला, सौचालय, कम्पाउण्ड वाल निर्माण, खेल मैदान निर्माण, सोलार जडान लगायतका भौतिक पूर्वाधार क्षेत्रमा खर्च गर्नेगरी विभिन्न ८ वटा विद्यालयहरूको खातामा रु.३३,००,०००।- रकम पठाएकोमा निर्देशिकाले तोके बमोजिम उल्लेखित कार्य सम्पन्न गरेको प्रमाण प्रस्तुत गरेको छैन। उक्त कार्य सम्पन्न गरेको प्रमाण प्रस्तुत गर्नुपर्दछ।
१३. **सिलबन्दी दरभाउपत्र** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) मा खर्च गर्दा खर्चको विल भरपाई सहितको लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले ल्यापटप खरिद गर्न बजेट विनियोजन भएकोमा सोको सार्वजनिक खरिद नियमावली अनुसार खरिद कार्य नगरी १३ वटा श्रोत केन्द्रलाई रु ४६,२००।- का दरले जम्मा रु ६,००,६००।- सिधै रकम निकाशा गरेको देखियो। तसर्थ नियमावलीको व्यवस्था अनुसार खरिद गरी जिन्सी खातामा दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्दछ।
१४. **विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापन** : कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०७२।७३ अनुसार विद्यालय कर्मचारीको लागि निकाशा दिनु अगाडि सबै विद्यालयको अभिलेख जिल्ला शिक्षा कार्यालयमा राख्ने व्यवस्था भएकोमा विद्यालय कर्मचारीको अभिलेख जिल्ला शिक्षा कार्यालयमा रहेको पाइएन। साथै मावि तहको कार्यालय सहयोगीको लागि दुई विद्यालयहरूमा बढी भुक्तानी भएको रु ८३,८६६।- र प्रावि तहमा कार्यालय सहयोगीको लागि १० विद्यालयहरूमा रु. ९५,४६०।- बढी भुक्तानी भएकोले उक्त असुल गर्नु पर्दछ।
१५. **विद्यालय स्टेनरी व्यवस्थापन** : कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका, २०७२।७३ अनुसार मसलन्द खर्च वापत प्रति प्रा.वि.रु १५,०००।- निकाशा दिनु पर्ने व्यवस्था भएकोमा एक विद्यालयलाई रु. १,५०,०००।- निकाशा गरेको देखिएको छ। यसरी रु.१,३५,०००।- बढी निकाशा दिएको रकम फिर्ता लिई सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ।
१६. **कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन** : कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७२।२०७३ अनुसार भौतिक निर्माण सम्पन्न भए पछि प्राविधिक, प्र.अ. र व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा निर्माण समितिको अध्यक्षबाट प्रमाणित गराई विद्यालयमा राख्नु पर्ने र उपरोक्त बमोजिम कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन

विद्यालय, जि.शि.का. र स्रोतकेन्द्रमा समेत राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो वर्ष भौतिक सुविधा विस्तार अर्न्तगत विद्यालयहरूलाई रु.२,५०,५०,०००/- विद्यालय भौतिक निर्माण कार्यका लागि निकासी दिएकोमा कार्य सम्पन्न गरेको नदेखिएको हुँदा कार्यसम्पन्न गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्दछ ।

१७. **विद्यालय भौतिक निर्माण** : कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिकामा भौतिक निर्माणको इन्जिनियरिङ्ग सुविधा जिल्ला शिक्षा कार्यालयबाट उपलब्ध गराउने र प्राविधिक, प्र.अ. र व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष वा निर्माण समितिको अध्यक्षबाट प्रमाणित गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो वर्ष प्रधानमन्त्री दैवि प्रकोप उद्धार कोषबाट विभिन्न विद्यालयमा भौतिक पूर्वाधार विकास एवं मर्मतका लागि रु.१,३६,००,०००/-रकम निकासी गरेकोमा रु.९४,८५,०००/- को कार्यसम्पन्न गरेको नदेखिएको हुँदा कार्यसम्पन्न गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्दछ ।

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय

१. **लागत अनुमान/ खरिद योजना** : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ एवम् सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३ एवम् ८ बमोजिम खरिद कारवाहीका तयारी एवम् खरिद कार्य योजना, खरिद प्रकार, विधि, समय तालिका, खरिदको आर्थिक श्रोत, लागत अनुमान र खरिद आवश्यकताको पहिचान गरी खरिदको कुल विवरण, परिमाण र क्षेत्रको यकिन गरी वार्षिक खरिद योजना र लागत अनुमान तयार गर्नु पर्दछ ।
२. **औषधिको आवश्यकता** : वर्षभरिमा प्राथमिक स्वास्थ्य कन्द्र, स्वास्थ्य चौकी, उप स्वास्थ्य चौकी एवं पटके शिविरमा तथा विशेष कार्यक्रमको लागि सूचीकृत भएका अत्यावश्यक कार्यालयबाट खरिद भई प्राप्त हुने परिणाम तथा तालुक कार्यालयबाट प्राप्त गरेको औषधिको वार्षिक आवश्यकताको परिणाम विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।
३. **औषधिको मौज्जात अवस्था** : खरिद वा हस्तान्तरण भई आएका औषधीहरू उपयोग भई मौज्जातको अवस्था के कस्तो रहेको छ भनि नमूना परीक्षणमा औषधिको आ.ब.को शुरुमा रहेको मौज्जात र आर्थिक वर्षको अन्तमा रहेको मौज्जात अवस्था उचित हुनुपर्दछ । औषधिको मौज्जात प्रणाली स्तरीय हुन सो को प्राप्त र निकासी बीच सन्तुलन कायम रहनु पर्दछ । आवश्यकताको आधारमा खरिद र प्राप्त बीच सन्तुलन कायम राख्नु पर्दछ ।
४. **औषधि भण्डार परीक्षण** : कार्यालयले खरिद गरेका र हस्तान्तरण भई आएका निःशुल्क वितरण गर्ने औषधि बढी खपत हुने देहाय बमोजिमका १० प्रकारका औषधिहरूमा “नेपाल सरकारको निःशुल्क स्वास्थ्य कार्यक्रमका लागि” भन्ने लोगो लगाएको छ छैन भन्ने सम्बन्धमा २०७३/१९/१४मा भण्डार परीक्षण गर्दा २ प्रकारको औषधिमा निःशुल्क वितरणको लोगो भएको देखिएन । निःशुल्क स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०६४ को १३ नं.खर्च तथा व्यवस्थापनको २ नं बजेट खर्च व्यवस्थापनमा औषधिको टेण्डर गर्दा प्रत्येक औषधिको लेवलिंगमा निःशुल्क वितरणका लागि भनि अनिवार्य रूपमा उल्लेख गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । अतः ऐन नियम एवम् निर्देशिकाको कार्यान्वयनमा ध्यान याउनु पर्ने देखिन्छ ।
५. **औषधी हस्तान्तरण निरीक्षण** : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय अर्न्तगतका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वितरण गरेको हस्तान्तरण फारामको नमूना परीक्षण गर्दा सम्बन्धित संस्थामा हस्तान्तरण भै गएका र दाखिला भए नभएको सम्बन्धमा कार्यालयले विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरूमा औषधी हस्तान्तरण गरी पठाउदा

मुल्य खुलाई पठाउनुपर्ने, समयमानै सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थामा दाखिला गरी दाखिला रिपोर्ट प्राप्त गर्नुपर्ने र दाखिला रिपोर्टमा समेत मुल्य खुलाई हस्तान्तरण फाराम अद्यावधिक राख्नुपर्ने देखिन्छ ।

६. **औषधि खरिद** : सार्वजनिक खरिद नियममावली, २०६४ को नियम ३१ मा रु.१० लाख रुपैयां भन्दा बढि मूल्यको मालसमान खरिद गर्दा सिलबन्दी र सोही नियमावलीको नियम ८४ मा रु.१० लाख रुपैयां सम्मको मालसमान खरिद गर्दा शिलबन्दी दरभाउपत्रको माध्यमबाट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले यो वर्ष रु.७६०२४९५।- को औषधि खरिद गरेको खरिद ऐन तथा नियमावलीको पालना गरी खरिद कार्य गर्नु पर्दछ ।
७. **निरीक्षण र स्वीकृति** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ११५ (१) वमोजिम सार्वजनिक निकायले आपूर्ति गरिएका मालसामान सम्भौतामा उल्लेखित प्राविधिक, स्पेसिफिकेशन र गुणस्तर वमोजिमका भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गराउनुपर्ने भन्ने व्यवस्था छ । खरिद सम्भौता वमोजिम खरिद भएका औषधि तथा सर्जिकल सामानहरु स्टोर दाखिला गर्नु पूर्व सम्भौता वमोजिम तोकिएको परिमाण, मूल्य, उत्पादक कम्पनी, उत्पादन मिति, म्याद भुक्तानी, टुटफुट लगायतका विषयमा प्राविधिक जाँच गरी समग्र व्यहोरा खोलि निरीक्षण प्रतिवेदन तयार गरी मात्र भण्डारण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
८. **पेशकी व्यवस्थापन** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७४ मा पेशकी दिने र फछ्यौट गर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयमा पेशकी रकमको बिल भर्पाई सहितको विवरण प्राप्त भएपछि ३५ दिनभित्र कार्यालयले फछ्यौट गरी सक्नुपर्नेछ भन्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले यस बजेट शीर्षक लगायत अन्य बजेट शीर्षकबाट उपलब्ध गराएको कार्यक्रम पेशकी, कार्यक्रम सकेपश्चात् तुरुन्त फछ्यौट नगरी अधिकांश पेशकी आर्थिक वर्षको अन्तमा फछ्यौट गरेको छ । पेशकी उपलब्ध गराउंदा कार्यक्रम र सोमा लाग्ने रकमको लागत अनुमान तयार गरी पेशकी लिनेदिने गरेको अधिकांश पेशकीमा नदेखिंदा यसमा सुधार हुनु पर्दछ ।
९. **सशर्त अनुदान** : कार्यक्रम वमोजिम नगर स्वास्थ्य केन्द्रहरुको औषधि, कर्मचारी तलव एवं अन्य कार्य संचालनको लागि सशर्त अनुदानमा यो वर्ष रु.१२४०,०००। वजेट व्यवस्था भएकोमा कार्यालयको निर्णयबाट रु.३,१०,०००।- का दरले कृत्ताल नगर स्वास्थ्य क्लिनिक,श्रीखण्डपुर नगर स्वास्थ्य क्लिनिक, बनेपा नगर स्वास्थ्य क्लिनिक र पनौती नगर स्वास्थ्य क्लिनिकको बैक खातामा रु.१२,४०,०००।- अनुदान पठाएको छ । सशर्त रुपमा प्रदान गरिने रकम, वजेट एवं कार्यक्रम वमोजिम प्राप्त हुनुपर्ने प्रतिफल, प्रगति सूचक, उल्लेखित सूचकले नगर क्षेत्रमा पारेको प्रभाव, कार्य लक्ष्य वमोजिम भएको वास्तविक प्रगति सहितको प्रमाण पेश हुन आएन । अतः उल्लेखित विवरणहरु प्राप्त गरी खर्च लेख्नु पर्दछ ।
१०. **हस्तान्तरण फाराम** : स्वास्थ्य सेवा विभाग पुनः जागरण महाशाखा कार्यक्रम सन्चालन निर्देशिका, २०७२ अनुसार नगर स्वास्थ्य क्लिनिक सञ्चालन गर्नको लागि आशयक औषधि / सामाग्री एवं सञ्चालन सामाग्री खरिद गर्नुपर्ने उल्लेख छ । कार्यालयले विभिन्न नगर स्वास्थ्य क्लिनिक सञ्चालन गर्नको लागि देहायका सप्लायर्सबाट रु.१२,४५,९६७।- मूल्य वरावरको सामान र औषधि खरिद गरेकोमा खरिद गरेका सामान एवं औषधिहरु सम्बन्धित नगर स्वास्थ्य क्लिनिकमा पठाएको हस्तान्तरण फाराम विवरण पेश हुनु पर्दछ ।
११. **कर दाखिला** : आएकर ऐन, २०५८ को दफा ८७ वमोजिम पारिश्रमिक भुक्तानीमा तोकिएको दरमा पारिश्रमिक आयकर कट्टा गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । अस्पतालले सम्भौता वमोजिम कर्मचारीको पारिश्रमिक वापत विभिन्न कर्मचारी ७ जनाको पारिश्रमिक भुक्तानी गरेकोमा पारिश्रमिक कर

रु.४५,८००/- र सामाजिक सुरक्षा कर वापत रु.६,०००/- समेत रु.५१,८००/- कट्टा नगरेकोले असुल गरी संचित कोषमा दाखिला हुनु पर्दछ ।

१२. **कार्यक्रम सञ्चालन** : शांकास्पद औलो रोगीहरुको रक्त नमूना संकलन गरी उपचार तथा केशको निगरानी गर्ने सम्बन्धी कार्यक्रममा रु.१,५०,०००/- खर्च लेखिएकोमा औलो रोगीहरुको रक्त नमूना संकलन कति संख्यामा भएको र त्यसको संकलित नमूनाको आधारमा उपचार तथा केशको के कस्तो निगरानी गरियो सो सम्बन्धी प्रतिवेदन संलग्न नगरी विभिन्न कर्मचारीहरुलाई हटौडा, अनेकोट, पाँचखाल, खरेलथोक, महादेवस्थान लगायतका स्थानमा भ्रमणमा खटिएको देखाई भुक्तानी गरेकोमा निर्देशिकामा उल्लेखित प्रकृया पुरा गरी खर्च लेख्नु पर्दछ । यसैगरी कार्यालयले स्वास्थ्य चौकी देउपुर, गैह्री विसौना अन्तरगत २१ दिने किटनाशक विशादी छिड्काउ र स्पेइड कार्यक्रम सञ्चालन गरेको भनी रु.२००,०००/- खर्च लेखेकोमा निर्देशिकामा उल्लेख भए बमोजिम क्षेत्रीय स्वास्थ्य निर्देशनालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम पेश नभएको, फोरमैन, स्प्रेमेन र आइटी नियुक्त नगरेको स्प्रेमेन, फोरमैन र आइडीलाई कार्यक्रम गर्न पूर्व तालिम सञ्चालन नगरी विभिन्न १२ जना स्प्रेमेन, फोरमैन र आइडीलाई दिन २८ को दैनिक रु.५१०/- का दरले काम लगाएको भनी भरपाई संलग्न राखी भुक्तानी गरेको र सो कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि कार्यालय सामान, खाजा, ढुवानी समेतमा रु.२८,६४०/- समेत सो खर्च लेखेकोमा निर्देशिकाको प्रकृया पुर गरी कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्दछ ।
१३. **औषधी उपचार खर्च** : निजामति सेवा नियमावली, २०५० को नियम ९४ मा औषधि उपचार खर्च सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले कार्यालयमा कार्यरत एक कर्मचारीलाई भरोसा हस्पिटल, काठमाण्डौमा उपचार गराएको बिल सम्लग्न राखी औषधि उपचार वापत खर्च भएको भनी रु.१०,०२५/- भुक्तानी गरेको छ । नियमावलीमा तोके बमोजिम सम्बन्धित कर्मचारीले सेवा अवधिमा पाउने औषधि उपचार वापतको रकमबाट कट्टा हुनेगरी भुक्तानी गर्नुपर्नेमा कार्यालयको औषधि खरिद शीर्षकबाट भुक्तानी गरेकोले भुक्तानी लिन पाउने आधार प्रमाण पेश गर्ने अन्यथा असुल गर्नु पर्दछ ।
१४. **पेशकी** : आर्थिक वर्षको अन्तमा देहायको स्वास्थ्य संस्थाको नाममा गएको आमा सुरक्षा कार्यक्रम वापतको बाँकी देखिएको पेशकी रु.४,१८,८००/- लेखापरीक्षण अवधिसम्म पनि फछ्यौट भएको नदेखिएकोले उक्त रकम आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को परिच्छेद ९ बमोजिम फछ्यौट हुनु पर्दछ ।
१५. **भ्रमण प्रतिवेदन** : भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम ४ र नियम २१ अनुसार भ्रमण यथासम्भव कम खर्चिलो वाटो वा साधनबाट गर्नुपर्ने गरी कर्मचारीलाई काजमा खटाउनुपर्ने र अनुसूची ६ को ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्ने र भ्रमणमा खटाइएको कर्मचारीको दैनिक भत्ता तथा खर्च रकम भुक्तानी गर्नु अगाडि भ्रमणको कार्य प्रगति बारेमा भ्रमण प्रतिवेदन पेश हुनुपर्नेमा प्रतिवेदन वेगर खर्च लेख्ने गरेको छ । कार्यालयले नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम अवलम्बन गरि खर्च लेख्ने कार्यमा तत्काल सुधार हुनुपर्दछ ।
१६. **बढि ग्रेड भुक्तानी** : निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ ख(२)निजामती कर्मचारीकलाई जिल्ला स्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराई सो अनुसार तलव भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कर्मचारीहरुको तलवी प्रतिवेदनमा पारित गरे भन्दा रु.३१,३०८/- बढी तलव वृद्धि भुक्तानी भएको देखियो । उक्त रकम असुल गर्नुपर्दछ ।
१७. **पारिश्रमिक आयकर** :आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७(१) बमोजिम प्रत्येक बासिन्दा रोजगारदाताले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको आय गणना गर्दा समावेश गरिने नेपालमा श्रोत भएको कुनै रकम भुक्तानी गर्दा अनुसूची १ बमोजिमको दरले हुने कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले पारिश्रमिक

भुक्तानी गर्दा पारिश्रमिक कर घटी कट्टा गरेको देखियो । आयकर ऐन बमोजिम गणना गरी श्रोतमा कर कट्टा नगरेकोले पारिश्रमिक कर घटी कट्टा भएको हुंदा रु.५६२५६१-असुल गर्नुपर्दछ ।

जिल्ला पशु सेवा कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली व्यवस्थित गरी लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयमा ५८ दरवन्दी मध्ये ४६ जना कार्यरत रहेको अन्य पद रिक्त रहेको, कार्य विवरण बनाई लागु नगरेको, तोकिएको चौमासिक अनुसार खर्च नभएको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरेकोमा तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, मूल्य नखुलेका समानहरूको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको र नियमित आन्तरिक लेखापरीक्षण गरी प्रतिवेदन नदिएको आदि कमिकमजोरी देखिएको छ । कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी मजवुत एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
२. **वीमा भुक्तानी** : कार्यालयले युवा लक्षित कार्यक्रम, विशेष पशु उत्पादन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७२ अनुसार साना व्यवसायिक फर्मले गाई वा भैंसी खरीद गरी वीमा गरिएका प्रति गाई वा भैंसी रु.२०,०००/-का दरले बढीमा रु.२,००,०००/- सम्म नगद अनुदान दिने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न फर्म तथा व्यक्तिहरूलाई पशु अनुदान दिएकोमा कार्यविधिले गरेको व्यवस्था अनुसार वीमा गराई जोखिम न्युनिकरण गरी सर्वसाधारण तथा सरकारको लगानी सुरक्षित पार्ने कार्य गरेको देखिएन । सबै अनुदानबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको वीमा अनिवार्य गर्नु पर्दछ ।
३. **भुक्तानीको जानकारी** : मूल्य अभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ बमोजिम मूल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानीको सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा जानकारी दिनुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले उपभोक्ता समितिहरूसँग भएको सम्झौता बमोजिम निर्माण सामग्रीको विल रकम वापत भुक्तानी गरेकोमा आपूर्तिकर्ताहरूलाई मूल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानी भएको जानकारी २०७३।४।१९मा मात्र दिएको देखियो । भुक्तानीको जानकारी सम्बन्धित आन्तरिक राजस्व कार्यालयलाई भुक्तानी भएको अवस्थामा नै दिई कानूनको परिपलाना गर्नु पर्दछ ।
४. **ठेक्का विल वेगर भुक्तानी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) अनुसार खर्च लेख्दा विल भरपाई सहित लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले भवन निर्माण गर्न एक जे.भी.सँग भएको सम्झौता बमोजिम तेश्रो रनिङ्ग विल रु. १४,२४,१०९/- भुक्तानी गर्दा प्राविधिक मूल्यांकन र सानो निर्माण व्यावसायिकको विल वेगर भुक्तानी गरेको देखिएको छ । तसर्थ प्राविधिक मूल्यांकन र ठेक्का विलको आधारमा मात्र भुक्तानी गर्नु पर्दछ ।
५. **पेशकी जमानत** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ नियम ११३ बैंक जमानत लिई पेशकी दिनु पर्ने र उल्लिखित समय भित्र पेशकी फछ्यौट हुन नसकेमा दैनिक सयकडा दश प्रतिशत व्याज असुल गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले भवन निर्माण गर्न एक जे.भी.सँग सम्झौता गरी पेशकी स्वरुप रु.१९,००,०००/- उपलब्ध गराएकोमा पेशकी जमानत २१।१।२०१५ (२०७२।०८।०५ सम्म मात्र रहेको देखियो । सो निर्माण व्यवसायीसँग लेखापरीक्षणको अवधि सम्म रु.१०,००,०००/- पेशकी बाँकी रहेको देखिन्छ । तसर्थ नियम बमोजिम पेशकी फछ्यौट गरी सयकडा दश प्रतिशतले हुने व्याज रु ६४,३८३/- समेत असुल गर्नु पर्दछ ।
६. **भुक्तानीमा कर कट्टी** : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८८ अनुसार कुनै प्रतिफल रकम भुक्तानी गर्दा कुल प्रतिफलको १५ प्रतिशतका दरले कर कट्टी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले लैगिंक

परीक्षण प्रतिवेदन वापत रु.४८,३००/- भुक्तानी गरेकोमा १.५ प्रतिशत अग्रिमकर मात्र कट्टी गरेको छ । घटी कर कट्टी रकम रु.६,५२०/- असूल गरी राजश्व दाखिला गर्नुपर्दछ ।

७. **पिग एण्ड पोर्क सूधार** : बङ्गर व्यवसाय सुधार कार्यक्रम राष्ट्रिय अभियान संचालन कार्यविधि,२०७२ बमोजिम अनुदान प्राप्त फर्मले कम्तिमा अनुदान रकमको आधा रकम आफ्नो श्रोतबाट समेत व्यवस्था गर्नुपर्दछ । कार्यालयले पिग एण्ड पोर्क सूधार कार्यक्रम अर्न्तगतको भुक्तानीमा अनुदान प्राप्त फर्महरूले अनुदान रकमको आधा रकम श्रोत व्यवस्था गरेको पाइएन । आगामी दिनमा कार्यविधि अनुसारको श्रोत व्यवस्था गर्ने फर्महरूबाट मात्र कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ ।

८. **वील भरपाई** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) अनुसार खर्च लेख्दा खर्च पुष्ट्र्याई गर्ने विल भरपाई समेत संलग्न राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । भूकम्प प्रभावित राहत कार्यक्रमतर्फ एक पशु चिकित्सकले रागाँ खरिद तथा वितरण वापतको रु ३,००,०००/- पेशकी फछ्यौट गर्दा रागाँ खरिद रकम रु १,७१,८४०/- , ढुवानी रु ९४,०००/-, विविध खर्च ३४,६६०/- गरी जम्मा रु.२,९०,५००/-मात्र विल भरपाई संलग्न गरी रु ३,००,०००/- फछ्यौट गरेको छ । घटी फाँटवारी राखी पेशकी फछ्यौट गरेको रु.९,५६०/- असूल गर्नुपर्दछ ।

९. **भूकम्प पीडितलाई सहयोग** : कार्यालयबाट स्वीकृत प्रजनन योग्य बोका वितरणको प्राविधिक नर्मस अनुसार जमुनापारी क्रस / वोरर क्रस/ खरी आदि जातको १० महिना भन्दा बढी उमेर भएको न्युनतम २० के.जी. तौल भएको, उचाई १.५ देखि २.५ फिट सम्म उमेर भएको फुर्तिलो, लम्बिलो जिउ भएको लामा खुट्टा भएको बोका हुनुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त कार्यक्रमका लागि रु.२०,००,०००/- बजेट व्यवस्था भै १०० वटा बोका खरिद तथा वितरण कार्य गर्दा उल्लेखित मापदण्ड अनुसारको बोका खरिद गरी वितरण व्यवस्था नगरी किसानले नै बोका खरिद गर्ने गरी प्रति बोका रु.१५,०००/- का दरले १०० वटा बोकाको रु.१५,००,०००/- र ढुवानी वापत किसानलाई नै रु.३,५०,०००/- उपलब्ध गराई खर्च जनाएको छ । यसरी खरिद र ढुवानी वापतको रकम नै वितरण गर्दा सबै कृषकले बोका खरिद गरे नगरेको र उल्लेखित मापदण्ड बमोजिमको बोका नै खरिद गरेका हुन् भन्ने आधार प्रमाण रहेको देखिएको छैन । तोकिएको विधि अनुसार नै खरिद तथा वितरण कार्य गर्नुपर्दछ ।

१०. **लेखापरीक्षण** : आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम प्रत्येक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ६ महिना भित्र लेखापरीक्षण गरी सोको विवरण आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा बुझाई कर चुक्ता प्रमाण पत्र लिनु पर्ने कानूनी व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न समूह तथा फर्महरूलाई पशु सेवा समितिबाट निर्णय गराएर अनुदान रकम वितरण गरेकोमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पेश भएको छैन । कार्यालयबाट अनुदान प्राप्त गरेका फर्म तथा समूहहरूको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन तथा कर चुक्ता प्रमाण प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।

११. **घुम्ती कोषतर्फ** : कार्य संचालन कोष अन्तर्गत रहेको घुम्ती कोषमा गत विगत वर्ष ऋण प्रवाह भई असुल हुन बाँकी रकम रु.३,९०,४००/- मध्ये १४ घुम्तीकोषको नामको ऋण रु.१,८६,१००/- असुल गरी अन्य किसानलाई लगानी गर्नु पर्दछ ।

१२. **फिल्ड निरीक्षण** : लेखापरीक्षणको क्रममा स्थलगत अवलोकन गर्दा बनेपा स्थित एक दुग्ध व्यवसाय पसलले कार्यालयबाट दुग्ध व्यवसाय सञ्चालन गर्न रु.२,००,०००/- अनुदान प्राप्त गरी दुग्ध व्यवसाय गरिरहेको देखिएको छ । सो दुग्ध व्यवसाय पसलले विवरण खुलाई अनुदान समेत

देखिने गरी होडिङ्ग बोर्ड राख्नु पर्नेमा राखेको देखिएन । सरकारी अनुदान रकम समेत स्पष्ट देखिने गरी होडिङ्ग बोर्ड राख्नु पर्दछ ।

जिल्ला हुलाक कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था तयार गरी लागु गर्नु पर्दछ । कायालयमा ९४ स्वीकृत दरबन्दी व्यवस्था भउकोमा ६८ पद पूर्ति भई २६ पद रिक्त रहेको देखिन्छ । रिक्त पद पूर्ति गर्न पहल गर्नुपर्ने, कर्मचारीहरुको कार्य विवरण बनाई लागु गर्नु पर्ने र प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्नुपर्नेमा आर्थिक वर्ष समाप्त भए पश्चात एकै पटक आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई प्रतिवेदन जारी गरेको आदि देखिएको छ । कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादन, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनुपर्दछ ।
२. **रोयल्टी असुली** : राष्ट्रिय प्रशारण ऐन, २०४९ र राष्ट्रिय प्रशारण नियमावली २०५२, नियम ११ बमोजिम एफ.एम.हरुले आफुले गरेको कुल आम्दानीको २ प्रतिशतले हुने रकम प्रशारण शुल्क वापत रोयल्टी तिर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कम रोयल्टी असूल गरेको एक एफ.एम.को कुल आयको आधारमा लाग्ने रोयल्टी रु.६८,५१५/- असुल गर्नुपर्दछ ।

डिभिजन सहकारी कार्यालय

१. **पेशकी बाँकी** : सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ११३ अनुसार पेशकी फछ्यौट गर्नुपर्नेमा कार्यालयले एक जे.भी.लाई भवन निर्माण कार्यको लागि दिएको पेशकी रु.२८,८०,०००/- फछ्यौट नभएकोले नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम फछ्यौट गर्नुपर्दछ ।

पनौती प्राविधिक शिक्षालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ- आफ्नो कामको प्रकृति अनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नुपर्नेमा प्रत्येक पदको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुभावादिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको, सवारी साधनको मर्मतमा प्रयोग गर्नुपर्ने म.ले.प.फा.नं. २ को प्रयोग नगरेको र आदि कमिकमजोरी रहेको देखिएको छ । कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली भरपर्दो बनाई कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी बनाउनु पर्दछ ।
२. **तलवबाट भुक्तानी** : शिक्षालयले करार सेवामा कार्यरत २ जना कर्मचारीहरुलाई अन्य सेवाशुल्कमा बजेट व्यवस्था गरी सोही बमोजिम मासिक पारिश्रमिक भुक्तानी गर्नु पर्नेमा सो नगरी स्विकृत दरबन्दी बेगर करार सेवामा कार्यरत कर्मचारी २ लाई कूल पारिश्रमिक रु.४,४३,२५०/- अन्य सेवा शुल्क शीर्षकबाट भुक्तानी गर्नुपर्नेमा खर्च शीर्षक तलव (२११११) बाट भुक्तानी खर्च लेखेकोले खर्च शीर्षक फरक परी भुक्तानी गर्न नियमले मिल्ने देखिदैन । यसमा सुधार हुनुपर्दछ ।
३. **प्रोत्साहन भत्ता** : तालिम कार्यक्रम सन्चालनगर्न जगोडा कोषमा प्राप्तजम्मा रकम रु.१८२४३६०/- मध्ये कार्यक्रम सन्चालन वापत रु.१२९,६८३२/- खर्च भई बचत रहेको रु. ५,२७,५२८/-मध्ये ३०% बचत रकम कर्मचारीलाई प्रोत्साहन भत्ता वितरण गर्ने र सो भत्ता शुरु तलव स्केलको अनुपातमा दिने व्यवस्था प्रायोजित तालिम कार्यक्रम निर्देशिकाले गरेको छ ।

शिक्षालयले २ कर्मचारीलाई वार्षिक तलब स्केलको अनुपातमा हुने रकमभन्दा बढी रु.२७९,४१- भुक्तानी गरेकोले असूल हुनुपर्दछ ।

४. **सम्पति हस्तान्तरण** : हाल प्राविधिक शिक्षालय रहेको जग्गा, भवनएवं अन्य भौतिक सम्पति पनौति स्थित एक गैर सरकारी संस्थाको स्वामित्वमा रहेकोले र ०५९।४।१ देखि प्राविधिक शिक्षालय व्यवसायिक तालिम परिषदलाई हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था भए सो मिति देखि नै यस शिक्षालयको सम्पूर्ण कार्यक्रम प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायिक तालिम परिषदबाट सन्चालन हुदै आएकोमा हालसम्म पनि यस शिक्षालयले प्रयोग गरि रहेका सम्पूर्ण सरकारी सम्पत्ति (घर जग्गा समेत) तथा उपकरणहरु हस्तान्तरण भई नआएकाले प्राप्तगर्नको लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने तर्फ शिक्षालयको ध्यानजानु पर्दछ ।

पुनर्निर्माण प्राधिकरण उपक्षेत्रीय कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयले कार्यरत कर्मचारीहरुको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको र उद्देश्य प्राप्तमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान र सो निराकरणको लागि कार्यक्रम व्यवस्थित गर्न प्रयास नगरेको आदि कमि कमजोरी सुधारको लागि आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
२. **शीर्षक फरक पारी खर्च** : प्राधिकरणले कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ता प्रणाली मन्त्रिपरिषदको ०७३।३।२६को निर्णय अनुसार राष्ट्रिय पुनःनिर्माण प्राधिकरणका कर्मचारीलाई २०७२ पौष देखि २०७३ असार मसान्त सम्मका लागि स्वीकृत कार्य सम्पादन सूचकको प्रगतिको आधारमा अन्य सूचकांकमा अतिरिक्त नेपाल सरकारले तोकेको कार्यालय समयको औसत दैनिक कम्तिमा १ घण्टा अतिरिक्त समय काम गर्नुपर्ने साथै प्रोत्साहन भत्ता भुक्तानी गर्दा अनिवार्य डिजिटल हाजिरीको व्यवस्था गर्नुपर्ने उल्लेख भएता पनि कार्यालयले डिजिटल हाजिरी नराखेको र कार्यालय समय अघि पछिको समयमा अतिरिक्त समय काम गरेको प्रमाणित हाजिरी विना कर्मचारीलाई रु.२,३१,८१०।- प्रोत्साहन भत्ता खर्च लेखेको छ । साथै अन्य भत्ता शीर्षकबाट भुक्तानी गर्नु पर्नेमा तलब (२११११) बाट खर्च लेखेको नियमित देखिएन । नियमानुसार तोकिएको खर्च शीर्षकबाट कार्य सम्पादन सूचकांक पुरा गरेको आधारमा मात्र प्रोत्साहन भत्ता खर्च लेख्नुपर्दछ ।
३. **कार्यक्रम स्वीकृति** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २५ मा स्वीकृत कार्यक्रम र अख्तियारी बमोजिम खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले व.उ.शि.नं. ३०११०५४ पूंजीगत खर्चमा विनियोजित रु.२७,२५,०००।- बाट फर्निचर तथा फिक्चर्समा रु. १०,२२,७५३।-, सवारी साधनमा रु. ७,००,०००।- र मेशिनरी औजारमा रु. ६,९९,९२१।- समेत रु. २४,२२,६७४।- खर्च लेखेकोमा सो को वार्षिक कार्यक्रम स्वीकृत भएको पाइएन । कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि मात्र कार्यान्वयन गर्नुपर्छ ।

विष्णुदल गण

१. **सामूहिक आवास भवन** : यस गणबाट फलामेटार गाउँ विकास समितिमा १ युनिट १६ कोठा भएको सामूहिक आवास भवन रु.५५,५०,४२४।-निर्माण गरी २०७३।३।२० गाउँ विकास समितिलाई हस्तान्तरण गरेको छ । उक्त सामुदायिक आवास भवन हस्तान्तरण पश्चात् ६ कोठा भूकम्प पीडित स्थानियबासीले र ३ कोठा स्वास्थ्य चौकीले प्रयोग गरेको र बाँकी रहेको ७ कोठा वस्न इच्छुक भूकम्प पीडितहरुबाट निवेदन माग गरिएकोमा निवेदन प्राप्त नभएको भनी उक्त गाउँ विकास

समितिबाट जानकारी प्राप्त भएको देखिएको छ । निर्माण भएको संरचनाको पूर्ण प्रयोगमा आउने व्यवस्था हुनु पर्दछ ।

भूमिगत जल सिचाई विकास डिभिजन

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था :** कार्यालयबाट सम्पादन गरिने कार्यहरुमा आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था प्रभावकारी बनाउनु पर्नेमा वार्षिक खरिद योजना तयार नगरी खर्च गरेको, प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण नबनाएको, उद्देश्य प्राप्तमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान र सो निराकरणको लागि कार्यक्रम व्यवस्थित गर्न प्रयास नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने गरेको नपाइएको, पुराना मूल्य नखुलेका समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर तोकिएको समय भित्र कारवाही नभएको, म.ले.प.फा.नं. २ को प्रयोग नभएको र प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण नगराई वर्षको अन्त्यमा मात्र गरी प्रतिवेदन दिएको देखिएको छ । कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनमा नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।
२. **दरभाउ पत्रबाट सार्वजनिक खरिद :** नियमावली, २०६४ को नियम ८४ बमोजिम २० लाख रुपैयाँ सम्म लागत अनुमान भएको निर्माण कार्य सिलवन्दी दरभाउपत्र पत्रको माध्यमबाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा कार्यालयले १० ठाँउमा रु.३२,३३,४२३-मा इनार निर्माण कार्य दरभाउ पत्रको माध्यमबाट खरिद गरेको देखिएको छ । सार्वजनिक खरिद नियमावली तथा ऐनमा व्यवस्था भए अनुसार खरिद प्रक्रिया अवलम्बन गर्नु पर्दछ ।
३. **कर विजक :** मूल्यअभिवृद्धि कर ऐन तथा नियमावली अनुसार समान आपूर्तिकर्ताले रीतपूर्वकको मूल्य अभिवृद्धि कर विजक जारी गर्नु पर्ने व्यवस्था भएकोमा नुवाकोट जिल्लामा १० वटा स्यालो ट्युबेल निर्माण गर्न रु.३२,७०,७६३ १-मा सम्झौता गरेको एक निर्माण कन्ट्रक्सनले रु १४,४९,४९०।- भुक्तानी प्राप्त गर्दा रु.१,८४,३५५ १- मूल्य अभिवृद्धि कर थप भएकोमा कर विजकमा सिलसिलेवार नं. राखेको पाइएन । यसरी क्रम संख्या उल्लेख नभएको विजकबाट भुक्तानी भएको मूल्य अभिवृद्धि कर रकम आन्तरिक राजश्व कार्यालयमा दाखिला गरेको प्रमाण वा समायोजन गरेको प्रमाण प्रस्तुत गर्नुपर्दछ ।
४. **लागत अनुमान :** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १०(२) मा सार्वजनिक निकायले लागत अनुमान तयार गर्दा स्वीकृत नर्म्स र प्रचलित जिल्ला दर रेटको आधारमा तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले गोखुटार, नुवाकोटमा २० वटा स्यालो ट्युबेल निर्माण गर्न २०७२।१०।१६ मा सम्झौता गरेकोमा लागत अनुमान रु.१३,१४,०९८।- मध्ये रक ब्रेकिंग कार्यको लागत अनुमान रु. ३६,२८८।- भएकोमा रु.१,३५,२५३।-को कार्यसम्पन्न भएको देखाएको छ । लागत अनुमान यथार्थपरक हुने गरी तयार गर्नुपर्दछ ।
५. **खर्चको सार्वजनिकरण :** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(७) बमोजिम उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले आफुले प्रत्येक किस्तामा गरेको खर्चको सूचना सार्वजनिक स्थानमा टाँस गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य भएको कार्य यस सम्बन्धमा २ वटा नमुना परीक्षण गरिएकोमा उपभोक्ताको भेला गराई खर्चको अनुमोदन एवं खर्चको सार्वजनिकरण गरेको देखिएन । खर्चको पुष्ट्याई गर्न सार्वजनिकरण गरी पारदर्शितामा वृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

६. **हस्तान्तरण एवं मर्मत संभार** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ अनुसार निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत संभार गर्ने जिम्मेवारी तोकिएको आयोजनाको स्वामित्व उपभोक्ता समिति वा लाभग्राहीलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा सामुदायिक श्रोत व्यवस्थापन योजनातर्फको २ वटा योजनाको कार्य सम्पन्न भई अन्तिम फरफारक पश्चात उपभोक्ता समितिमा हस्तान्तरण गरी त्यसको मर्मत संभार एवं संचालन सम्बन्धित उपभोक्ता समिति मार्फत गर्ने गरी जिम्मेवारी दिएको पाइएन । सम्पन्न योजना उपभोक्ताहरूलाई हस्तान्तरण गरी जिम्मेवारी दिने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
७. **ठेक्का बन्दोवस्त** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २०(३) बमोजिम प्रथम चौमासिक भित्र ठेक्कापट्टा बन्दोवस्त गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष रु. ३६,३७,५२०।- मा सम्भौता भएका दुई ठेक्का सम्भौता प्रथम चौमासिकमा नभई सो भन्दा ढिला गरेको देखियो । अतः प्रथम चौमासिक भित्र ठेक्का पट्टा बन्दोवस्त गर्नुपर्दछ ।
८. **कन्टिन्जेन्सी खर्च** : नेपाल सरकार मन्त्री परिषदको २०७०।१।१५ को निर्णयानुसार सार्वजनिक निर्माण शीर्षकमा विनियोजित बजेट खर्च गर्ने सिलसिलामा निर्माण कार्यको लागत गणना गर्दा समावेश गरिने ५ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी वापतको रकम मध्येबाट २ प्रतिशत रकम आवश्यकता अनुसार पूर्ण निर्माण तथा सम्पत्ति खरिद सम्बन्धि शीर्षकहरूमा अर्थ मन्त्रालयबाट सैद्धान्तिक सहमति लिई खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कन्टिन्जेन्सी सम्बन्धी अभिलेख राखेको देखिएन । उपभोक्ता समितिको फाइल परीक्षण गर्दा नापी कितावमा समेत कन्टिन्जेन्सी खर्च समावेश गरेको देखिएन । पेश गरेको विवरण अनुसार यस वर्ष कन्टिन्जेन्सी खर्च रु. ७,३७,५१५।- भएकोमा पूर्ण निर्माण र सम्पत्ति खरिद खर्च रु. ५२,०३५।- र चालु खर्च रु. ६,८५,४८८।- रहेको देखियो । पुर्ण निर्माण तथा सम्पत्ति खरिदतर्फ धेरै कम प्रतिशत र चालुतर्फ बढी व्यय भएको देखिएको छ । तोकिएको सीमाभित्र रही कन्टिन्जेन्सी खर्च गर्नुपर्दछ ।

भूमि व्यवस्थापन तालिम केन्द्र

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयले कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरूको मूल्यकायम गरी जिन्सीखातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तिमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचान र सो निराकरणको प्रयास नगरेको, सवारी साधनको मर्मतमा प्रयोग गर्नुपर्ने म.ले.प.फा.नं.२ को प्रयोग नगरेको र प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण नगराई वर्षको अन्त्यमा गरी प्रतिवेदन गरेको आदि कमि कमजोरी रहेको देखियो । कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
२. **हलभाडा एवं गाडी भाडा** : कार्यक्रम संचालनको लागि विभिन्न जिल्लामा खटिने कार्यक्रम संयोजकहरूको पेशकी फछ्यौट हुँदा निजहरूको दैनिक भ्रमण भत्ता अलावा कार्यक्रम अवधिभरको लागि गाडी भाडा, हल भाडा, जेनेरेटर भाडा आदिको रकम भुक्तानी दिने गरेको छ । कार्यक्रमको लागि गाडी भाडामा लिन सचिवस्तरीय कार्यक्रम स्वीकृत भएको भएपनि प्रशिक्षण केन्द्रबाट निश्चित मापदण्ड निर्धारण गरी के कति रकम सम्म गाडी भाडामा खर्च गर्न मिल्ने लगाएतको नर्म्स बनाएर मात्र खर्च गर्नु पर्दछ ।

३. **विल भरपाई सम्बन्धमा** : आर्थिक कार्यविधि नियममावली, २०६४ को नियम ३६(३) अनुसार खर्चको विल भरपाई राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न तालिम संचालन गर्दा व्याग तथा पेन ड्राइभ सहभागीलाई वितरण गरेकोमा सोको विल अनुसारको सहभागीले बुझेको भरपाई श्रेस्ता साथ संलग्न राखेको देखिएन । साथै विल भरपाई पनि एकै फर्मको धेरै पटक प्रयोग गरेको तथा तालिम संचालन गर्दा हल प्रयोग गरेको होटलको खाजा तथा चियाको फरक होटलको प्रयोग गरेको छ । तसर्थ तालिम संचालन गर्दा यथाथतामा आधारित भै खर्चलाई पुष्ट्याई गर्ने विल, भरपाई राख्नु पर्दछ ।
४. **दोहोरो भुक्तानी** : भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम ७(११) अनुसार भ्रमण भत्ता उपयोग गरेको बेलामा अन्य कुनै किसिमको भत्ता पाउने छैन । कार्यालयले विभिन्न जिल्लामा भूमि व्यवस्थापन प्रशिक्षण लगायतका तालिम संचालन गर्दा जिल्लामा खटिई जाने संयोजकलाई र सह संयोजकलाई कार्यक्रम अवधिभर दैनिक भ्रमण भत्ता, खाजा खर्च, कक्षा संचालनको हैण्डसआउटको पारिश्रमिक अलावा दैनिक संयोजकलाई रु.५००।०० र सहयोगीलाई रु.१५०।०० ले भुक्तानी दिने गरेको पाइयो । यसरी एउटै कर्मचारीलाई तालिम संचालनको अवधिको दैनिक भ्रमण भत्ता, कक्षा संचालनको कार्यपत्रको रकमको अलावा संयोजक र सहयोगी भत्ता रु.६१,९७५।- भुक्तानी दिएकोमा असुल गर्नु पर्दछ ।
५. **नर्स सम्बन्धमा** : कार्यालयले विभिन्न प्रकृतिका तालिम कार्यक्रम र परीक्षा संचालन गर्दा केन्द्रको नर्स २०६३ को अलावा अर्थ मन्त्रालयको नर्स र लोक सेवा आयोगको नर्स समेतको आधारमा खर्च गर्ने गरेको देखियो । खर्चमा एकरूपता कायम गर्न एउटै नर्सको प्रयोग हुनु पर्ने भनी गत विगत वर्षमा औल्याइएकोमा नेपाल सरकार मन्त्रीस्तरिय २०७२।६।७ को निर्णयको आधारमा नर्स स्वीकृत गरिएको भएता पनि त्यस नर्सले तालिमको सबै विषयवस्तुलाई समेटेको देखिएन । नर्सको निर्णय गर्दा तालिम केन्द्रलाई आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण विषयवस्तुलाई समेट्ने गरी नर्स बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।
६. **बढि तलब भुक्तानी** : कार्यालयका एक कर्मचारी २०७२।६।२७ र अर्को एक कर्मचारी २०७२।६।२७ मा रमाना भई आश्विनसम्मको मसान्तसम्मको मात्र तलब भत्ता भुक्तानी भएको रमाना पत्र दिए पनि कार्यालयले रु.४८,३७६।- कार्तिक महिनाको तलब समेत भुक्तानी भएको देखिएको छ । उक्त रकम असुल हुनु पर्दछ ।
७. **पेशकी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७४ को उपनियम (२) बमोजिम समय भित्र पेशकी फछ्यौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयका ५ कर्मचारीलाई दिएको पेशकी रु.१,४४,५७९।- नियमानुसार फछ्यौट गर्नु पर्दछ ।
८. **सोभै खरिद** : सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ३१ को उपनियम १ बमोजिम दश लाख रुपैया भन्दा बढी लागत अनुमान भएको मालसमान खरिद गराउँदा बोलपत्र माध्यमद्वारा खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न सप्लायर्सहरुबाट पटक पटक कोटेशनको माध्यमद्वारा रु.३४,७२,१४३।०० मुल्य वरावरको फर्निचर तथा मेशिनरी औजार सोभै खरिद गरेको छ । नियमावलीको व्यवस्था अनुसार सबै प्रकारका खरिद कार्य प्रतिस्पर्धाद्वारा गर्नु पर्दछ ।
९. **छात्रवृत्ति** : काठमाडौं विश्वविद्यालयका विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति रकम उपलब्ध गराउने र विद्यार्थीले छात्रवृत्ति प्राप्त गरेको भरपाई लिने गरी निकासा गरेको देखिएको छ । उक्त छात्रवृत्तिको वितरण प्रणाली तथा विद्यार्थीको शुल्कमा समायोजन भए नभएको सम्बन्धमा कार्यालयबाट अनुदान गएको रकमको नियमित अनुगमन हुनु पर्दछ ।

१०. **निर्माण कार्य** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११८ मा खरिद सम्झौता बमोजिम कार्य सुरु भई सकेपछि निर्माण कार्यको ड्रइङ डिजाइन तथा स्पेसिफिकेशन आदि बदल्नु पर्ने अवस्था भई वा नभई सम्झौता मूल्यको १५ प्रतिशत सम्मको भेरिएशन आएमा प्रविधिक प्रस्ट्याई गरी विभागीय प्रमुखले स्विकृत गर्नसक्ने व्यवस्था छ । केन्द्रले छात्रवास भवनको रेट्रोफिटिङ सहितको निर्माण कार्य गर्नको लागि २०७२।१०।२८मा रु.६९,०१,२१६।- को लागत अनुमान स्विकृत गरी एक निर्माण व्यवसायीसंग २०७३।०३।२४ गते भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न गरी सक्ने गरी रु.६७,६७,५६८। मा दुई पक्ष बीच सम्झौता भएको देखिन्छ । सम्झौता बमोजिम उक्त निर्माण व्यवसायीले प्रथम र दोस्रो रनिङ विलबाट रु. ५१,७४,०७४।- भुक्तानी प्राप्त गरेको छ । निर्माण व्यवसायीले शुरुको लागत अनुमान र सम्झौता मूल्यमा उक्त निर्माण कार्य गर्न नसकिने भनि २०७३।०३।१४ मा निवेदन दिएकोमा कुनै निर्णय नभएको, केन्द्रले ड्रइङ, डिजाइन लगायत प्राविधिक कार्य वापत एक डिजाइनरलाई रु.२,७२,३३०।- भुक्तानी गरी खर्च लेखेको छ । उक्त निर्माण व्यवसायीले केन्द्रमा रहेको नक्सा र डिजाइन अनुसार आवश्यक पर्ने आइटमहरूको परिमाण वृद्धि भएको र विम कोलम र छतको कार्य सम्पन्न नभई अरु कार्य गर्न नसकिने र निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न लाग्ने समयका आधारमा म्याद थप माग गरेको देखियो । सम्झौताको म्याद भित्र उक्त निर्माण व्यवसायीले कार्य सम्पन्न नगरेको र निजको माग बमोजिम कार्यालयले म्याद थपको लागि निवेदन गरेकोमा म्याद थपको कारवाही अगाडि नबढाएकोले निर्मित कार्य अलपत्र परेको अवस्था छ । अतः यस सम्बन्धमा कार्यालयले यथासक्य चाँडो निर्णय लिई निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्दछ ।

११. **बोलपत्र** : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २६ मा तोकिएको अवस्था पर्ने आएमा सार्वजनिक निकायले बोलपत्र अस्विकृत वा खरिद कारवाही रद्द गर्ने व्यवस्था छ । केन्द्रले तालिम भवनका रेट्रो फिटिङ सम्बन्धी निर्माण कार्यको लागि रु.१,११,८९,८७५।- को लागत अनुमानको ठेक्का व्यवस्था गरी प्रथम पटक २०७२।११।२ मा बोलपत्र सूचना प्रकाशन गरेकोमा एक मात्र बोलपत्र परेकोमा औषत वार्षिक कारोबार नभएको कारण उक्त बोलपत्र रद्द गरी सोही निर्माण व्यवसायीसंग दोस्रो पटकको सूचनाबाट कबोल अंक रु. १,०३,६२,१२९।- (मु.अ.कर समेत) ०७३।२।३० मा स्वीकृत गरेको देखियो । बोलपत्र स्वीकृत गरी आशयको सूचना प्रकाशन गरी सकेपछि केन्द्र प्रमुखले आर्थिक वर्षको अन्त्यमा रेट्रो फिटिङ सम्बन्धी निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न नसकिने साथै उक्त भवनको भूई तलामा रहेका बहुमूल्य मेशीनरी सामानहरूको यथावत स्थानान्तरण गर्न पर्याप्त समय नभएको कारण देखाई रेट्रो फिटिङ सम्बन्धी निर्माण कार्य स्थगित गरी ०७३।३।८ मा निर्माण व्यवसायीलाई रेट्रो फिटिङ सम्बन्धी कार्यको सम्पूर्ण प्रकृत्या रद्द गरेको जानकारी पठाएकोमा देखिन्छ । रेट्रो फिटिङ सम्बन्धी निर्माण कार्य गर्नको लागि कन्सल्टेन्सीद्वारा ड्राइङ डिजाइन तथा नक्शांकन र सूचना प्रकाशन समेतमा रु.३,२०,१७१।-खर्च अवस्थामा बोलपत्र रद्द गरी विनियोजित बजेट फ्रिज हुन गएको छ । अतः केन्द्रले निर्माण कार्य संग सम्बन्धित कामको समयमानै आवश्यकता पहिचान गरी समयमा नै निर्मित सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्ने तर्फ ध्यान जानुपर्दछ ।

१२. **कर बिजक** : मूल्यअभिवृद्धि कर नियमावली, २०५३ अनुसार कार्यालयमा सेवातथा सामाग्रीआपूर्ति गर्ने आपूर्तकले रितपूर्वकको मूल्यअभिवृद्धि कर विजकजारी गरेर मात्र सम्बन्धित निकायबाट भुक्तानीपाउने व्यवस्था छ । केन्द्रले ड्रइङ डिजाइन वापत एक एसोसिएट्स प्रा.लि.लाई रु.२,७९,११०।- भुक्तानी गरेकोमा बिजक नम्बर हातले लेखेको पाइएको छ । रित पूर्वकको विजक जारी नभएबाट मू.अ.कर वापत भुक्तानी भएको रु.३२,११०।- मूल्यअभिवृद्धि कर समायोजन गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्दछ ।

१३. **पेशकी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ७४ को उपनियम (२) वमोजिम समय भित्र पेशकी फछ्यौट गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । केन्द्रले जिल्ला प्रशासन कार्यालय, काभ्रे र विभिन्न ५ व्यक्तिहरुको नाममा को नाममा र जिल्ला प्रशासन कार्यालय (प्रशासनिक खर्च) रु.२,००,०००।-समेत पेशकी रु.१,४०,४९,८७५।- बाँकी रहेकाले सो पेशकी नियमानुसार फछ्यौट गर्नु पर्दछ ।

मालपोत कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ- आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नुपर्नेमा प्रत्येक निजामती कर्मचारीको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुभाब दिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको, सवारी साधनको मर्मतमा प्रयोग गर्नुपर्ने म.ले.प.फा.नं.२ को प्रयोग नगरेको आदि काम कमजोरी रहेकोमा कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली भरपर्दो बनाई कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी बनाउनु पर्दछ ।
२. **जग्गाको न्यूनतम मूल्यांकन** : रजिष्ट्रेशन पास गर्दा घर जग्गाको मूल्यांकन अर्थात् थैली अंक निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि कार्यालयले प्रत्येक वर्ष तयार गर्ने जग्गाको न्यूनतम मूल्यांकन पुस्तिका र घर बाटो सिफारिस आन्तरिक नियन्त्रणको प्रमुख उपायको रूपमा रहेका छन् । कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०७२।७३ मा २०७१।७२ को तुलनामा नगन्य मात्र न्यूनतम मूल्य हेरफेर गरेको देखियो । अतः समय सापेक्ष न्यूनतम मूल्यांकनलाई यथार्थपरक रूपमा परिमार्जन गर्नु पर्नेमा गत विगत वर्षको अतिनै न्यून मूल्यांकनलाई उल्लेखनीय रूपमा बृद्धि नगरिनु उपयुक्त देखिएन । यस सम्बन्धमा गत विगत वर्षदेखि औल्याउदै आएकोमा पूर्ण रूपमा सुधार हुन अझै बाँकी देखिएको छ । अतः समय सापेक्ष न्यूनतम मूल्यांकनलाई यथार्थपरक रूपमा परिमार्जन गर्नु पर्दछ ।
३. **रजिष्ट्रेशन दस्तुर** : स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली (संशोधन सहित), २०५६ को नियम २११ को अनुसूची २६ मा घर जग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुरबाट उठेको कुल राजस्वको स्थानीय निकायले पाउने रकमको बाँडफाँड गर्ने तरीकाको व्यवस्था गरेको छ । यो वर्ष बाँडफाँड हुन बाँकी रहेको जम्मा रु.१,०९,४३,३४३।- मध्ये उक्त नियमावली वमोजिम यस वर्षको असुली एवं बाँडफाँडको आधार अनुसार १०% ले हुने रु.१०९,४३३४।- स्थानीय निकायमा पठाई बाँकी रु.९८,४९००९।-संचित कोष दाखिला गर्नु पर्ने देखिएकोमा दाखिला गर्न पठाएको छैन । समयमा नै दाखिला गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।
४. **धरौटी** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को परिच्छेद ८ धरौटी सम्बन्धी व्यवस्थाको नियम ६७(१) मा यो नियमावली प्रारम्भ हुन भन्दा अगाडी राखिएका धरौटी मध्ये प्रयोजन बाँकी रहेका बाहेक अन्य धरौटी रकम प्रमाण साथ दावी गर्न आएमा फिर्ता दिने गरी राजस्व खातामा आम्दानी बाँध्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयबाट उपलब्ध व्यक्तिगत धरौटी विवरण अनुसार विगत १० वर्ष पुरानो समेत ४३७ व्यक्तिको नाममा रु.१६,०७,९१५।- धरौटी बाँकी छ । अतः नियमानुसार सदरस्याहा गर्नु पर्ने धरौटी रकम सदरस्याहा गरी धरौटी खाता अद्यावधिक गर्नु पर्ने देखियो ।

मेथिनकोट अस्पताल

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था लागु गर्नुपर्दछ । कार्यालयले वार्षिक खरिद योजना तयार नगरेको, प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई लागु नगरेको, २५ स्वीकृत दरवन्दी व्यवस्था गरेकोमा २२

पदपूर्ती भई ३ पद रिक्त रहेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुभाब दिने नगरेको, पुराना माल सामानको मूल्य नखुलेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको आदि कमि कमजोरी रहेकोमा कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनमा नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी गरी मजवुत एवं भरपर्दो बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

२. **शीर्षक फरक** : आर्थिक कार्यविधिनियमावली, २०६४ को नियम ३५ मा खर्च गर्दा रकम स्वीकृत बजेट भित्र र सम्बन्धित खर्च शीर्षकमा पर्दछ, र खर्च गर्न बाँकी छ भने मात्र खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ । अस्पतालले कार्यरत चिकित्सक एवं अन्य कर्मचारीहरूलाई अतिरिक्त समयमा काम गरे बापत दिइने भत्ता र चिकित्सकलाई दिइने नन् प्राक्टिस भत्ता बापतको रकम रु. ५,८२,०००।- अन्य भत्ता खर्च शीर्षकबाट खर्च लेख्नुपर्नेमा स्थानीय भत्ता शीर्षकबाट भुक्तानी खर्च लेखेकोले खर्च शीर्षक फरक परेको रु. ५,८२,०००।- र अस्पतालमा मे.सु.को स्वीकृत दरबन्दी १ जना रहेको अवस्थामा दरबन्दीभन्दा बढी मे.सु.१ को तलबभत्ता रु. २,०३,१५०।- समेत गरी रु. ७,८५,१५०।- भुक्तानी भएको देखिन्छ । नियम विपरित खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।
३. **पारिश्रमिक आयकर** : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७(१) बमोजिम प्रत्येक बासिन्दा रोजगारदाताले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको आय गणना गर्दा समावेश गरिने नेपालमा श्रोत भएको कुनै रकम भुक्तानी गर्दा अनुसूची १ बमोजिमको दरले हुने कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले पारिश्रमिक भुक्तानी गर्दा विभिन्न आठ कर्मचारीहरूको रु.१,२१,२२२।- पारिश्रमिक कर घटी कट्टा भएकोले असुल गर्नु पर्दछ ।

रेशम खेती विकास शाखा

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ- आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयले विभिन्न १६ जना कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, १३ दरबन्दी रिक्त रहेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुभाब दिने नगरेको, पुराना मालसामानको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको र उद्देश्य प्राप्तमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरूको पहिचानको प्रयास नगरेको कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।
२. **लक्ष्य तथा प्रगति** : कार्यालयले तोकिएका कार्यक्रमहरू तोकिएको समय र बजेटको परिधि भित्र रही लक्ष्य अनुसार प्रगति हासिल गर्नुपर्ने र भौतिक प्रगति र वित्तीय प्रगति बीच तालमेल हुनुपर्ने देखिन्छ । कार्यक्रमहरूको लक्ष्य अनुसार प्रगति नभएको र भौतिक एवं वित्तीय प्रगति बीच तालमेल समेत देखिएन । ७५ प्रतिशत भन्दा न्युन प्रगति भएका ५ क्रियाकलापहरू रहेको देखियो । तोकिएको लक्ष्य अनुसार प्रगति नहुँदा रेशम खेती जस्तो ऐतिहासिक महत्व तथा निर्यात हुने वस्तुको प्रबर्धनमा असर पर्ने भएकाले तोकिएको कार्यक्रम सम्पन्न गरी प्रगति परिमाण र खर्च बीच तादम्यता हुनुपर्ने देखिन्छ ।
३. **सम्पतिको उपयोग** : रेशम खेती विकासको लागि खोपासी- १ काभ्रेपलाञ्चोकमा १२६-१-२-१ रोपनी (६४१५०।९२ वर्ग मिटर) जग्गामा २६ वटा पक्की तथा कच्ची घर सहित रेशम खेती विकास शाखाको स्थापना भई सञ्चालन हुँदै आएको छ । किसानहरूमा रेशम खेती विकासका लागि सीप तथा रेशम कोया लगायत साधन दिई उत्पादनमा प्रेरणा तथा सहयोग प्रदान गर्न स्थापित यस शाखामा सो सम्बन्धी पूर्वाधार समेत तयार भएको देखिन्छ । रेशम धागो उत्पादन गर्ने भवन,

कोया उत्पादन गरी तताउने व्यालर मेसिन, लगायतका पूर्वाधारहरु प्रारम्भ देखि नै प्रयोगमा नआएको तथा धेरै भवनहरु प्रयोग विहीन भई जीर्ण बन्दै गएको एवं सो प्रयोजनमा राखिएको जमिन पनि उपयोग विहीन अवस्थामा रहेको लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएको छ । रेशम खेती विकासमा महत्वपूर्ण सहयोग गर्दै उत्प्रेरणा जगाउन सक्ने संस्थाका पूर्वाधारहरु उपयोग विहिन अवस्थामा रहेको देखिएकोले यसको पुर्ण प्रयोग गरी रेशम किराको विकास मार्फत रेशम धागो उत्पादनमा वृद्धि गरी निर्यात बढाउन सबन्धित तालुक निकाय तथा सरोकार निकायले पर्याप्त बजेट तथा विशेष चासो दिनु आवश्यक देखिन्छ ।

४. **पारिश्रमिक आयकर** : आयकर ऐन, २०५८ को दफा ८७(१) बमोजिम प्रत्येक बासिन्दा रोजगारदाताले रोजगारीबाट प्राप्त गरेको आय गणना गर्दा समावेश गरिने नेपालमा श्रोत भएको कुनै रकम भुक्तानी गर्दा अनुसूची १ बमोजिमको दरले हुने कर कट्टी गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयका एक कर्मचारीको कर घटी कट्टा भएको हुंदा रु.५,५२११-असुल हुनुपर्ने देखिन्छ ।

५. **तलव वृद्धि** : निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ७ ख(२) निजामती अनुसार कर्मचारीकलाई जिल्ला स्थित कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट तलवी प्रतिवेदन पारित गराई सो अनुसार तलव भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले पाँच कर्मचारीहरुको रु. १७,२६६१- तलवी प्रतिवेदनमा पारित गरेभन्दा बढी तलव वृद्धि भुक्तानी गरेकोले असुल गर्नुपर्दछ ।

शहरी विकास तथा भवन निर्माण डिभिजन कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नुपर्नेमा कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुभाबदिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको, सवारी साधनको मर्मतमा प्रयोग गर्नुपर्ने म.ले.प.फा.नं. २ को प्रयोग नगरेको आदि कमि कमजोरी रहेकोमा कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण सुदृढ र भरपर्दो बनाई कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी बनाउनु पर्दछ ।

२. **लक्ष्य प्रगति** : कार्यालयले तोकिएका कार्यक्रमहरु तोकिएको समय र बजेटको परिधि भित्र रही लक्ष्य अनुसार प्रगति हासिल गर्नुपर्ने साथै भौतिक प्रगती र वित्तीय प्रगती बीच तालमेल हुनु पर्ने देखिन्छ । कार्यक्रमहरुको लक्ष्य अनुसार प्रगती नभएको र भौतिक एवं वित्तीय प्रगती बिच तालमेल समेत देखिएन । बजेट विनियोजन भएका कार्यक्रमहरुमा ७५ प्रतिशत भन्दा कम प्रगति भएकोले कार्यालयले यस तर्फ ध्यान दिई तोकिएबमोजिम कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

३. **चौमासिक खर्च विवरण** : वार्षिक खरिद योजनाको कार्यान्वयन नहुंदा र कार्य तालिका अनुसार कार्य गराउन नसक्दा बजेट खर्च समानुपातिक रुपमा हुन सकेको छैन । विशेषतः तेश्रो चौमासिकमा मात्र महिनामा २१.५५ प्रतिशत देखि ६८.८२ प्रतिशत सम्म खर्च भएको छ । वर्षको अन्त्यमा चापमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्दा कामको गुणस्तरमा असर पर्नसक्ने देखिंदा समयमै कार्य गर्ने गरी सुधार गर्नुपर्दछ ।

४. **म्याद थप** : डिभिजनबाट संचालित निर्माण कार्यहरु तत्सम्बन्धि ठेक्का सम्झौताहरु र कार्यादेश भित्र सम्पन्न गर्नु पर्नेमा पटक पटक गरी निर्माण अवधिको शत प्रतिशत भन्दा बढी म्याद थप हुंदा समेत समयमै कार्यसम्पादन नभएको देखिएको छ । कुनै ठेक्कामा सातौं पटक समेत म्याद

थप भएको देखियो । कुनै ठेक्कामा हर्जाना लगाएर कुनै ठेक्कामा हर्जाना नलगाई विना कारण म्याद थप भएको समेत देखियो । निर्माण व्यवसायीले कार्यतालिकाको अवलम्बन नगर्नु, समयमै ठेक्का प्रकृया हुन नसक्नु, निर्माण स्थलमा विवाद उत्पन्न भई काम सुचारु हुन नसक्नु, कार्यालयको जनशक्ति र पहल न्यून रहनु आदि कारणले समयमै कार्य सम्पन्न नभएको अवस्था छ । उक्त तोकिएको अवधिमा पर्याप्त कारण बाहेक कार्य सम्पन्न नभएमा म्याद थप गर्दा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ बमोजिम ०.०५ प्रतिशतका दरले प्रति दिन सम्भौता अंक बमोजिम हर्जाना लगाउने तर्फ कारवाही गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

५. **लागत अनुमान** : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २५, २६ र २७ मा बोलपत्र मूल्यांकन, बोलपत्र स्वीकृत गर्ने वा खरिद कार्य रद्द गर्ने तथा बोलपत्र स्वीकृती र खरिद सम्भौता सम्बन्धि विधि व्यवस्था गरेको छ । कार्यालयको यस वर्ष ठेक्का भएका २ ठेक्काको लागि ३५ बोलपत्र विक्री भएकोमा १४ बोलपत्रमात्र दाखिला भएको छ । बोलपत्र लागत अनुमान र कबोल रकम संख्या विच तुलना गर्दा ठेक्का नं १ मा २३.२८ र ठेक्का नं. २ मा २४.६७ मा कम प्रतिशतमा सम्भौता भएको छ । लागत अनुमान भन्दा धेरै फरक प्रतिशत कबोल गर्दा लागत अनुमान सही यथार्थ नभएको हुन सक्ने देखिन्छ । तसर्थ लागत अनुमान यथार्थपरक बनाई ठेक्का बन्दोवस्त गर्नु पर्दछ ।
६. **कन्टिन्जेन्सी खर्च** : नेपाल सरकार मन्त्री परिषदको २०७०।१।१५ को निर्णयानुसार लागत गणना गर्दा समावेश गरिने ५ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी वापतको रकम मध्येबाट २ प्रतिशत रकम आवश्यकता अनुसार पूजा निर्माण तथा सम्पत्ति खरिद सम्बन्धि शीर्षकहरुमा अर्थ मन्त्रालयबाट सैद्धान्तिक सहमति खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले कन्टिन्जेन्सी सम्बन्धी आयोजनागत अभिलेख राखेको देखिएन । यस वर्ष कन्टिन्जेन्सी खर्च रु.३९,३९,२३८।-गरेकोमा चालु खर्चमात्र लेखेको देखियो । तोकिएको प्रतिशत भित्र रहि खरिद कार्य गर्नु पर्दछ ।
७. **विल भरपाई** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६(३) मा खर्च गर्दा खर्चको विल भरपाई सहितको लेखा राख्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले ढुङ्खर्क हेल्थ पोष्ट भवन निर्माणको लागि ल्याब टेष्ट समेतको रकम भुक्तानी पाएको एक संयुक्त उपक्रमले ल्याबटेष्ट वापत रु २८,७१७।- भुक्तानी भएको देखियो । उक्त भुक्तानीको बिल भरपाई श्रेस्तासाथ संलग्न नरहेकोले उक्त रकम असुल गर्नु पर्दछ ।
८. **बीमा** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ बमोजिम रु.१० लाख भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्न निर्माण व्यवसायीले निर्माण स्थल, निर्माण सामग्री र कामदारको बीमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । डिभिजन कार्यालयले भिमखोरी स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण गर्न एक निर्माण सेवासंग सम्भौता भई कार्य सम्पन्न भएकोमा कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन र ठेक्का विलमा समेत रु १,७७,५३०।- बीमा खर्च देखाएकोमा रु १७०१८४।०५ को विल मात्र रु ७३८९।- कम समावेश गरेको देखियो बीमातर्फको विल भन्दा बढी भुक्तानी भएको रकम असुल हुनुपर्दछ ।
९. **पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्ति** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१ मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाईको कारणले सम्भौता बमोजिमको काम सो सम्भौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक निकायलाई सम्भौता रकमको १० प्रतिशतमा नबढ्ने गरी प्रति दिन सम्भौता रकमको ०.०५ प्रतिशतले क्षतिपूर्ति दिनु पर्ने व्यवस्था छ । कोलाती स्वास्थ्य चौकी भवन, कोलाती काभ्रेमा २०७२।१०।३० भित्र सम्पन्न गर्ने गरी रु १,२३,५९,८१२।- (मू.अ.कर बाहेक) सम्भौता भएकोमा लेखापरीक्षणको अवधिसम्म म्याद थप भएको देखिएन । तसर्थ

नियम अनुसार म्याद थप प्रमाण प्रस्तुत गर्नु पर्ने अन्यथा प्रत्येक दिनको रु.६,१००/- पूर्व निर्धारित क्षेतिपूर्ति आषाढ मसान्तसम्म रु ९,२६,९८५/- असुल हुनु पर्ने देखिन्छ ।

१०. **मेडिकल स्टोर** : कार्यालयले जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयको मेडिकल स्टोर भवनको लागि २०६९।०३।२९ मा रु.३४,३६,५९४/- मिति २०७०।५।३० मा कार्यसम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता भएको देखिन्छ । सो सम्झौताको विषयमा २०६९।०५।३०मा सम्बन्धित ठेकेदारले निर्माण स्थल जिल्ला पशु सेवा कार्यालयको प्राङ्गणमा बनाउने जग्गा नदिएकोले कार्यक्रम स्थगन गर्ने निवेदन दिएको देखिन्छ । सो निवेदन उपर कार्यालयले २०६९।०९।२० मा जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई जग्गा उपलब्ध गराउन आवश्यक पहल गरिदिन अनुरोध गरे पनि जिल्ला स्वास्थ्यकार्यालयले २०७२।०९।२३ मा (योजनाको म्याद समाप्त भएको १ वर्ष ४ महिना पछि) मात्र सोको प्रतिउत्तर दिएको देखियो । तसर्थ कार्यक्रम, लागत अनुमान तथा ठेक्का प्रकृया अगाडि बढाउनु पूर्व नै आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्थापन गरी खरिद प्रक्रिया अगाडी बढाउनु पर्दछ ।
११. **ट्रुटि सच्याउने अवधि** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२४(२) अनुसार ट्रुटि सच्याउने अवधि भित्रको कामको जिम्मेवारी सम्बन्धी ठेकेदारको हुने व्यवस्था छ । कार्यालयले भिमपोखरी स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण २०७३।१।२८ मा सम्पन्न गरेकोमा एच.पि.इलेक्ट्रिक मोटर २ वटा रु.१४७५०/- को समेत सो ठेक्का विलमा समावेश गरेको छ । लेखापरीक्षणको अवधिसम्म सो मोटर जडान कार्य भएको देखिएन । कार्य सम्पन्न हुँदा समेत जडान नगरेको उक्त मोटर वापतको भुक्तानी रकम असूल गर्नुपर्दछ ।
१२. **बोलपत्र मूल्यांकन** : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ अनुसार बोलपत्रको माध्यमबाट प्रतिस्पर्धात्मक रुपमा खरिद गराउँदा तुलनात्मक रुपमा सबै आइटमहरूको बोल कबोल अंकको जोडजम्मा गरी घटी कबोल गर्नेसँग खरिद सम्झौता गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले ल.ई. रु ३,८३,४०,४३५/- भएको नार्गे नार्गेच स्व.स. भवन निर्माण ठेक्का बोलपत्रमा जोडजम्मा नगरेका २ बोलपत्र सूचनाको शर्त अनुरूप भनी मूल्यांकनमा समावेश गरेको देखिदैन । बोलपत्रको जोडजम्मा महलमा खाली राखेको लेटर अफ विडमा पनि कुल रकम उल्लेख नगरेको भनी बोलपत्रलाई मूल्यांकनमा समावेश नगरेको प्रतिस्पर्धा सीमित । सार्वजनिक खरिद नियमको व्यवस्था अनुसार नै ठेक्का व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।
१३. **कर विजक** : मूल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२ तथा नियमावली २०५३ अनुसार मालसमान / सेवा आपूर्तिकर्ताले रीतपूर्वकको खरिद विल प्रस्तुत गर्नु पर्दछ । डिभिजन कार्यालयले सिन्धुली स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण एक जे.भी.लाई रु रु.५७,५५,०६५/- मध्ये रु२३५२०००/- मोविलाइजेशन पेशकी फछ्छर्यौट गरी रु ५०९४७४७/-मा मूल्यअभिवृद्धि कर रु ६,६३,३९७/-थप गरी भुक्तानी गरेकोमा कर वीजकको विल नं. मेटिएको हुँदा नबुझिने रहेको पाइएको छ । उक्त थप कर रकम दाखिला प्रमाण वा कर समायोजन गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्दछ ।
१४. **स्थलगत अवलोकन** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ४५(ड) अनुसार कार्यक्रमहरू निर्धारित समयमा कार्यान्वयन तथा सम्पन्न गरी सोही अनुसार यकिन गरी भुक्तानी हुनु पर्दछ । यस डिभिजन कार्यालयबाट कार्यान्वयन गरेको योजनाहरूको छनोटको आधारमा स्थलगत अवलोकन गर्दा पनौती स्पॉटस कम्पलेक्सको ठेक्का सम्झौता भई हालसम्म रु.२,२४,२७,४७९।-(भ्याट समेत) भुक्तानी भएकोमा प्यारापिठ, कभर्डहल र प्रशासनिक भवन निर्माणको कार्य भएको देखिएता पनि खेलकुद मैदानको पश्चिमतर्फको जग्गा प्राप्त भै नसकेको कारणले कम्पाउण्डवालसमेतको कार्यसम्पन्न भै सम्पूर्ण निर्माण कार्यसम्पन्न गर्न समस्या रहेको पाइएको छ । शंखुपाटी स्वास्थ्य संस्था भवन निर्माण कार्यको ठेक्का सम्झौता भई हालसम्म रु.१,५२,३३,२६९।-

भुक्तानी भएको छ । उक्त भवन निर्माण गर्न निर्माणस्थल तयारी गर्न जग्गा प्राप्त गर्नुपर्नेमा हालसम्म पनि भवनको जग्गा गाउ विकास समितिको नाममा रहेकोमा स्वास्थ्य संस्थाको नाममा हस्तान्तरण भएको छैन । जग्गा प्राप्त गरी तत्काल समस्याको समाधान गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

१५. **पुनः निर्माण कार्यान्वयन आयोजना** : राष्ट्रिय पुनः निर्माण प्राधिकरण जिल्ला आयोजना ईकाईबाट विभिन्न १० स्थानहरुमा सामुदायिक आवास भवन निर्माण गर्न २ वटा निर्माण व्यवसायीसंग रु.४५४४९,४५४१-मा २०७३।३।२० र २०७३।३।२० मा ठेक्का सम्झौता गरी २०७३ पौषमा कार्यसम्पन्न गरेको विवरण प्रस्तुत भएको छ । सामुदायिक भवन निर्माण कार्यसम्पन्न भै जिल्ला दैवि प्रकोप उद्धार समितिमा हस्तान्तरण भएको भए तापनि उग्रतारा जनगाल स्थित ८ कोठा १९.८ मिटर लम्बाई र ३.७८ मिटर चौडाई भएको सामुदायिक भवन २०७३।१।१७ गते लेखापरीक्षणको अवधि सम्म भुकम्प प्रभावित त्यस क्षेत्रका स्थानिय वासिन्दाहरुले आवासको उपयोग गरेको देखिएन । साथै अन्य ५ ठाँउमा निर्माण भएका सामुदायिक भवन समेत उपयोगमा आएको विवरण डिभिजन कार्यालयमा प्राप्त भएको छैन । सामुदायिक आवास भवन निर्माण गर्दासम्ममा स्थानीय वासिन्दाहरुले आफ्नो वासको व्यवस्था गरिसकेको हुदाँ यसको अन्य सरकारी कामको लागि उपयोगमा ल्याउनु उपयुक्त हुने देखिन्छ ।

१६. **पेशकी** : आ.व.को अन्त्यमा विभिन्न निर्माण व्यवसायीको नाममा रहेको पेशकी रु.१००७६०००। सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०४६ बमोजिम असूल फछ्यौट गर्नुपर्दछ ।

शैक्षिक तालिम केन्द्र

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्दछ । तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, पुराना माल सामानको मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्य कायम गरी जिन्सी खातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, म.ले.प.फा.नं. २ को प्रयोग नभएको, प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण नगरी वर्षको अन्त्यमा गराई प्रतिवेदन दिएको आदि कमिकमजोरी देखिएको छ । कामको प्रकृतिअनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनमा नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी गरी मजवुत एवं भरपर्दो बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

२. **खरिद व्यवस्थापन** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ३१ को उपनियम १ बमोजिम दश लाख रुपैया भन्दा बढी लागत अनुमान भएको मालसमान खरिद गराउँदा बोलपत्र माध्यमद्वारा खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले विभिन्न फनिर्चर खरिद गर्दा कोटेशन माग गरी सिधै खरिद गरेकोमा नियमावलीको व्यवस्था अनुसार खरिद कार्य गर्नु पर्दछ ।

सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय

१. **आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था** : कार्यालयले आ-आफ्नो कामको प्रकृतिअनुसारको आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था गरी लागु गर्नु पर्दछ । कार्यालयले विभिन्न १४ जना कर्मचारी कार्यरत रहेकोमा प्रत्येक निजामती पदको कार्य विवरण बनाई कार्यान्वयन नगरेको, तालुक कार्यालयले निरीक्षण गरी तोकिएको ढाँचामा सुझाव दिने नगरेको, मूल्य नखुलेको समानहरुको मूल्यकायम गरी जिन्सीखातामा अभिलेख नराखेको, जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदन उपर कारवाही नगरेको, उद्देश्य प्राप्तीमा आई पर्ने सम्भावित जोखिम क्षेत्रहरुको पहिचान गरी निराकरणको प्रयास नगरेको र प्रत्येक चौमासिकमा आन्तरिक लेखापरीक्षण नगराई वर्षको अन्त्यमा गरी प्रतिवेदन दिएको आदि

कमि कमजोरी रहेकोमा कामको प्रकृति अनुसार आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी कार्य सम्पादनलाई नियन्त्रण, मितव्ययी र पारदर्शी एवं भरपर्दो बनाउनु पर्दछ ।

२. **चौमासिक खर्च** : लेखापरीक्षणको लागि पेश भएको चौमासिक पूँजीगत खर्च विवरण तेश्रो चौमासिकमा मात्र र असार महिनामा ३५.२३ प्रतिशत देखि ६८.१५ प्रतिशत सम्म खर्च भएको छ । तोकिएको चौमासिकमा लक्ष्य अनुसारको खर्च गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु पर्ने देखिन्छ ।
३. **ठेक्का बन्दोवस्त** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २०(३) बमोजिम प्रथम चौमासिक भित्र ठेक्कापट्टा बन्दोवस्त गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष २ वटा ठेक्काको ठेक्का सम्झौता प्रथम चौमासिकमा नभई अन्तिम चौमासिकमा भएकोमा प्रथम चौमासिक भित्र ठेक्का पट्टा बन्दोवस्त गरि सम्झौता अवधि भित्र कार्य सम्पन्न गर्नु पर्दछ ।
४. **ठेक्का प्रतिस्पर्धा** : सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २५, २६ र २७ मा बोलपत्र मूल्यांकन, बोलपत्र स्वीकृत गर्ने वा खरिद कार्य रद्द गर्ने तथा बोलपत्र स्वीकृती र खरिद सम्झौता सम्बन्धि विधि व्यवस्था छ । कार्यालयले यस वर्ष खरिद सम्झौता गरेका २ ठेक्काको लागि ३५ बोलपत्र विक्री भएकोमा १४ बोलपत्रमात्र दाखिला भएको छ । बोलपत्र कुल लागत अनुमान मध्ये यस वर्ष ठेक्का नं १ मा ८५ र ठेक्का नं. २ मा ५५ प्रतिशत कूल लागत अनुमान र स्वीकृत रकम विच भिन्नता भएकोमा लागत अनुमान यर्थाथपरक बनाउन ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।
५. **खर्चको सार्वजनिकरण** : सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७(७) बमोजिम उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायले आफुले प्रत्येक किस्तामा गरेको खर्चको सूचना सार्वजनिक स्थानमा टाँस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उपभोक्ता समिति मार्फत भएको कार्यको उपभोक्ताको भेला गराई खर्चको अनुमोदन एवं खर्चको पुष्ट्याई गर्न सार्वजनिकरण गरी पारदर्शितामा वृद्धि गर्न तर्फ ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ ।
६. **आयोजनाको हस्तान्तरण** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(१२) अनुसार निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि सार्वजनिक निकायले सोको रेखदेख, मर्मत संभार गर्ने जिम्मेवारी तोकी आयोजनाको स्वामित्व उ.स. वा लाभग्राहीलाई नै हस्तान्तरण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । डिभिजनबाट विभिन्न उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गराएकोमा मर्मत संभार एवं संचालन कार्य सम्बन्धित उपभोक्ता समिति मार्फत गर्ने गरी जिम्मेवारी दिई हस्तान्तरण गर्नु पर्दछ ।
७. **बीमा** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११२ बमोजिम रु.१० लाख भन्दा बढी मूल्यको निर्माण कार्य गर्न निर्माण व्यवसायीले निर्माण स्थल, निर्माण सामाग्री र कामदारको बीमा गराउनु पर्ने व्यवस्था छ । डिभिजन कार्यालयले पिपलटार सिचाई आयोजना, डराउने पोखरीमा निर्माण कार्य गर्न एक जे.भी.ले गरेकोमा ठेक्का बिलमा रु.१,७०,०००।- बीमा खर्च देखाएको मध्ये निर्माण कार्यको रु.६३,३३९।- र कामदारको रु ९३१६।-समेत गरी रु ७२,६५६।- को मात्रको बिल समावेश गरेको र बाँकी रु.९७,३४३।- को बिल समावेश नगरेकोले असम्बन्धित निर्माण कार्यको लागि गराएको विमा रकम भुक्तानी गर्न मिल्ने देखिदैन ।
८. **कन्टिन्जेन्सी खर्च** : नेपाल सरकार मन्त्री परिषदको २०७०।१।१५ को निर्णयानुसार सार्वजनिक निर्माण शीर्षकमा विनियोजित बजेट खर्च गर्ने सिलसिलामा निर्माण कार्यको लागत गणना गर्दा समावेश गरिने ५ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी वापतको रकम मध्येबाट २ प्रतिशत रकम आवश्यकता अनुसार फर्निचर, सवारी साधन, मेशिनरी औजार, सफ्टवेयर निर्माण खरिद जस्ता पूजि निर्माण तथा सम्पत्ति खरिद सम्बन्धि शीर्षकहरुमा अर्थ मन्त्रालयबाट सैद्धान्तिक सहमति लिई अनिर्वाय

रूपमा खर्च गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । यस वर्ष कन्टिन्जेन्सी खर्च रु.१९,००,८२०।- रहेकोमा चालु खर्च रु.१३,८०,४६९।- र पूँजगत खर्च रु.५,२०,३५९।- रहेको देखियो । तोकिएको प्रतिशत भित्र रहि खरिद कार्य गर्नु पर्दछ ।

९. **कार्यक्रम संशोधन** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम २३ मा स्वीकृत भएको कार्यक्रम आयोजना सम्बन्धित निकायबाट कार्यक्रम गरेर मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सोही नियमावलीको नियम ३५ मा रकम स्वीकृत बजेट भित्र पर्दछ र खर्च गर्न बाँकी छ भने मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले आँसिखोला सर्वभाङ सिंचाई योजना नयाँगाउँको ठेक्का स्वीकृत रकम रु. १,८१,४२,२०३।-भएकोमा २०७२।७३ मा यस योजनाको लागि स्वीकृत कार्यक्रम बमोजिम बजेट रु.८,९६,०००।-मात्र भएकोमा रु.११,३०,०३९।- भुक्तानी खर्च लेखेको छ । कार्यक्रम संशोधन नगरी रु. २,३४,०३९।- बढी भुक्तानी गरेको छ । कार्यक्रम संशोधन बेगर भुक्तानी गर्न मिल्ने देखिँदैन ।
१०. **बैंक कमिसन** : आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ३६ (३) मा खर्च गर्दाको विल भरपाई सहित लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । कार्यालयले लागत अनुमान र बोलपत्रको आधारमा कार्य सम्पादन जमानत बापतको बैंक कमिशन बापत २ निर्माण व्यवसायीलाई सिंचाई योजनाको ठेक्का विलबाट रु. ११५०००। भुक्तानी लेखेको विल पेश नभएको हुँदा उक्त रकमको बैंक प्रमाण पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गर्नु पर्दछ ।
११. **पेशकी बाँकी** : सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ अनुसार कार्यालयले आँसिखोला सर्वभाङ सिंचाई योजना निर्माण कार्यको लागि एक जे.भी. लाई दिएको पेशकी रु.२९,८५,०००।- आ.व.को अन्त्य सम्म पनि फछ्यौट गरेको छैन । बाँकी पेशकी नियमावलीमा व्यवस्था भए बमोजिम फछ्यौट गर्नु पर्दछ ।

आन्तरिक लेखापरीक्षण

यस जिल्ला अन्तर्गत ४९ कार्यालय मध्ये ४८ कार्यालयको आन्तरिक लेखापरीक्षण कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट सम्पन्न भएको छ । आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार १७ कार्यालयको बेरुजू नदेखिएको जनाएको छ । यस वर्ष आन्तरिक लेखापरीक्षणको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएका २७ मध्ये निम्न ९ कार्यालयको रु २७३६६७६६०।- बेरुजू बाकी देखिएको छ । आर्थिक कार्यविधि नियमावली २०६४ को नियम ९६ अनुसार आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट औल्याएको बेरुजू अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै फछ्यौट गर्नुपर्नेमा बाँकी देखिएकोले नियमानुसार फछ्यौट गर्नुपर्दछ ।

सि न	कार्यालय	शीर्षक	व्यहोरा	रकम (रु)
१.	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	३४९८०१३	एक जे.भी. लाई भवन निर्माण बापत दिएको मोबलाइजेशन पेशकी आ.व. को अन्त्यसम्म फछ्यौट हुन बाँकी देखिएको पेशकी रु.	४२०००००
२	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय		एक कर्मचारीको नाउँको पेशकी समेत रु ४५५८००।- फछ्यौट नभएको	६७६८००
		३४९१०२४	एक जे.भि.लाई प्रथम रनिङ विल भुक्तानी रु ८१५६६३।८९ भएकोमा प्रथम रनिङ विलको सि.नं. २ मा ५.३३ क्यू.मि. को दर रेट रु. १९६०।- अनुसार जम्मा रु. १०४४६।८० हुनु पर्नेमा रु. २०९९७।५० भई बढी भुक्तानी भएको	१०५५०.७
			२ निर्माण व्यवसायीलाई दिएको मोबिलाइजेशन पेशकी आ.व.को आ.व.को अन्त्यसम्म पनि फछ्यौट नभएको	१०९३५०००
		३६५८०६४	वि.ओ.क्यूमा उल्लेखित दररेटमा १३ प्रतिशत कम गर्न मञ्जुर गरेकोमा १३ प्रतिशत कट्टा नगरी भुक्तानी भएकोले बढी रकम	९४४२२.४

सि न	कार्यालय	शीर्षक	व्यहोरा	रकम (रु)
			भुक्तानी भएको रु. ९४४२२१४० असुल गरी संचितकोषमा दाखिला हुनु पर्ने रु.	
३	जिल्ला अदालत	३६५८०६३	यस व.उ.शि.नं. को २०७३ वैशाखसम्म कोलेनिका र जेठ र असारको जि.वि.स. आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखाबाट लेखापरीक्षण भएको	
		२०४१०१४	अदालतको भवन निर्माण तर्फ खर्च भएको रु ५८७५३३४१४३ को कार्य सम्पन्न पेश नभएको रु	५८७५३३४१४३
४	जिल्ला प्रशासन कार्यालय		भवन मर्मत खर्चतर्फ निकास गरीएको रु.१०७४५१६४ को चेक सटही नगरी फिज भएकाले ध्यान दिनुपर्ने	
		३४९८०१३	एक घरधनीलाई धारा विजुली वापत रु.१५८४३१- भुक्तानी दिइएकोमा घरभाडा सम्भौता रकम भन्दा बढी भुक्तानी भएको रु.	१५८४३
		३४९८०१३	भाडा भुक्तानी गर्दा नियम अनुसार लाग्ने १० प्रतिशत भाडा वापत कट्टा गरि बै.क दाखिला गर्नु पर्ने	१२३४०
		का सं कोष	आ.व. २०७२/७३ को अन्त सम्म फछ्यौट हुन बाँकी देखिएको पेशकी रु....	२५६९९००००
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	का सं कोष	एक निर्माण सेवाले निर्माण वापत लिएको मोवलाइजेशन पेशकी फछ्यौट हुन बाँकी देखिएको	१५६३५२९
६	नापी कार्यालय	३३६१०६४	एक जे.भी.लाई दिएको मोवलाइजेशन पेशकी फछ्यौट हुन बाँकी देखिएको	१९०००००
७	बनेपा पोलिटेक्निस इन्स्टिच्यूट	३६५८०६४	एक आयल स्टोरलाई पे.फ. तथा सो.भ. गरिएकोमा दाखिला वा लगवक नराखि पे.फ.	२१८७८
			आर्थिक वर्षको अन्त्य सम्म पनि पेशकी फछ्यौट नभएको	३५००
			कर्मचारीबाट तलबमा कट्टी गरी आर्जनकोष खातामा ट्रांसफर गर्नुपर्ने	२८०००
			कर कट्टी रकम राजश्व खातामा जम्मा गर्नुपर्ने	४६५९२८.८३
			शिक्षालयको कार्यक्रम टेलीभिजनबाट प्रत्यक्ष प्रसारण गरे वापत रु. ६००००- भुक्तानी गरेकोमा के प्रसारण गरेको हो नखुलेको ..	६००००
			आंशिक प्रशिक्षकहरुको पारश्रमिक भुक्तानी खुल्ने अभिलेख नराखेको, बैठक भत्ता वितरण गरिएकोमा बैठकको निर्णय संलग्न नभएको, सूचना प्रकाशिसत गरिएकोमा कार्यालयको आदेश संलग्न नभएको, प्यान विलको आधारमा खरिद गरेको, नागरिक लगानी कोष दाखिला गरेकोमा दाखिला भौचर संलग्न नभएको, खप्ने खातामा मालसामानको जम्मा खर्च र बाँकी मौज्जात देखाउने नगरेको,	सैद्धान्तिक
			मर्मत खर्च भुक्तानी गरिएकोमा स्टीमेट संलग्न गर्नु पर्ने	५८५०
			टोनर कार्टिज फिनेल हरपिक जस्ता सामग्री समेत मेशनरी औजारबाट खर्च लेखेको रु.....	१६२०४.२
			एक सेकुरीटी सप्लायर्सलाई वापत रु.१९८८८०.०० भुक्तानी गरेकोमा रु. ९९४४०.०० को मात्र विल संलग्न भएको	९९४४०
			विविध खर्च लेखेकोमा दस्तखत नभएको	२००००
			दर्शितहार विदाको अवधिमा पारिश्रमिक भुक्तानी गरेकोमा खटाएको पव नराखेको	४३५७७
			एक इन्जिनियरलाई ल.ई. तथा डडड. डिजाइन गर्न भनी रकम दिएकोमा आदेश संभौता पत्र संलग्न गर्नु पर्ने	२३०५५
			संचार महशुल भुक्तानी गरेकोमा रसिद संलग्न गर्ने	८४००
			मर्मत संभार खर्च लेखेकोमा के वापत हो नखुलेको	१३१५०
			गो.भौ. तथा बर्पाई फरक देखिई ज्यालामा बढी खर्च लेखेको	७०४
			भ्रमण विल संलग्न नगरी खर्च लेखेको	१६९००
			निर्मित सार्वजनिक संपत्तिबाट खर्च लेखेकोमा कसलाई भुक्तानी भएको हो नखुलेको	१४३००
			संचार महशुल खर्च लेखेकोमा रसिद संलग्न नभएको	१५०००
		जगेडा कोष	आम्दानी खातामा दाखिला गरेको नदेखिएको	७८००

सि न	कार्यालय	शीर्षक	व्यहोरा	रकम (रु)
			भ्रमण कार्यक्रम र पेशकी माग गरेको को निवेदनसंलग्न नभएको रु.....	१७००००
			परिक्षा शुल्क प.नि.का. दाखिला गरेको प्रमाण संलग्न नभएको .	७९०००
			भ्रमण कार्यक्रम र पेशकी माग गरेको को निवेदन समेत संलग्न नभएको रु.....	१०००००
			विनियोजन कोषबाट गर्नु पर्नेमा आर्जन कोषबाट गरिएको	५००००
८	मसला वाली विकास केन्द्र	राजस्वतर्फ	यो वर्षमा रु.१५१०००।- मा नै फलफुल विक्री भई राजस्व आम्दानी गरेकोमा न्यूनतम राजस्व निर्धारण गरेको	
९	महिला तथा बालबालिका कार्यालय,	३४०८०२३	वार्षिक कार्यक्रम बमोजिम लक्ष्य प्रगति भएको अनुगमन गरी प्रतिवेदन पेश गर्नु पर्ने	
		३४०११२३	२०७३३१७ गते एक अफसेट प्रेसलाई छपाई रु ५२०००।- भुक्तानी गरेकोमा अग्रिम कर असुली गरी राजश्व दाखिला हुनु पर्ने रु	६९६
		कार्यासंचालन कोष	कार्यक्रम अनुसार प्रत्येक कार्यालयको अनुगमन गरी सम्झौताको म्याद सकिए पश्चात् विभिन्न १२ संस्थाहरुबाट वीउ पूँज तथा व्याज असुल गर्नु पर्ने रु..	८८२६००
		३४९१०२४	प्रथम रनिङ विल भुक्तानी रु ८१५६६३८९ भएकोमा प्रथम रनिङ विलको सि.नं. २ मा ५.३३ क्यू.मि. को दर रेट रु. १९६०।- अनुसार जम्मा रु. १०४४६।८० हुनु पर्नेमा रु. २०९९७।५० भई बढी भुक्तानी भएको रु. १०५५०।७० असुल गर्नु पर्ने रु.	१०५५०.७
			२ निर्माण व्यवसायीलाई दिएको मोबिलाइजेशन पेशकी आ.व.को आ.व.को अन्त्यसम्म पनि फल्लुयौट नभएको	१०९३५०००
		३६५८०६४	एक निर्माण व्यवसायी जे.भि.लाई भुक्तानी भएको मध्ये निजले पेश गरेको वि.ओ.क्यूमा उल्लेखित दररेटमा १३ प्रतिशत कम गर्न मञ्जुर गरेकोमा १३ प्रतिशत कट्टा नगरी भुक्तानी भएकोले बढी रकम भुक्तानी भएको रु. ९४४२२।४० असुल गरी संचितकोषमा दाखिला हुनु पर्ने	९४४२२.४
			जम्मा	२७३६६७६६०.१

(त्रिलोचन आचार्य)
नायव महालेखापरीक्षक

लेखापरीक्षण गरिएका कार्यालय र लेखापरीक्षण अंक

लेखापरीक्षण विधि: विस्तृत

(रु.लाखमा)

सि.नं.	कार्यालयको नाम	विनियोजन निकास	राजस्व असुली	धरौटी आम्दानी	अन्य कारोवार	लेखापरीक्षण अंक
१.	जिल्ला विकास समिति	२७.८४७	३५	८३	१३२	२८,०९७
२.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	१२,३१३	२	१	३५७	१२,६७३
३.	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन	१,४३९	८	३०९	३०	१,७८६
४.	भूमि व्यवस्थापन तालिम केन्द्र	९२३	२७	२४	०	९७४
५.	रेशम खेती विकास शाखा	११३	१	१	०	११५
६.	भूमिगत जल सिचाई विकास डिभिजन	१८३	०.०५५	५.९३	०	१८९
७.	जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय	३५८	०	०	०	३५८
८.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	५९१	३	१.३१	०	५९५
९.	पनौती प्राविधिक शिक्षालय	६८	१५.३६	१८.३१	२	१०४
१०.	नं. २६ बाहिनी अड्डा	६५०.८५	०.८१	१.५	०	६५३
११.	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	१२४७.६९	२.४९	१०७.९८	६	१,३६५
१२.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	४५९.५१	१.२	३.१५	९	४७२
१३.	सिचाई विकास डिभिजन कार्यालय	८१७.७७	४८.५७	७५.९	०	९४२
१४.	जिल्ला हलाक कार्यालय	३२६.३३	२४.२९	१.४४	०.०९	३५२
१५.	विष्णु दल गण	२२९८.९४	१.२१	१६.७	०	२,३१७
१६.	मेथिनकोट अस्पताल	१६१.५	०.४७	१.४१	०	१६३
१७.	राष्ट्रिय पुनः निर्माण प्राधिकरण उपक्षेत्रिय कार्यालय	५४४	०	०	०	५४४
१८.	डिभिजन सहकारी कार्यालय	९७६५	३.७४	१.३१	०	९,७७०
१९.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	२१२९	१३	४	७०	२,२१६
२०.	कोप तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	७९.६६	०.०४	१	१	८२
२१.	मालपोत कार्यालय	१५६	१६०४	१९	११८	१,८९७
२२.	शैक्षिक तालिम केन्द्र	२५१.१३	०.७७	१.०६	३	२५६
	जम्मा	६२,७२२.३८	१७९२	६७८	७२८	६५,९२०

लेखापरीक्षण विधि: आन्तरिक लेखापरीक्षण र केन्द्रीय आर्थिक विवरणको आधारमा

(रु.लाखमा)

सि.नं.	कार्यालयको नाम	विनियोजन निकास	राजस्व असुली	धरौटी आम्दानी	अन्य कारोवार	लेखापरीक्षण अंक
१.	जिल्ला अदालत	३६५	४८	३५४	०	७६७
२.	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	५२	०.३३	०	०	५२.३३
३.	जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालय	३१	०	०	०	३१
४.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	१६२	६१५	१६३	९७०५	१०६४५
५.	करदाता सेवा केन्द्र	४६	०	०	१.२५	४७.२५
६.	मसलावाली विकास केन्द्र	८०	१६	६.३६	०	१०२.३६
७.	अञ्चल प्रहरी कार्यालय, वाम्मती	२९१	०	०.५	०	२९१.५
८.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	१३४१	१०९	२४	२१७	१६९१
९.	नेपाल प्रहरी विद्यालय, साँगा	१६२	०.२२	७०.८४	०	२३३.०६
१०.	इलाका प्रहरी कार्यालय बनेपा	२५८	०	०	०	२५८
११.	इलाका प्रहरी कार्यालय, मंगलटार	१६८	०	०	०	१६८
१२.	इलाका प्रहरी कार्यालय, कात्तिके देउराली	१६९	०	०	०	१६९
१३.	अञ्चल शासस्त्र प्रहरी गुल्म, पनौती	३७३	०	०	०	३७३
१४.	राष्ट्रिय अनुसन्धान कार्यालय	५४	०	०	०	५४
१५.	कारागार कार्यालय	१८६	०	०	०	१८६
१६.	जिल्ला वन कार्यालय	४१८	३.८३	१९.६१	१२.७३	४५४.१७

सि.नं.	कार्यालयको नाम	विनियोजन निकासा	राजस्व असुली	धरौटी आम्दानी	अन्य कारोवार	लेखापरीक्षण अंक
१७.	नापी कार्यालय, धुलिखेल	१९९	३७.६	२.१	२	२४०.७
१८.	नापी कार्यालय, वनेपा	८८	०	०	०	८८
१९.	महिला तथा बालबालिका विकास कार्यालय	४२९	२	०	१९.१६	४५०.१६
२०.	विवेन्द्र शान्तिकार्य तालिम केन्द्र	९१२	०	०	०	९१२
२१.	नं. २६ फि. ए. गुल्म	१९८	०.०२	०.७३	०	१९८.७५
२२.	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	६५१	०.६८	२०.०३	०	६७१.७१
२३.	जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	८८	०.०१२	०.८९	०	८८.९०२
२४.	पमुख निर्वाचन अधिकृतको कार्यालय	४	०	०	०	४
२५.	तथ्यांक कार्यालय	५५	०	०	०	५५
२६.	नेपाल बनेपा पोलिटेक्निक ईन्स्टिच्युट	२०३	२२	४	८१	३१०
२७.	घरेलु साना उद्योग कार्यालय	९७	७३	४.३९	०	११५.३४
	जम्मा	७०८०	९२७.६९	६७०.४५	१००३८.१४	१८६९०.८९
	कुल जम्मा	६९८०२	२७२०	१३४८	१०७६६	८४६३६.७६

बेरुजुको स्थिति

क्र.स	कार्यालयको नाम	सुरु बेरुजु		प्रतिक्रियाबाट फछ्यौट र समायोजन		बाँकी दफा र बेरुजु					असुली		
		दफा	रकम	दफा	रकम	दफा	असुल गनुपर्ने	अनियमित	पेशकी	जम्मा	ले.प.को क्रममा	प्रतिक्रिया बाट	जम्मा
१.	कोष तथा लेखा नियन्त्रणकार्यालय	२	०	०	-	२	०	०	०	०	२५	-	२५
२.	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	१४	१०७२६	४	-	१०	८८	०	१०६३८	१०७२६	०	-	०
३.	२६ बाहिनी अड्डा	२	५३४	०	-	२	५३४	०	०	५३४	०	-	०
४.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	१४	१३०९	२	-	१२	५९	१२५०	०	१३०९	६१	-	६१
५.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	१५	८०	३	-	१२	८०	०	०	८०	०	-	०
६.	जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय	१४	३४	२	-	१२	३४	०	०	३४	०	-	०
७.	जिल्ला विकास समिति	४५	१३७७६	११	-	३४	१८९९	७८४	४६९३	१३७७६	०	०	०
८.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	२२	५०९३०	५	--	१७	४,०३४	४६,४५३	४४३	५०९३०	२५	-	२५
९.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	२३	५१६०	६	-	१७	१३९	५०२१	०	५१६०	०	-	०
१०.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	२	६९	०	-	२	६९	०	०	६९	५२	-	५२
११.	डिभिजन सहकारी कार्यालय	१	२८८०	०	-	१	०	०	२८८०	२८८०	०	-	०
१२.	पनौती प्राविधिक शिक्षालय	५	४४६	१	-	४	३	४४३	०	४४६	-	-	०
१३.	पुनः निर्माण प्राधिकरण उपक्षेत्रिय कार्यालय	५	२६५५	२	-	३	०	२६५५	०	२६५५	०	-	०
१४.	भूमि व्यवस्थापन तालिम केन्द्र	१९	१४४२८	६	-	१३	१४१	०	१४२८७	१४४२८	०	-	०
१५.	भूमिगत जल सिंचाई विकास डिभिजन	८	१८४	०	-	८	०	१८४	०	१८४	१४	-	१४
१६.	मालपोत कार्यालय	६	९८४९	२	९८४९	४	०	०	०	०	०	-	०
१७.	मेथिनकोट अस्पताल	५	९०६	२	-	३	१२१	७८५	०	९०६	०	-	०
१८.	रेशम खेती विकास शाखा	५	२३	०	-	५	२३	०	०	२३	३	-	३
१९.	विष्णु दल गण	१	०	०	-	१	०	०	०	०	२०	-	२०
२०.	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन	१८	११७८५	२	-	१६	१०५	१६०४	१०,०७६	११७८५	०	-	०
२१.	सिंचाई विकास डिभिजन कार्यालय	१३	६१३१	२	-	११	९७	३०४९	२९८५	६१३१	०	-	०
२२.	शैक्षिक तालिम केन्द्र	२	०	०	-	२	०	०	०	०	०	-	०
२३.	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	१	४२००	०	-	१	०	०	४२००	४२००	०	-	०
२४.	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	६	११७१७	२	-	४	१०५	०	११६१२	११७१७	०	-	०
२५.	जिल्ला अदालत	२	५८७५	०	-	२	०	५८७५	०	५८७५	०	-	०
२६.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	४	२५७०१८	०	-	४	२८	०	२५६,९९०	२५७०१८	०	-	०
२७.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	१	१५६४	०	-	१	०	०	१५६४	१५६४	०	-	०
२८.	नापी कार्यालय कार्यालय	१	१९००	०	-	१	०	०	१९००	१९००	०	-	०

क्र. स	कार्यालयको नाम	सुरु बेरुजू		प्रतिक्रियाबाट फछ्यौट र समायोजन		बाँकी दफा र बेरुजू					असुली		
		दफा	रकम	दफा	रकम	दफा	असुल गनुपर्ने	अनियमित	पेशकी	जम्मा	ले.प.को कममा	प्रतिक्रिया बाट	जम्मा
२९.	नेपाल वनेपा पोलिटेक्सिन्स इन्च्युट	३२	१२२२	९	-	२३	१२	१२१०	०	१२२२	०	-	०
३०.	मसलावाली विकास केन्द्र	१	०	०	-	१	०	०	०	०	०	-	०
३१.	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	६	८८३	०	-	६	८८३	०	०	८८३	०	-	०
	जम्मा	२९५	४१६२८४	६१	९८४९	२३४	८,४५४	७५,७१३	३११,६३०	४०६४३५	२००	०	२००

- द्रष्टव्य :**
- बेरुजूको दफा अन्तर्गत सैद्धान्तिक र लगती दुवैको जम्मा संख्या समावेश छ ।
  - प्रारम्भिक प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको दफा संख्यामा प्रतिक्रियाबाट फछ्यौट एवं समायोजन गरी अनुसूचीमा बाँकी दफा कायम गरिएको छ ।

जिल्ला विकास समितिको एकीकृत आय-व्यय विवरण

आय विवरण	वास्तविक रकम रू	व्यय विवरण	वास्तविक रकम रू
गत वर्षको जिम्मेवारी	३३९५२४८९।३६	जिल्ला विकास समिति अनुदान	६७८३६९४२।२१
हिसाब नं. ग-४-३-०३	१४४९११४४।१६	चालु खर्च सशर्त	३८१६५१३।४२
हिसाब नं. ग-४-२-०२	०।००	अर्थ बजेट	९१५७४।००
हिसाब नं. ग-४-४-०१	२०९४३५४।००	पूजिगत खर्च निशर्त	१६०१३५८२।००
हिसाब नं. ग-४-५-०२	७०४६२६।११	पूजिगत खर्च सशर्त	१२७४२५८६।००
हिसाब नं. ग-५-४-०१	९४७६००।००	जिल्ला विकास समिति कोष	११५२९८३७।६०
हिसाब नं. ग-५-२-०१	३१००००।००	चालु खर्च	२०४०००५।६०
हिसाब नं. ग-५-३-०१	६७३४१।००	पूजिगत खर्च	९४८८१३२०।००
हिसाब नं. ग-५-५-०१	१४१६२०।२०	अन्य खर्च (बिभिन्न कोषहरु)	४४६०३२९।३०
हिसाब नं. ग-५-६-०१	५००००।००	दातु निकायबाट सोफै प्राप्त अनुदान	२२३६०२३३६।६७
हिसाब नं. ग-५-७-०१	४००००।००	(क) बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम	६०।००
हिसाब नं. ग-५-८-०१	७२८८४२।००	(ख) युनिडिपि	५९१३८८०।००
हिसाब नं. ग-५-९-०१	४५४४७७।९४	(ग) युनिसेफ नेपालबाट प्राप्त	२१००९१५९।००
हिसाब नं. ग-२-३-०४	११५९९४२।९४	(घ) आवास पुननिर्माण लगत संकलन	७५९६२६६।६७
चलनी हिसाब नं. ५०४६ (लघु उद्यम विकास कार्यक्रम)	०।००	अन्य मन्त्रालयसंग सम्बन्धीत खर्चहरु	८९०९२९८८।०९
कर्मचारी कल्याण कोष खाता च.हि.नं. ६१६४	१०६,२२३।९७	सडक बोर्ड कार्यक्रम	२२९४२६५।०९
कर्मचारी कल्याण कोष मुद्दति हिसाब, कृषि विकास बैंक	४०००००।००	संस्कृती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३३६६७८७।००
बचत हिसाब, कृषि विकास बैंक लिमिटेड	१७१७९४।४२	पर्यटन पूर्वाधार कार्यक्रम	३३५९९२३।००
स्थानीय निकाय धरोटी खाता	४८१३५९।६४	विद्युत रोयल्टी व्यवस्थापन	७३४५४९३।००
धरोटी खाता (ग्रा.सा.पू.वि.कार्यक्रम)	७०९३०।९८	पुननिर्माण प्राधिकरण	४००६५८।००
नगद मौज्जात	१५००।००	आर्थिक केन्द्र दुई जिल्ला जोडने सडक	१२७२१०२२।००
नेपाल सरकारको निशर्त अनुदान	२२५९८०९४२।२१	राष्ट्रिय पुननिर्माण कोष	५६०००००।००
३६५८०।१३ जिल्ला विकास समिति अनुदान	६७८३६९४२।२१	गाउँ विकास समिति अनुदान	१५८९४४००।००
३६५८०२३ गाउँ विकास समिति अनुदान	१५८९४४००।००	चालु खर्च	३२८४४००।००
दातु निकायबाट सोफै प्राप्त अनुदान	२२३६०१७३६।६७	पूजिगत खर्च	१२५३००००।००
(क) युनिडिपिबाट प्राप्त	५९१३८८०।००	धरोटी खर्च	३८०१५०६।६२
(ख) युनिसेफ नेपालबाट प्राप्त	२१००९१५९।००	केन्द्रिय बजेटको कूल खर्च रकम	४५०८५५९२५।००
(ग) आवास पुननिर्माण लगत संकलन कार्यक्रम	७५९६२६६।६७	निशर्त चालु खर्च	६२००००।००
आन्तरिक आम्दानी	१४०१२६५८५।९४	सशर्त चालु खर्च	३०११०६७०९।००
स्थानीय कर दस्तुर	७८७२५१३५।००	निशर्त पूजिगत खर्च	७००८५६४।००
दस्तुर	२१६८००।१०	सशर्त पूजिगत खर्च	७९०४३६५२।००
विक्री	३५४५१६६९।००		
स्था वि शुल्क	८००३६०।००		
खानी रोयल्टी	३२४९१८३।०५	नगद मौज्जात	०।००
बिबिध आय	२३६८३६।१०	बैंक मौज्जात (अन्तिम)	६८०५०८७।१८७
२५ प्रतिशत मालपोत	४३१९९।१८	हिसाब नं. ग-४-३-०३	३८००५४१३।५०
घरजग्गा रजिष्ट्रेशन	१६९३१८५।००	हिसाब नं. ग-४-०१	०।००
अन्य आम्दानी	१५४६०९८०।१८	हिसाब नं. ग-४-४-०१	४२५७३०६।००
सडकबोर्ड वाट प्राप्त	३२०७१२।००	हिसाब नं. ग-४-५-०२	२६१६८८२।०२
क.क.कोष एवं अन्य कोषका लागि निकास	११२५३८५।१८	हिसाब नं. ग-५-४-०१	१७८७६००।००
सडक बोर्ड कार्यक्रम (अंशकोष)	१०००००।००	हिसाब नं. ग-५-२-०१	५१००००।००
अन्य आय		हिसाब नं. ग-५-३-०१	६७३४१।००
धरोटी प्राप्त	३५१६८२।००	हिसाब नं. ग-५-५-०१	१०४८९०।२०
केन्द्रिय बजेट शिर्षक अन्तर्गतको निकास रकम	४६३५७६९४।७०	हिसाब नं. ग-५-६-०१	११७०००।००
उपेक्षित, उत्पिडित तथा दलित वर्ग उत्थान	२७५००।००	हिसाब नं. ग-५-७-०१	४५०००।००
गुम्बा व्यवस्था तथा विकास समिति	१४९९८०३।००	हिसाब नं. ग-५-८-०१	७७२३४२।००
स्थानीय यातायात पूर्वाधार क्षेत्रगत कार्यक्रम	२००२२१६।००	हिसाब नं. ग-५-९-०१	५०४४७७।९४
स्थानीय यातायात पूर्वाधार क्षेत्रगत कार्यक्रम	५५८९५।००	हिसाब नं. ग-२-३-०४	११५९९४२।९४
ग्रामिण स्वानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	२२७०१९।७०	कर्मचारी कल्याण कोष खाता	२९६८८०।९२

आय विवरण	वास्तविक रकम रू	व्यय विवरण	वास्तविक रकम रू
ग्रामिण स्वानेपानी तथा सरसफाई आयोजना	६५३४७१०।००	कर्मचारी कल्याण कोष मुद्रति हिसाव,	४०००००।००
भोलुङ्गेपुल क्षेत्रगत कार्यक्रम	५६६३४४२।००	बचत हिसाव, कृषि विकास बैंक लिमिटेड	४८६,२९७।३५
साना सिंचाई तथा नदी नियन्त्रण कार्यक्रम	५४०५४२७।००	स्थानीय निकाय धरोटी खाता	४५९९८९८।००
निर्वाचन क्षेत्र विकास कार्यक्रम	७००८५५६४।००		
स्थानीय स्तरका सडक पुल तथा सामुदायिक पङ्च	२२४६०७४८।००		
गरिबसंग विशेषकर कार्यक्रम	२९६७२४५।००		
जेष्ठ नागरिक, अशक्त अपाङ्ग, लोपोन्मुख जाति तथा एकल महिला सुरक्षा ब्यवस्था	२५९७७०४००।००		
स्थानीय स्वायत्त शासन तथा सामुदायिक वि.	५२६९६३७८।००		
स्थानीय निकाय वित्तिय आयोग	६४५९००।००		
आर्थिक केन्द्र दुई जिल्ला जोडने सडक	१२७२१०२२।००		
संस्कृती प्रवर्द्धन कार्यक्रम	३३६५७८७।००		
पर्यटन पूर्वाधार विकास आयोजना	३३५९९२३।००		
बिद्युत रोयल्टी व्यवस्थापन	८११३०००।००		
पुननिर्माण प्राधिकरण	४००६४९८।००		
राष्ट्रिय पुननिर्माण कोष	५६०००००।००		
कुल जम्मा	११८१०६३२७१।३६	कुल जम्मा	११८१०६३२७१।३६

जिम्मेवार पदाधिकारीहरूको नामावली

सि.नं.	कार्यालय	कार्यालय प्रमुख	लेखा प्रमुख
१.	कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	श्री राम बहादुर खड्का	श्री नवराज पलान्चोके
२.	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	श्री मोहन लाल जैशी	श्री गणेश प्रसाद रेग्मी
३.	नं. २६ बाहिनी अड्डा	श्री अश्विनकुमार थापा श्री शशिकन्द्र बहादुर सिंह	श्री श्री राजकुमार खड्का/ श्री श्री अर्जुन खत्री
४.	जिल्ला कृषि विकास कार्यालय	श्री दिपक पौडेल	श्री अखिल खड्का
५.	जिल्ला पशु सेवा कार्यालय	श्री नारायण बहादुर श्रेष्ठ	श्री दयाराम कुशमा
६.	जिल्ला भू संरक्षण कार्यालय	श्री मनोहर कुमार शाह	श्री सुशाला कोइराला
७.	जिल्ला विकास समितिको कार्यालय	श्री टेकराज निरौला	श्री मान बहादुर वम
८.	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	श्री दिपेन्द्र गुरुङ्ग	श्री डिल्लीराज ज्ञवाली श्री रामशरण मिजार
९.	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	श्री राजेन्द्र शाह श्री अर्जुन प्रसाद सापकोटा	श्री इन्द्र बहादुर कार्की
१०.	जिल्ला हुलाक कार्यालय	श्री पदम बहादुर खत्री	श्री श्री वासुदेव अर्याल
११.	डिभिजन सहकारी कार्यालय	श्री चेतनाथ गिरी प्रेम प्रसाद आचार्य	श्री हरि कृष्ण तिमिल्सिना
१२.	पनौती प्राविधिक शिक्षालय	श्री केशव पोखरेल	श्री सफल गोलाल
१३.	पुनः निर्माण प्राधिकरण उपक्षेत्रिय कार्यालय	श्री सुमन दाहाल श्री होमनाथ पौडेल श्री चन्चलकुमार खड्का	श्री श्री मदन कुमार श्रेष्ठ
१४.	भूमि व्यवस्थापन तालिम केन्द्र	श्री मोहन चन्द्र ठकुरी	श्री नानी बाबु सिपखान
१५.	भूमिगत जल सिर्चाई विकास डिभिजन	श्री दिपेन्द्र लौडारी	श्री सगुन लम्साल
१६.	मालपोत कार्यालय	श्री घनश्याम उपाध्याय	श्री चतुर्भुज तिमिल्सिना
१७.	मेथनकोट अस्पताल	श्री मुक्तिराम श्रेष्ठ	श्री गुणराज राई
१८.	रेशम खेती विकास शाखा	श्री गणेश चन्द्र ढकाल	श्री गुणराज ओझा
१९.	विष्णु दल गण	श्री श्री रजिञ्ज थापा	श्री रामबहादुर सिलवाल श्री चन्द्र कुमार श्रेष्ठ
२०.	शहरी विकास तथा भवन डिभिजन	श्री अष्टलाल सुवाल	श्री राजेन्द्र प्रसाद घिमिरे
२१.	सिर्चाई विकास डिभिजन कार्यालय	श्री पुर्ण कुमार श्रेष्ठ	श्री राम प्रसाद सापकोटा
२२.	शैक्षिक तालिम केन्द्र	श्री सिताराम कोइराला	श्री रामचन्द्र हुमागाई
२३.	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	श्री माधव प्रसाद गौतम	श्री प्रभा भट्टराई श्री वासुदेव अर्याल
२४.	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	श्री सुनिल राज गिरी	श्री जनक प्र. पोखरेल
२५.	जिल्ला अदालत	श्री कृष्ण प्रसाद अधिकारी	श्री छविीलाल मैनाली श्री दयाराम कुशमा
२६.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	श्री बालकृष्ण पन्थी	श्री भिम प्रसाद पोखरेल
२७.	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	श्री राजेशनाथ वास्तोला	श्री धुव्र गौतम श्री पुर्ण ब. गुरुङ्ग
२८.	नापी कार्यालय कार्यालय	श्री संजय छतकुली	श्री उद्धिम सापकोटा
२९.	नेपाल बनेपा पोलिटिक्स इन्स्टिट्यूट	श्री मिस्टरकान्त मैनाली	श्री जीवन देवकोटा
३०.	मसलावाली विकास केन्द्र	श्री सुरेन्द्र प्रसाद रिजाल	श्री प्रभा भट्टराई
३१.	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	श्री पुर्ण कुमारी श्रेष्ठ	श्री हरिवोल ढुंगाना

 977-1-4258172, 4255707

 info@oag.gov.np

 Kathmandu, Nepal

 977-1-4268309, 4262798

 13328

 www.oagnep.gov.np